

Årsrapport 2010

Fylkesmannen i Hedmark

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 12
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 26
Kunnskapsdepartementet	Side 51
Statens Helsetilsyn	Side 72
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 75
Justis- og politidepartementet	Side 78
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 83
Arbeidsdepartementet	Side 86
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 88
Samferdselsdepartementet	Side 103
Utenriksdepartementet	Side 104
Kulturdepartementet	Side 104
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 104
Andre	Side 108
Endringer i årsrapporten	Side 109

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Hedmark har 22 kommuner med store variasjoner i størrelse. Antall innbyggere varierer fra 1431 personer til 32524 personer. Arealet varierer fra 351 km² til 3178 km². Hedmark er landets mest spredtbygde fylke, noe som gir oss store utfordringer i forhold til å gi et likeverdig tjenestetilbud over hele fylket. Videre medfører dette at kostnadene ved å tilby en del tjenester blir store pga store avstander og få tjenestemottakere.

Kommunene har fått en stor økning i ansvar og oppgaver. Velferdstjenestene utvikles og tilbys nær brukerne, på dette området er Norge i en særstilling. Kommunesektoren er en spennende arbeidsplass med mange vel kvalifiserte arbeidstakere. Samtidig ser vi at mange kommuner i Hedmark sliter med å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft særlig innen helse og omsorg, skole og planlegging. For noen kommuner er kompetanse og kapasitet urovekkende også innen barnevern, landbruk og juridiske spørsmål. Vi ser en utvikling og framvekst av interkommunale løsninger som bidrar til å styrke kompetansen innen tjenestene/forvaltningen. Samtidig ser vi at potensialet for økning i kapasiteten i noen grad blir spist opp av at kommunene samtidig legger inn forventninger til effektiviseringer.

En av de store utfordringene fylket står overfor er den økonomiske situasjonen i kommunene. Det opereres med knapp driftsbalanse, og det er få reserver i budsjettene til å møte uforutsette utgifter. Den økonomiske handlefriheten er begrenset. Det er pr i dag tre ROBEK-kommuner i Hedmark, hvorav en er i svært presset økonomisk situasjon. De fleste kommuner i fylket har lave korrigerede frie inntekter. Gjennomsnittlig utgjør disse inntektene i fylket 96 % av landsgjennomsnittet (2009). Mange kommuner med dårlig økonomi krever mye oppfølging fra fylkesmannen. Det er igangsatt en rekke omstillingstiltak i kommunene gjennom tildeling av skjønnsmidler. Det er forholdsvis stor omstillingsaktivitet i kommunene for å forbedre tjenestetilbudet.

Arbeidet i Enhetsrådet bidrar til at vi har et godt og konstruktivt samarbeid med Hedmark fylkeskommune.

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Vi har gjennomført planlagte tilsyn i form av systemrevisjoner i samsvar med oppdraget på de fleste områder. Det viser seg at både kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten på mange felter ikke driver i samsvar med de myndighetskrav som er fastsatt. Oppfølging av tilsyn og dialog med kommuner, helseforetak og barnevernsinstitusjoner for å bringe forholdene i orden utgjør en viktig del av virksomheten.

Vi har i 2010 behandlet flere klage- og tilsynssaker enn noen gang både på helse,- sosial- og barnevernsområdet. Flere av disse klagen viser svikt i tjenesteutøvelsen for noen av de svakeste grupper i samfunnet. Funnene fra klage- og tilsynssakene blir brukt i dialogen med tjenesteutøverne og de som er ansvarlig for tjenesten for å bidra til en kvalitetsforbedring av tjenestene.

I 2010 har vi fått nye oppgaver i forbindelse med tilsyn i sosialtjenesten i NAV, tilsyn med omsorgssentre for mindreårige asylsøkere og tilsyn med det kommunale krisesentertilbudet. Det har vært en betydelig økning av behovet for oppfølging av bestemmelsene i pasientrettighetslovens kap. 4A, som ble satt i verk i 2009.

Fylkesmannen har mange oppdrag som dreier seg om implementering av nasjonal politikk. På velferdsområdet har det vært mye arbeid med opptrappingsplanen for rusfeltet og informasjonsarbeidet i forbindelse med samhandlingsreformen, herunder folkehelsearbeidet og endring av oppgavefordeling ift. fylkeskommunen. Selv om man forsøker å se de forskjellige satsinger i sammenheng, er det vanskelig å oppfylle alle forventninger til fylkesmannens aktivitet på de ulike områdene.

I 2010 har det vært særlig fokus på barnevernet i kommunene og bekymringen knyttet både til kapasitet og kompetanse i denne tjenesten. Det er betydelige fristoverskridelser i barnevernet, og åpenbart behov både for økt kapasitet og kompetanse. I tillegg er det flere steder aktuelt med organisatoriske endringer for å få et faglig godt og kompetent barnevern.

Utdanning

Elevtallet i grunnskolen er redusert med 4,5 % i perioden 2005-2010. Skoleåret 2010/2011 er det 22.970 elever i grunnskolen – en ubetydelig nedgang fra året før. 9 % av elevmassen får spesialundervisning, mens gjennomsnittet i Norge er 8,4 %. I Hedmark har prosentandelen økt med 0,5 % fra forrige år.

Det er stor oppmerksomhet knyttet til resultatene i grunnskolen. Nasjonale prøver er gjennomført for 5. og 8.

trinn i fagene engelsk, lesing og regning. Prøveresultatene for 5. trinn viser en bedring og Hedmark ligger nå på landsgjennomsnitt i alle tre fag. På ungdomstrinnet scorer Hedmark under landsgjennomsnittet i alle prøvofag og leseferdighetene var dårligere i 2010 enn året før. På 9. trinn er det bare gjennomført prøver i lesing og regning. Også her ligger Hedmark under landsgjennomsnittet. Resultatene fra skriftlig eksamen i grunnskolen for 2010 viser at Hedmark er over landsgjennomsnittet i norsk, men under snittet i engelsk og matematikk. Eksamensresultatene i videregående opplæring, studieforbereende fag, viser at Hedmark jevnt over ligger noe under landsgjennomsnittet i norsk og matematikk. På yrkesfag er situasjonen noe bedre.

Frafallet i videregående opplæring i Hedmark er for stort – 30 % av elevene fullfører ikke opplæringen. Bare 53 % gjennomfører på normert tid og 12 % fullfører på mer enn normert tid. KD lanserte tiltaket Ny Giv i 2010. Dette følges opp av Fylkeskommunen som har etablert et samarbeid med fire kommuner for å iverksette nødvendige tiltak våren 2011.

Tilsynsarbeidet på utdanningsområdet er omfattende og utgjør hovedtyngden av ressursinnsatsen. Tilsynsrapportene er publisert fortløpende på Fylkesmannens hjemmeside. Ved samtlige tilsyn etter opplæringsloven ble det gitt pålegg om retting av avvik.

Antallet klagesaker har økt fra forrige år og økningen har vært størst på grunnskoleområdet. Fylkesmannen har ikke mottatt klager som gjelder private skoler. De fleste sakene gjelder klager på skoleskys og standpunkt karakterer. Det registreres økt pågang fra media for å få innsyn i klagesaker.

Barnehager

Det er full barnehagedekning og flere kommuner kan tilby barn under ett år uten rett til barnehageplass et barnehagetilbud. Fylkesmannen har stimulert kommunene til å inngå samarbeidsavtaler for å få gjennomført tilsynsoppgavene på en best mulig måte og samtidig sikre ivaretagelsen av habiliteten. Det er gjennomført tre tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet har en tydelig sektorovergripende plass i embetet. Arbeidet med å redusere samfunnets risiko og sårbarhet samt å øke krisehåndteringsevnen i fylket har prioritet.

Det forebyggende beredskapsarbeidet er fortsatt den største utfordringen i fylket, selv om samtlige kommuner har utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyser. De fleste analysene har vært knyttet til hendelser og vi har arbeidet mye for å få kommunene til å gjennomføre analyser knyttet til nytt areal i kommuneplaner og spesielt i reguleringsplaner. Det er en tydelig framgang hos kommuner og konsulentfirmaer i forhold til å følge opp kravene til samfunnsikkerhet og beredskap i plan- og bygningsloven og lov om kommunal beredskapsplikt.

Embetet har i 2010 ferdigstilt en oppdatering av egen risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket. Arbeidet med en videreutvikling av risiko- og sårbarhetsanalysen for at den skal få status som fylkesdelplan er startet.

Gjennom et målrettet og systematisk arbeid er evnen til krisehåndtering lokalt og regionalt generelt god. Rådgivning og kompetanseutvikling gjennom kurs, øvelser, tilsyn og andre møteplasser har resultert i en kvalitetshevning av beredskapsplanene og en tydelig framgang i krisehåndteringsevnen. Det nye krisehåndteringsverktøyet, DSB-CIM, er introdusert i kommunene i 2010. Opplæring og implementering vil bli gjennomført i løpet av første halvår 2011.

Landbruk

På landbruksområdet er innsatsen med å følge opp kommunene som landbruksmyndighet videreført i 2010, gjennom veiledning, kompetanseheving, kontroll og oppfølging av avvik. Kommunenes kompetanse og kapasitet, og dermed forutsetninger for å løse oppgaver på en tilfredsstillende måte er bekymringsfull. Antall kommuner som har store utfordringer i forhold til oppgaveløsning og kvalitet er økende.

Jordvernet har generelt for lav oppmerksomhet i kommunene. Ønsket om næringsutvikling, bosetting og utvikling i kommunen går ofte på bekostning av jordvernet. Samferdselstiltak er og blir den største utfordringen i forhold til jordvernet. De store geografiske forskjellene i Hedmark er utfordrende i forhold til å prioritere tiltak rettet mot miljø og kulturlandskap. Arbeidet med et fremtidsretta beitebruk og god utnyttelse av beiteresursene er prioritert i 2010. På miljøområdet er innsatsen for økt utnyttelse av husdyrgjødsel og fokuset på miljøplaner videreført.

Innsatsen som ble satt inn i skogbruket, i forbindelse med finanskrisa, for å holde oppe aktivitet og sikre fremtidig arbeidskapasitet har hatt tydelig effekt. Aktiviteten har derfor kommet opp på et normalt høyt nivå i 2010. Tilskuddsordningen for skogsflis og økt fokus på bioenergi har bidratt til en stor økning i produksjon av flis i 2010.

Miljøvernområdet

Utarbeidelse av verneforslag for nasjonalparker og andre større verneområder er gjennomført i Hedmark. Det samme gjelder tematiske verneplaner. Det har vært arbeidet aktivt med utvidet skogvern og med forvaltningsplaner for verneområdene. Naturtypedata fra 19 kommuner og viltdata fra 14 kommuner er nå lagt inn i naturbase.

De senere årene har gjennomføring av nasjonalparkplanen og oppfølging av tidligere vernevedtak hatt høy prioritet. Samtidig er biologisk mangfold prioritert ved kartlegging av områder, oppfølging av truede arter og naturtyper. Prioriteringene er fulgt opp med økte ressurser på de ulike fagkapitler.

Hedmark er eneste fylke i landet med bestander av alle de fire store rovviltartene. Forvaltningsområdet er konfliktfylt, og det er store forventninger og krav til fylkesmannen om kort saksbehandlingstid og tilgjengelighet. Samtidig er saksmengden svært stor og fylkesmannen må avsette betydelige ressurser på dette forvaltningsområdet. Arbeidet med forebyggende og konfliktdependente tiltak har høy prioritet. Fra 2010 har Fylkesmannen fått midler til en ekstra stilling som blant annet skal jobbe med tettere oppfølging av tilskudd gitt til forebyggende tiltak. For første gang ble det i 2010 gjennomført kontroll med at forebyggende tiltak er iverksatt og gjennomført i tråd med vilkår i tilsagnsbrev.

Mer enn to tredjedeler av vannet i fylket har god miljøtilstand. Vassdrag som ikke har god tilstand er enten regulert, preget av andre inngrep eller påvirket av forurensning. Langtransportert forurensning, fremmede arter og forurensning fra boligkloakk og jordbruk er viktige årsaker til at miljøtilstanden ikke er tilfredsstillende i en del vassdrag. Fylkesmannen har i 2010 fulgt opp arbeidet med vannforskriften og bistått fylkeskommunen i dette arbeidet. Vi har på samme måte bistått fylkeskommunen i implementering av forvaltningsreformen på miljøområdet.

Det er vedtatt en egen fylkesdelplan for klima. 21 av fylkets 22 kommuner har utarbeidet klimaplaner. Fylkesmannen følger opp dette arbeidet gjennom en egen tverrfaglig arbeidsgruppe og prosjektstilling. I 2010 har vi sammen med Hedmark fylkeskommune og KS-Hedmark arrangert en egen klimakonferanse.

Fylkesmannen har i 2010 hatt stor tilsynsaktivitet på forurensningsområdet. Tilsynet har både vært ledd i nasjonale aksjoner og egeninitiert tilsyn. På forurensningsområdet merker Fylkesmannen et økende antall henvendelser om støy og luktplager.

Tilstanden i embetet

Organisasjon

Fylkesmannen i Hedmark har i 2010 vært organisert i 6 avdelinger pluss stabsfunksjon. Avdelingene er: Beredskaps- og administrasjonsavdelingen, Kommunalavdelingen, Miljøvern- og helseavdelingen, Landbruksavdelingen, Oppvekst- og utdanningsavdelingen og Sosial- og helseavdelingen. Sosial- og helseavdelingen er eneste avdeling med seksjonsinndeling - en sosialseksjon og en helseseksjon.

Stillinger

Antall årsverk ved embetet har utviklet seg slik:

Utarbeidelse av verneforslag og andre større verneområder er gjennomført i Hedmark. Det samme gjelder tematiske verneplaner. Det har vært arbeidet aktivt med utvidet skogvern og med forvaltningsplaner for verneområdene. Naturtypedata fra 19 kommuner og viltdata fra 14 kommuner er nå lagt inn i naturbase. De senere årene har gjennomføring av nasjonalparkplanen og oppfølging av tidligere vernevedtak hatt høy prioritet. Samtidig er biologisk mangfold prioritert ved kartlegging av områder og oppfølging av truede arter og naturtyper. Prioriteringene er fulgt opp med økte ressurser på de ulike fagkapitler.

Avdeling:	Pr. 31.12.06	Pr. 31.12.07	Pr. 31.12.08	Pr. 31.12.09	Pr. 31.12.10
Ledelse / stab	8,0	8,0	8,0	8,0	7,0
Beredskap og administrasjon	16,5	16,0	17,0	17,0	17,0
Kommunal	8,0	8,0	7,3	7,3	7,3
Landbruk	29,0	25,8	26,3	25,8	25,9
Miljøvern	15,8	16,6	16,6	16,8	17,8
Oppvekst- og utdanning	9,8	10,8	10,8	10,8	10,8
Sosial- og helse	20,6	21,7	24,6	24,4	24,8
Sum	107,7	106,9	110,7	110,1	110,6

Antall ansatte pr. 31.12.10 utgjør 110,6 årsverk. I årsverkene inngår alle faste ansatte og lengre engasjementer uavhengig av finansiering.

Bemanningen er i hovedsak blitt styrket innenfor sosial- og helseområdet. Embetet har hatt stort fokus på de høyest prioriterte oppgavene med god økonomistyring og effektiv saksbehandling. Oppgaveløsning på tvers av avdelingsgrenser, der dette er hensiktsmessig, har vært en viktig strategi. Øremerkede midler til spesielt prioriterte oppgaver er fulgt opp.

Embetet har stabil bemanning med kompetanse som er godt tilpasset oppgavene. Det er god søkning til ledige stillinger.

Fylkesmannen i Hedmark har jevnt over god måloppnåelse i forhold til resultatkravene i tildelingsbrevet og embetsoppdragene. For nærmere beskrivelse vises til rapportering på de ulike resultatområder.

Økonomi

Regnskapsresultatet for 2010 viser et mindreforbruk på kr 561 000, som gir et akkumulert mindreforbruk på kr 2 233 000. Embetet utnytter aktivt fagsystemene på økonomiområdet, og har god oversikt og styring med den økonomiske situasjon gjennom året.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 9 255 419,06	kr 2 602 690,23
Landbruks- og matdepartementet	kr 13 658 979,40	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 4 160 306,01	kr 1 050 959,00
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 421 047,61	kr 0,00
Justis- og politidepartementet	kr 3 043 504,15	kr 241 659,31
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 2 263 114,20	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 1 145 937,49	kr 379 279,82
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 882 069,54	kr 2 724 478,87
Andre	kr 29 605 862,77	kr 0,00
Sum:	kr 74 436 240,23	kr 6 999 067,23

1.3 Andre Forhold

Elektronisk forvaltning

Saks- og arkivsystemer

OEP – offentlig elektronisk postjournal ble satt i gang med virkning fra 15. oktober 2010.

Sak-i-kart og ePhorte publikumsmodul er utsatt til 2011.

EDU - Elektronisk dokumentutveksling - ble implementert like før jul. 5 kommuner og fylkeskommunen er invitert til å delta i et prosjekt for å lage rutiner etc. rundt det å sende og motta dokumenter elektronisk.

Innkjøp

Embetet har i 2010 vært pilot på e-handelsprosjekt i regi av SSØ. E-handel er innført og anskaffelsesrutinen er oppgradert. Det er gitt opplæring i bruk av det nye innkjøps- og fakturasystemet Basware. Det legges opp til at flere og flere innkjøp gjøres elektronisk. Det er etablert eget innkjøpsforum for skoloring av innkjøperne og videreutvikling av e-handel. Innkjøpsverktøyet Mercell er tatt i bruk på noen anbud. Innkjøpskoordinator deltar på aktuelle kurs og samlinger for å holde seg à jour med regelverket og utvikle innkjøpsordningen.

Nettbasert informasjon

Embetet har drevet intern opplæring i bruk av trippelnett gjennom hele året. Internett www.fylkesmannen.no/hedmark er den viktigste kanalen for formidling av informasjon til publikum og presse. Embetet har gjennom året arbeidet systematisk og målbevisst med kvalitetsheving av nettpublisering. Dette har resultert i at vi fikk 6 stjerner og ble beste fylkesmannsembete på kvalitetsvurderinga til Norge.no.

Informasjonssikkerhet

Embetet har oppdatert instruks for informasjonssikkerhet.

Ledelse og personalpolitikk

Personalpolitikk

I 2010 har det fortsatt vært behov for omstillinger i embetet som følge av ubalanse mellom oppgaver og ressurser. Det er lagt stor vekt på å utvikle riktig kompetanse i forhold til fylkesmannens fremtidige oppgaver gjennom kompetanseutvikling og rekruttering av nye medarbeidere. Det har vært ført en aktiv lønnspolitikk for å sikre nødvendig kompetanse. Det ble gjennomført en ny medarbeiderundersøkelse i 2010 i regi av FAD. Besvarelsene fra de ansatte viser at vi i alt overveiende grad har godt arbeidsmiljø og tilfredse medarbeidere.

I forbindelse med FADs Program for lederskapsutvikling ved fylkesmannsembetene, ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse i 2010. Resultatene fra undersøkelsen har vært behandlet internt i ledelsen og ute i den enkelte avdelingen. Avdelingene har ulike utfordringer og oppfølgingen av medarbeiderundersøkelsen må derfor tilpasses den enkelte avdeling.

Likestillingsrapport

Det vises til likestillingslovens § 1a tredje ledd som fastsetter at virksomheter som er pålagt å utarbeide årsberetning, skal redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Redegjørelsesplikten er todelt: det skal rapporteres både når det gjelder den faktiske tilstanden og for iverksatte og planlagte tiltak.

Følgende oversikter viser status hos Fylkesmannen i Hedmark pr. 31.12.2010:

Kjønnsfordeling

For hele virksomheten og avdelingsvis:

Avdeling	Kvinner (antall og %-vis pr. avd.)		Menn (antall og %-vis pr. avd.)		Totalt personer og årsverk	
	antall	årsverk	antall	årsverk	antall	årsverk
Embetsledelsen	2 (100 %)	2,0	0	0	2	2,0
Beredskaps- og adm.avd.	9 (52,9 %)	9,0	8 (47,1 %)	8,0	17	17,0
IKT / stab	0	0	5 (100 %)	5,0	5	5,0
Kommunalavd.	4 (50,0 %)	3,5	4 (50,0 %)	3,8	8	7,3
Landbruksavd.	12 (46,2 %)	11,3	14 (53,8 %)	13,6	26	24,9
Miljøvern avd.	7 (35,0 %)	7,0	13 (65,0 %)	12,8	20	19,8
Oppvekst- og utdann.avd.	8 (72,7 %)	7,8	3 (27,3 %)	3,0	11	10,8
Sosial- og helseavd.	17 (68,0 %)	15,9	8 (32,0 %)	7,9	25	23,8
Totalt for hele embetet	59	56,5	55	54,1	114	110,6

Ekskl. lærlinger og medarbeidere ute i permisjon. Inkl. vikarer og midlertidige ansatt.

Lederstillinger – prosentandel kvinner og menn (antall)

	31.12.2008		31.12.2009		31.12.2010	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Embetsledelsen		100 % (2)		100 % (2)	100 % (2)	
Avdelingsledere	33,3 % (2)	66,7 % (4)	33,3 % (2)	66,7 % (4)	20 % (1)	80 % (4)
Seksjonsledere / ass.dir.	50 % (2)	50 % (2)	42,9 % (3)	57,1 % (4)	50 % (2)	50 % (2)

Gjennomsnittslønn

For hele virksomheten og avdelingsvis:

Avdeling	Kvinner	Kvinner	Menn	Menn	Gj.snitt	Gj.snitt	Gj.snitt
	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2008
IKT /stab			484 460	465 400	484 460	465 400	462 233

Kommunalavd.	476 486	459 771	588 500	545 121	534 795	504 200	482 421
Beredskaps- og adm.avd.	420 144	400 789	469 263	451 163	443 259	424 494	418 345
Sosial- og helseavd.	478 612	442 264	634 344	581 142	530 413	496 446	481 345
Oppvekst- og utd.avd.	498 136	473 336	507 867	461 267	500 839	469 983	466 822
Miljøvern avd.	471 043	451 971	496 078	485 052	487 227	472 043	466 566
Landbruksavd.	449 616	441 746	489 196	462 368	471 234	451 150	442 844
Totalt for hele embetet	470 778	442 107	516 645	493 093	493 429	466 835	457 014

Ekskl. lærlinger og medarbeidere ute i permisjon. Inkl. vikarer og midlertidig ansatte.

Gjennomsnittslønn, stillingskategorier

For hele virksomheten med unntak av fylkesmann og ass. fylkesmann.

	Antall	Ant. K	Ant. M	Årsverk	Lønn kv. pr. årsverk	Lønn menn pr. årsverk	Ny lønn pr. årsverk
FYLKESAGRONOM	1	0,00	1,00	1,00	0	472 600	472 600
ASS. FYLKESLEGE	2	0,00	1,90	1,90	0	756 432	756 432
FYLKESLEGE	1	0,00	1,00	1,00	0	903 200	903 200
UNDERDIREKTØR	4	0,00	4,00	4,00	0	578 975	578 975
ASS. DIREKTØR	2	1,00	1,00	2,00	558 700	583 300	571 000
DIREKTØR	4	1,00	3,00	4,00	627 200	627 200	627 200
ARKIVLEDER	1	1,00	0,00	1,00	438 500	0	438 500
BETJENT	1	0,00	1,00	1,00	0	297 300	297 300
OVERINGENIØR	6	3,00	2,80	5,80	467 400	487 607	477 155
PROSJEKTLEDER	2	1,00	0,80	1,80	538 700	538 700	538 700
SENIORINGENIØR	3	0,00	3,00	3,00	0	523 067	523 067
SEKSJONSSJEF	2	1,00	1,00	2,00	593 800	765 400	679 600
SENIORKONSULENT	7	4,50	2,00	6,50	409 511	414 750	411 123
SENIORRÅDGIVER	41	23,15	16,60	39,75	476 956	488 753	482 354
FØRSTEKONSULENT	13	11,40	1,00	12,40	391 935	411 000	393 473
RÅDGIVER	22	7,40	14,00	21,40	451 511	455 850	454 350
Sum	112	54,45	54,10	108,55	470 778	516 645	493 429

Ekskl. lærlinger og medarbeidere ute i permisjon.

Gjennomsnittslønna for kvinner og menn har økt med 5,7 % fra 2009 til 2010. Kvinner har økt med 6,5 % og menn med 4,8 %. Det ble gjennomført lokale forhandlinger i 2010. Hensyn til kjønn var et av kriteriene. Kvinners andel av forhandlingspotten ble 64,9 %. Det er mer enn pro rata, og i tråd med føringene for lokale forhandlinger.

Nytilsetninger og internt avansement

Nytilsetninger eksternt 2008		Internt avansement 2008		Nytilsetninger eksternt 2009		Internt avansement 2009		Nytilsetninger eksternt 2010		Internt avansement 2010	
K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
7	6	2	1	6	0	4	2	6	6	0	1

Vi lyste ut 13 stillinger i 2010, hvor av en ble lyst ut internt. Det var til sammen 174 søkere, fordelt på 74 menn og 100 kvinner. Vi tilsatte 6 menn og 7 kvinner. 6 var under 40 år, 7 var over 40 år. Ingen hadde utenlandsk opprinnelse eller funksjonshemming/ yrkeshemming. Av de 13 stillinger var det 1 lederstilling, landbruksdirektør. I tillegg har departementet tilsatt ny assisterende fylkesmann.

Vi har ikke hatt søkere med innvandrerbakgrunn i 2010. Det har søkt en mann som har oppgitt å være funksjonshemmet. Han ble vurdert særskilt.

Stillinger lyses ut med at "Fylkesmannen i Hedmark er IA-virksomhet og har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønnsammensetning, og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Arbeidsplassen vil om nødvendig bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne".

Arbeidstid:

Heltid 2007		Deltid 2007		Heltid 2008		Deltid 2008		Heltid 2009		Deltid 2009		Heltid 2010		Deltid 2010	
K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
51	44	11	3	49	49	10	7	50	49	8	6	51	50	8	5

Ekskl. lærling og medarbeidere ute i permisjon,

Inkl. vikarer og midlertidige ansatte.

Sykefravær:

Summer fravær	Egenmelding			Sykmelding			Samlet sykefravær		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Kvinner	2,32%	1,9 %	1,5 %	4,68%	6,2%	6,0 %	7,01%	8,1%	7,5 %
Menn	2,30%	1,3 %	0,8 %	3,14%	3,1%	3,4%	5,44%	4,4%	4,2 %
Totalt fravær	2,31%	1,6 %	1,1 %	3,99%	4,7%	4,8 %	6,30%	6,4%	5,9%

Inklusive lærlinger, vikarer og midlertidig ansatte, dvs. alle som er registrert i Wintid. Tall registret hos NAV viser et legemeldt sykefravær på 7,6 %. Hvordan disse tallene fremkommer er ikke kjent for oss.

Egenmelding

Kvinner er overrepresentert både når det gjelder egenmeldinger og sykefravær ved sykmelding. Sykefraværet har ikke økt vesentlig fra 2009 til 2010, men vi ser en tendens til at det totale sykefraværet er stigende. Dette må det ses nærmere på, slik at målsettingen i IA-avtalen om maks 5% sykefravær kan bli en realitet. Det er langtidsfraværet som utgjør den største delen av sykefraværet.

Overtid

Bruken av overtid skal være restriktiv, både av økonomiske og personalpolitiske årsaker. Ser vi på fordelingen av overtid er det spesielt IKT, som har bare menn ansatt, som har mye overtid. I tillegg kommer Miljøvernavdelingen som bl.a. har beredskap i forhold til rovdyr, samt at det blir noe overtid bl.a. ved tilsyn. Vi anser ikke at det er nødvendig med tiltak.

	2009	2009	2009	2010	2010	2010
Totalt K	Kr 85 234	27,4 %	10 personer	Kr 25 660	20,2 %	4 personer
Totalt M	Kr 225 541	72,6 %	12 personer	Kr 101 088	79,8 %	14 personer
Totalt	Kr 310 775	100 %	lønnsbudsjett: 52 mill. kr	Kr 126 748	100 %	Lønnsbudsjett: 52 mill. kr

Kompetanseutvikling

Tallene for utdanningspermisjon er tatt ut fra fraværstatistikken, og gjelder de som har søkt og fått innvilget etter- og videreutdanning. I tillegg kommer en rekke interne og eksterne kurs som også er kompetanseheving. Vi har også satt opp en fordeling av midler fordelt på kjønn og alder. Ikke alle midler blir fordelt pr person. Et eksempel på det er embetssamlinger, de er derfor ikke tatt med her.

	Kvinner 2009	Menn 2009	Kvinner 2010	Menn 2010	% under 50 år 2009	% over 50 år 2009	% under 50 år 2010	% under 50 år 2010
Utdanningspermisjon	8	3	5	8	10	1	7	6
Kompetansemidler %-vis fordelt	43 %	57 %	53 %	47 %	51 %	49 %	43 %	57 %

Personalpolitikk for fylkesmannen i Hedmark

For å fremme likestilling mellom kjønnene vil fylkesmannen:

- legge forholdene til rette og påse at gjeldende regler om likestilling følges generelt og i tilsettingssaker / omplasseringssaker spesielt.
- aktivt arbeide for å få flere kvinner opp i lederstillinger og i øvre del av saksbehandler/spesialistgruppene.

Likestillingen ved embetet er for øvrig ivarettatt gjennom tilpasningsavtalen til Hovedavtalen.

Tilpasningsavtalens § 21 Likestilling

Virksomheten skal tilstrebe og likestille kvinner og menn i alle forhold hvor dette er mulig

Dette er en overordnet målsetting for likestillingsarbeidet. Det er en helt klar bevissthet rundt dette, ikke minst ved ansettelser og ved lønnsforhandlinger.

Virksomheten skal tilstrebe lik fordeling av kvinner og menn i styrer, råd, utvalg og delegasjoner mv. for å gi kvinner så vel som menn variert og kvalifiserende praksis fra forskjellige områder

I de faste råd og utvalg er det i dag en overrepresentasjon av kvinner. Det skyldes at det i 2010 som øvrige år har vært flere kvinnelige enn mannlige tillitsvalgte. Vi har ikke statistikk som sier noe om sammensetningen over flere år.

Det skal årlig utarbeides en rapport som redegjør for status i virksomhetens likestillingsarbeid. Rapporten skal bl.a. inneholde opplysninger om fordeling av kvinner og menn ved tilsetninger, avansementer og lønnsopprykk

Anses oppfylt med årsrapporteringen. Som grunnlagsmateriale for de lokale forhandlingene utarbeides det rapporter som viser lønnsutviklingen ved embetet, herunder også kjønnsmessige forskjeller.

SU har et ansvar for å følge med og vurdere om likestillingstiltak ved virksomheten blir fulgt opp

SU har ikke hatt likestilling på dagsorden som eget tema, men det tas opp bl.a. ved lokale forhandlinger og likedan i 2010 når vi har gjennomgått og endret rutiner i dokumenter. Arbeidet med å gjennomgå og fornye/oppdatere personaldokumentene fortsetter i 2011 og det skal utarbeides et strategidokument for embetet som helhet.

Kriterier for personvurderinger skal virke kjønnsnøytrale

Dette er en del av vurderingene i lokal lønnspolitikk og lokale forhandlinger.

Likestillingsaktiviteter og planlagte tiltak

Fylkesmannen har i samråd med de tillitsvalgte ført en aktiv seniorpolitikk for at medarbeidere skal stå lenger i arbeid. Det er bl a inngått avtale om at ansatte over 62 år får ta ut 6 seniordager i året, i tillegg til de 8 som er forhandlet frem sentralt. Alternativt får de dette utbetalt. Ordningen har ikke "satt seg" i den forstand at vi kan se eventuelle likestillingsmessige forskjeller i bruk av ordningen. Dette området beholdes derfor på listen over tiltak.

Likestilling vurderes alltid ved tilsetting, og det vil være et av flere områder det kan settes søkelys på i forbindelse med lederutviklingen. Tema er imidlertid ikke meldt inn som et særskilt fokusområde fra ansette eller de ansattes organisasjoner.

Som offentlig myndighet

Det er gjennomført en medarbeiderundersøkelse etter initiativ fra FAD. Den gir oss informasjon om utfordringer knyttet til likestilling og diskriminering, ut fra det de ansatte har svart. Undersøkelsene er gjennomgått i plenum, avdelingsvis og tas opp i medarbeidersamtalene. Det har ikke fremkommet ting som gjør at tiltak er iverksatt i embetet som helhet. Dette er imidlertid alltid er fokusområde. Embetssamlingene tar hvert år opp tema som etikk, varsling og arbeidsmiljø. Det er utarbeidet varslingsrutiner

Statens hus er tilrettelagt for funksjonshemmede i henhold til de krav som var da bygget sto ferdig for 10 år siden.

Hjemmesiden er tilrettelagt med lesing av tekst, og med oversettelser av enkelte hovedpunkter til engelsk og samisk.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentleg sektor

Generelt

Fylkesmannen har en løpende god kontakt og dialog med kommunene i fylket gjennom hele året. En slik kontinuerlig kontakt er avgjørende for å ha tilstrekkelig innsikt i de utfordringene kommunene står overfor. I 2010 besøkte fylkesmannen enkelte kommuner for gjensidig orientering og i forbindelse med spesielle saker. I tillegg er det gjennomført mange enkeltmøter med kommunene i ulike faglige sammenhenger der Fylkesmannen formidler statlige styringssignaler.

Fylkesmannen gjennomførte også i 2010 det årlige møte med alle ordførerne på Staur i Stange. Rådmannsutvalget i fylket ble også invitert. Et slikt fellesmøte er en god arena for å få frem en klargjøring og forståelse for nasjonal politikk, og samtidig kunne skape en viss felles forståelse for de utfordringer kommunene i fylket står overfor.

Omstillingsarbeid

Fylkesmannen satte av 7 mill kroner av skjønnsmidlene til omstillingsarbeid i kommunene i 2010. Det inkom søknader fra kommunene på i underkant av 30 mill kroner. Det er relativt stor omstillingsaktivitet i kommunene og disse skjønnsmidlene hjelper kommunene til å komme i gang med å gjennomføre nødvendige tiltak. Ved tildelingen av omstillingsmidler følger fylkesmannen de retningslinjer som er gitt fra departementet. Ett av de større prosjekter som er satt i gang har vi kalt "regionprosjekter". Her skal kommunene i hver region utrede regionsenterets betydning for regionen og vise versa. Tre av de fire regionene er i gang med prosjektet. Det er også initiert et større samarbeidsprosjekt med flere kommuner vedrørende barn og unges oppvekst.

Den tyngste innsatsen med omstillingsarbeid måtte fylkesmannen legge inn i ROBEK-kommunen Eidskog i 2010. Slik situasjonen ser ut ved utgangen av året, må fylkesmannen regne med å fortsette denne innsatsen, kanskje også forsterke den innenfor de ressursene vi har til dette neste år. Noen kommuner har kommet seg ut av registeret, men nye har kommet inn igjen i ROBEK. Ved inngangen til 2011 var det tre kommuner i ROBEK.

2.2 Velferd, helse, personleg tenesteyting og likestilling

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen har fulgt opp målene i Omsorgsplan 2015 mot kommunene på mange ulike måter. Det er etablert et godt samarbeid med KS, høgskolene, fylkeskommunen og ulike fagorganer. Vi har deltatt aktivt i utvikling av prosjektene med undervisningssykehjem og undervisningshjemmetjenester og støttet spredningen av erfaringer fra disse prosjektene. Gjennom møter med kommunene i forbindelse med kommunal planlegging er utfordringene i framtidens omsorgstjenester drøftet med kommunene. Det er holdt konferanser med fokus på faglige forhold med stor deltagelse. Fylkesmannen har brukt erfaringene fra tilsynet med eldreomsorgen for å bidra til kvalitetsutvikling i tjenestene, og fulgt særskilt opp enkelte kommuner som har hatt utfordringer i organisering av tjenester eller faglig innhold.

De 4 hovedprosjektene i Omsorgsplan er fulgt opp på litt ulike måter. I demensplan 2015 er det etablert et nært samarbeid med Alderspsykiatrisk kompetansesenter i Sykehuset Innlandet for å drive faglig rådgivning og oppfølging av kommuner. Tiltak i Kompetanseløftet er utviklet i samarbeid med KS, fylkeskommunen, utdanningsinstitusjonene og fagorganisasjonene. Det er kanskje på dette området utfordringene i Hedmark er de største – med mangel på kompetanse i de ulike deltjenestene i kommunene. Selv om personelldekningen og institusjonsdekningen generelt ikke er så mangelfull, er det flere enkeltkommuner som har store utfordringer, og disse er fulgt opp særskilt.

Fylkesmannen har bidratt aktivt til økt samarbeid mellom kommuner og øvrige helsetjenester. Særlig innen psykisk helse-feltet og rusområdet er det etablert møteplasser hvor samarbeidsrutiner er utviklet.

Tilsynet med helse- og sosialtjenester til eldre er gjennomført i tråd med føringene fra Statens helsetilsyn. Det ble avdekket flere avvik fra myndighetskravene ved disse tilsynene, og dette er fulgt opp overfor både de kommunene hvor tilsynet ble foretatt, men erfaringene er også forsøkt formidlet overfor andre kommuner. De økte midler til dette tilsynet som ble gitt over budsjettet til Statens helsetilsyn er fordelt til de fylker som ville utvikle nye metoder for tilsyn eller formidling, slik at vi ikke har fått noen styrking av budsjettet til denne eldresatsingen.

Fylkesmannen i Hedmark har et omfattende arbeid knyttet til Opptappingsplanen for rusfeltet, med en rekke prosjekter i de fleste av fylkets kommuner. I samarbeid med det regionale kompetansesenteret Korus Øst er det etablert arenaer både i Hedmark/Oppland, på fylkesplan og i kommunale og interkommunale rusfora.

De tiltak som ble etablert i opptappingsplanen for psykisk helse er fulgt opp. Vi har prøvd å sikre korrekte rapporter fra kommunene om hvordan kommunene videre følger opp fagfeltet etter at opptappingsplanen er avsluttet. Det har vist seg vanskelig å følge utviklingen av ressursinnsatsen i kommunene, da tiltakene som ble iverksatt er spredt over mange ulike kommunale innsatsområder. Vi har sett at et av de viktigste tiltakene for å sikre videreføring av nødvendige tjenester er en aktiv brukermedvirkning. Vi har derfor særlig støttet et prosjekt som bidrar til opplæring og kompetanse hos brukere og brukerorganisasjoner. Dette følges opp i et samarbeid mellom kompetansen på psykisk helse og rus.

Fylkesmannen har fulgt opp innholdet i tjenestene til utviklingshemmede både gjennom saksbehandling, tilsyn etter sosialtjenestelovens kapittel 4A, systemtilsyn, oppfølging av klagesaker i bofellesskap for utviklingshemmede og ved kontakt med habiliteringstjenestene i fylket.

Oppgavene med saksbehandling og rådgivning etter kap. 4 A i pasientrettighetsloven har blitt betydelig mer omfattende i 2010. Saksbehandlingen i kommunene og øvrig helsetjeneste har vært svært mangelfull i mange tilfeller og det er derfor gjennomført flere samlinger i kommuner for å orientere om lovbestemmelsene og hvordan disse skal praktiseres. Det er gitt midler til å gjennomføre informasjonstiltak på dette området, mens økningen i oppgaver særlig er knyttet til klagesaksbehandling og overprøving og kontroll av enkeltvedtak.

Folkehelsearbeidet i 2010 har særlig hatt fokus på endringen av oppgavefordeling mellom fylkesmannen og fylkeskommunen. Det har vært et nært samarbeid med fylkeskommunen på området, slik at fylkeskommunen nå gjennom folkehelsepartnerskapene følger opp kommunene, mens fylkesmannen formidler nasjonale føringer i folkehelsearbeidet. Vi har særlig hatt fokus på "Helse i plan" og utviklet fylkesmannens dialog med kommunene gjennom samfunnsdelen av kommuneplanene. Plansamarbeidet i Hedmark mellom fylkeskommunen og fylkesmannens ulike avdelinger er en god arena for å bidra til at folkehelseperspektivet kommer inn i kommunal planlegging. Vi har også fulgt opp den kommunale satsingen på forebyggende arbeid, men her er det svært ulike erfaringer fra kommune til kommune hvordan signalene og økte midler er håndtert.

Også i 2010 er arbeidet med NAV-reformen, herunder kvalifiseringsprogrammet, tett fulgt fra fylkesmannen i et samarbeid med NAV Hedmark og KS. Vi har ført tilsyn med de sosiale tjenester i NAV, og fulgt opp arbeidet med kompetanseutvikling i sosialtjenesten. Både på områdene boligsosialt arbeid, barnefattigdom og økonomisk rådgivning har vi gjennomført tiltak i tråd med nasjonale satsinger.

Vi har i 2010 ført tilsyn med omsorgssenteret for mindreårige asylsøkere i fylket. Siden vi tidligere har gjennomført kompetanseutvikling for å forebygge kjønnslemlestelse, har vi dette året ikke drevet systematisk arbeid på dette området utover rådgivning på forespørsel.

I 2010 har vi gjennomført en kartlegging for å få oversikt over kommunenes krisesentertilbud, slik at vi kan ha bedre bakgrunn for å prioritere videre tilsyn. Vi har behandlet saker etter ekteskapsloven i omtrent samme omfang som tidligere.

2.3 Oppvekst, barnehagar og utdanning

Oppvekst

Embetsledelsen har initiert prosjektet Barn og Unge. Prosjektets mål er å bidra til at embetet skal stimulere til et godt tverrfaglig og tverretattlig samarbeid i embetet og med kommunene for å sikre utsatte barn gode og samordnede tjenester og et godt oppvekstmiljø.

Barnevern

Fylkesmannen har gjennomført det individrettede tilsynet i fylkets barnevernsinstitusjoner, og fulgt opp de forhold som er påpekt ved disse tilsynene. I enkelte tilfeller har det vært nødvendig med mer systemrettet oppfølging av institusjonene med ekstra besøk, møter med institusjonseier mv. for å følge opp særskilte forhold i institusjonene. Av kapasitetsmessige hensyn er det ikke foretatt systemrevisjoner i institusjonene. Det har vært en betydelig økning av hendelsesbaserte saker i det kommunale barnevernet, og disse sakene har medført flere oppfølgingsaktiviteter fra fylkesmannens side. Dette er sett i sammenheng med rapporteringen fra kommunene, og flere kommuner som ikke oppfyller kravene til tidsfrister har vært fulgt opp spesielt. Rapporteringen til departementet vedr. stillingssituasjonen i barnevernet har også medført særskilt fokus på kapasiteten i

barnevernet. Kompetansesituasjonen i barnevernet i flere kommuner er også bekymringsfull.

Barnehage

Fylkesmannen har i sin kontakt med den kommunale barnehagemyndigheten gitt løpende informasjon om de strukturelle endringene som kommunene må være forberedt på som følge av endringer i finansieringsordningen på sektoren. Tilsynsoppgavene og kompetansestrategiene er gjennomført i samsvar med føringer gitt i oppdraget.

Utdanning

På utdanningsområdet brukes majoriteten av tiden på forvaltningsoppgaver. I tillegg til tilsynene har embetet gjennomført konferanser for skoleeierne med sikte på å øke kunnskapen og etterlevelsen av regelverket i sektoren.

Tilsyn har vært hovedoppgaven i 2010 og embetet har brukt 41 % av tidsressursene på utdanningsområdet til tilsyn. Dette inkluderer oppfølging av om avvik fra tidligere års tilsyn er lukket.

Tiltakene for økt kvalitet i grunnopplæringen er utført i henhold til oppdraget. Fylkesmannen har tatt aktivt del i det regionale arbeidet med lærersatsingen GNIST.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Fylkesmannen har formidlet nasjonal politikk og samordnet statlige interesser ved behandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjonssøknader. Oppgavene gjennomføres i et samarbeid mellom embetes avdelinger, blant annet gjennom interne samordningsmøter. Særlig er uttalelse og deltakelse i prosesser som gjelder utarbeiding av kommuneplaner (samfunnsdel og arealdel, samt klimahandlingsplaner og andre større arealplaner) komplekse og tidkrevende. Relativt nytt lovverk er utfordrende både for oss og kommunene. Det har videre vært reguleringsplanprosesser for ny E6 og Dovrebane, Vestmarka, fylkesdelplan for Rondane og Sølnekletten, arealkonflikter i forbindelse med lokalisering av nye byggeområder i Elverum og Ottestad – for å nevne noe. Fylkesmannen og fylkeskommunen gir felles uttalelser til kommuneplaner.

Uttalelser til planer og dispensasjonssaker

Fylkesmannen mottok 245 planer og 215 søknader om dispensasjon til uttalelse. Dette er en liten nedgang fra året før da vi mottok 280 planer og 240 søknader om dispensasjon. Vi fremmet innsigelse mot 22 planer, dvs. ca. 9%, og frarådte dispensasjon i 30 disp.saker (ca. 14%). 2 innsigelsessaker gikk til mekling hos Fylkesmannen, en av disse ble sendt til endelig avgjørelse i Miljøverndepartementet.

Av de dispensasjonssakene vi frarådte påklaget vi 6, utfallet av klagebehandlingen er p.t. ikke avgjort. Planinnsigelsene dreide seg mest om manglende risiko- og sårbarhetsanalyse, støy, villrein, biologisk mangfold og vilkår for barn og unge. Våre innvendinger i dispensasjonssakene gjaldt hovedsakelig jordvern, strandsonen og villrein.

Vi ferdigstilte i februar et eget rundskriv om dispensasjonsbehandling. Vårt inntrykk er at dette er et godt hjelpemiddel for kommunene og også for andre embeter.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven

Fylkesmannen behandlet 96 klager på vedtak etter plan- og bygningsloven i 2010, omtrent det samme som året før. 38 av klagenes gjaldt byggesaker, 23 klaget på reguleringsplanvedtak og 35 klager dreide seg om dispensasjon fra plan. 20 klager ble gitt helt eller delvis medhold. Det innkom totalt 98 saker i løpet av året og 19 saker var ubehandlet ved årsskiftet. Saksbehandlingstiden varierer noe fra sak til sak, men vi klarte med få unntak å opprettholde målsettingen om at alle klager skal være behandlet innen 3 måneder fra vi har mottatt saken og fått innhentet alle opplysninger (klar for behandling). I gjennomsnitt ble klagenes avgjort innen 62 dager.

Vi har holdt en to-dagers samling for kommunene om de nye byggesaksreglene og arrangert den årlige plan- og bygningslovkonferansen sammen med fylkeskommunen, begge samlingene med godt oppmøte fra saksbehandlere i kommunene. Det hadde vært ønskelig at deltakelsen fra politikerne hadde vært bedre.

Kjøpesentersaker

I mangel av en plan for handel og service for hele fylket må alle søknader om etablering eller utvidelse av kjøpesentre over 3000 m² avgjøres av Fylkesmannen. Nye søknader i Hamarregionen trenger ikke Fylkesmannen ta stilling til hvis de er i samsvar med SMAT- fylkesdelplanen stadfestet av Miljøverndepartementet 03.06.2010. Disse sakene er konfliktfylte og tidkrevende. Særlig har det vært et omfattende arbeid å avgjøre søknad om kjøpesenterutvidelse på Olrud utenfor Hamar. Vi ga tillatelse til noe utvidelse, men betydelig mindre enn hva det

var søkt om.

Fylkesmannen har overfor kommunene fulgt opp arbeidet med universell utforming. Det har fortsatt vært fokus på å fremme folkehelse og sikre gode oppvekst- og levekår blant annet ved å følge opp de rikspolitiske retningslinjene for barn- og unge. Fylkesmannen vil bemerke at byfornyelse og fortetting ofte gir kommunene utfordringer med å utvikle tilstrekkelige arealer egnet for barn- og unges aktiviteter.

Fylkesmannen har også i 2010 hatt fokus på forvaltningen av strandsoner og vassdrag i innlandet. Fylkesmannen søker ved sin behandling av planer og dispensasjonssøknader å ivareta allmennhetens interesser langs sjøer og vassdrag.

Villreinen er et statlig forvaltningsansvar, og betydningen av å ivareta dens leveområder er forsterket gjennom [St.meld. nr. 21 \(2004-2005\)](#) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand og påfølgende tildelingsbrev. Hedmark har sammen med Oppland en fylkesdelplan for villrein i Rondane. Fylkesmannen deltar aktivt i oppfølgingen av denne gjennom et planråd som vurderer konkrete planer fra kommunene. Fylkesmannen har også i 2010 lagt innsats i arbeidet med oppdatering av kunnskapen om villreinens arealbruk.

Fylkesmannen har prioritert det forebyggende samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet ved å være pådriver og veileder for oppdatering av risiko- og sårbarhetsanalyser, og ivaretagelse av samfunnssikkerhets- og beredskapshensyn i kommuneplanleggingen, hvor tilpasning til klimautfordringer har stått sentralt.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Strukturutviklingen har vært sterkere i Hedmark enn for sammenlignbare fylker, dette gjelder både for husdyrholdet og åkerbruket. Et resultat av dette er at vi har fått mer profesjonelle produsentmiljøer og effektiv mekanisering. Det totale produksjonsarealet har hatt en svak nedgang de siste årene, men husdyrproduksjonene holder seg på samme nivå eller har en svak økning. Ut fra søknadsomfanget om investeringsvirkemidler og spørreundersøkelse blant gårdbrukerne er det optimisme og tydelig investeringslyst. Men på sikt er det bekymringsfullt at 2/3 av gårdbrukerne oppgir at gårdsbruket utgjør under 50 % av husstandens samlede inntekt.

Hedmark hadde en svært kald vinter med temperaturer i januar og februar på 7-8 grader lavere enn normalt, men lite tele i jorda pga. snødekke. I de viktigste vekstmånedene (juni, juli og august) kom det 50 % mer nedbør enn normalt og temperaturen var ca. 1 grad lavere enn normalt. 10 dager med finvær i begynnelsen av september reddet mye av kornhøsten, mens det ble vanskelige høsteforhold for poteter og grønnsaker i slutten av september. Det ble store avlingsvariasjoner for korn og potet avhengig av jordart og så- og settetid, men for fylket sett under ett ble kornavlingene litt større enn normalt, mens potetavlingene ble litt mindre enn normalt. Grovfôravlingene ble normale, men det ble vanskelig å høste 2. og 3. slåtten til rett tid og det førte til dårlig kvalitet. Minst tre områder i Hedmark var utsatt for lokale regnskyll på forsommeren som førte til store lokale erosjonskader.

Hedmarksskogbruket er på de fleste områder igjen opp på et normalt, høyt aktivitetsnivå etter nedgangen grunnet finanskrisa i 2009. Driftsapparatet er inntakt, driftsforholdene var gode, priser og avsetning god. Skogfondregnskapet viser en økning av innestående midler, og et forholdsvis høyt, stabilt investeringsnivå. Under finanskrisa ble det hogd mindre, og avsatt betydelig mindre skogfond. I 2010 økte avsetningen om lag 50 % ift 2009, noe som forventes å gi økte investeringer i 2011. Det er registrert et økt omfang av billeskader på skog.

Fylkesmannen samarbeider tett med fylkeskommunen og Innovasjon Norge i forhold til næringsutviklingsarbeid. I dette samarbeidet har kommunen som førstelinje i næringsutviklingsarbeid stått sentralt. Det har blitt gjennomført et kompetanseprogram (10 studiepoeng) der 21 av 22 kommuner var representert og 38 deltagere fullførte kurset. Kompetanseprogrammet blir videreført med tilbud om nye kursdager innen ulike tema, samtidig som det blir utviklet og tilbudt grunnopplæringskurs for nytilsatte medarbeidere i kommunene. Det har ellers vært jobbet mer generelt for å bevisstgjøre kommunene om deres rolle og ansvar på dette området.

Vi er fast medlem i det regionale partnerskap i regi av fylkeskommunen. Regionalt partnerskap omfatter alle utviklingsaktører på regionalt nivå (statlige myndigheter og kunnskapsmiljøer) og kommunene. I 2010 har fokus vært rettet mot å få innarbeidet gode rutiner for samarbeid og arbeidsdeling mellom aktørene og gi samhandlingsprogrammet reelt innhold. Det regionale partnerskap er en viktig felles arena for utvikling av Hedmark.

Fylkesmannen har hatt spesiell fokus på mat, reiseliv, bioenergi, Inn på tunet og økologisk landbruk. Vi har i

samarbeid med fylkeskommunen og regionale myndigheter i Dalarna län (Sverige) videreført et prosjekt for å styrke samhandlingen mellom de to landene når det gjelder utviklingsarbeid. Fylkesmannen forventer at dette vil gi verdifull erfaring og økt kompetanse. Prosjektet er finansiert over Interreg.

Innen Inn på tunet har vi arbeidet for å øke kompetansen hos både tilbydere og kjøpere. Det er gjennomført en studietur der kjøperkompetanse var et sentralt tema og det er etablert et kompetanseprogram beregnet på nye tilbydere. Sammen med Innovasjon Norge har vi støttet nettverket for Inn på tunet tilbydere med midler til finansiering av en 3-årig prosjektleder/sekretær stilling i 40% for derigjennom å gjøre nettverket mer funksjonelt og handlekraftig. Nettverket har nå 32 medlemmer.

Fylkesmannen administrerer også prosjektet Grønn Varme i Landbruket hvor Innovasjon Norge og Fylkeskommunen er samarbeidspartnere. Prosjektet har gardbrukere som primær målgruppe. Et resultat av vårt arbeid med bioenergi generelt sett er at det nå arrangeres årlige landskonferanser i regionen om optimal drift av bioenergianlegg. Prosjektet Grønn Varme i Landbruket er nå vedtatt videreført i 2 nye år, ut 2012.

Fylkesmannen har gjennomført egne kurs om naturmangfoldloven. Kursene har rettet seg både mot embetests ansatte og mot kommunene. Kursingen ble gjennomført av et tverrfaglig kursteam (jurist, miljø og landbruk). Det var til sammen ca. 90 deltakere på de eksterne kursene. Alle kommunene unntatt to var representert med minst 1 deltaker.

Utarbeidelse av verneforslag i henhold til landsplanen for nasjonalparker og andre større verneområder er fullført i Hedmark. Det samme gjelder tematiske verneplaner. Forslag om opprettelse av Fulufjellet nasjonalpark og Sølen landskapsvernområde ligger til sluttbehandling i Miljøverndepartementet. Utkast til forvaltningsplaner for disse to områdene er utarbeidet. Et forslag til forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat har vært på høring. Kontakten og samarbeidet med länsstyrelsene i Jämtland og Dalarna og med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag om forvaltningen av verneområdene i Femundsmarka-Rogen-Långfjället er videreført. Interregprosjektet "Naturinformasjon – naturturisme i grenselandet Rogen – Femundsmarka – Långfjället" og arbeid med produksjon av plakater, brosjyre og webside for det norsk-svenske verneområdekomplekset er videreført. Arbeidet med forvaltningsplan for Gutulia nasjonalpark er videreført. Restaurering av bygninger på Gutulivollen og skjøtsel av denne er påbegynt.

Arbeidet med tematiske verneplaner er gjennomført i Hedmark, men det arbeides aktivt med utvidet skogvern. Samtidig er det i 2010 arbeidet med forvaltningsplaner for et utvalg av de mindre verneområdene. Samarbeidet med SNO om forvaltning av verneområdene er videreutviklet.

Naturtypedata fra 19 kommuner og viltdata fra 14 kommuner er nå lagt inn i naturbase. Det er i 2010 gjennomført 2. generasjonskartlegging av biologisk mangfold i Ringsaker kommune. Naturtypemateriale fra Eidskog, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal kommuner er kvalitetssikret. Naturbase brukes rutinemessig i forbindelse med behandling av plan- og dispensasjonssaker. Vi krever at biologisk mangfold skal være et av tema ved utredninger/ i planprogram, og minner kommuner og private firma om å bruke Naturbase.

Fylkesmannen har fokus på rovviltforvaltningen. Vi har fulgt opp arbeidet som sekretariat for rovviltnemnda i region 5 og som egen myndighetsutøver i forbindelse med tilskuddsforvaltning, skadefelling, ettersøk, gjennomføring av kvote- og lisensfelling og erstatningsoppgjør. Arbeidet på dette forvaltningsområdet er svært ressurskrevende og skjer gjennom et utstrakt samarbeid mellom miljøvern- og landbruksavdelingen. Fra 2010 har Fylkesmannen fått midler til en ekstra stilling som blant annet skal jobbe med tettere oppfølging av tilskudd gitt til forebyggende tiltak. For første gang ble det i 2010 gjennomført kontroll med at forebyggende tiltak er iverksatt og gjennomført i tråd med vilkår i tilsagnsbrev. MD nedsatte høsten 2009 en arbeidsgruppe som skulle se på effektivisering av skadefellingsforsøk. Fylkesmannen hadde ledelsen og et medlem i arbeidsgruppa. Videre var Fylkesmannen sekretariat for gruppa. Rapporten ble overlevert departementet den 15. mars 2010. Det blir på vanlig måte utarbeidet en egen rapport om arbeidet med forebyggende- og konfliktdempende tiltak for 2010.

Arbeidet med truede arter og naturtyper er videreført i 2010. Handlingsplanen for Hortulan følges opp og vi har hatt ansvaret for utarbeidelse av 4 nye handlingsplaner. Samtidig er handlingsplaner der andre fylkesmenn er ansvarlig, men som berører Hedmark, blitt fulgt opp. Når det gjelder fremmede arter er det foretatt registreringer av forekomsten av en del enkeltarter og det er arbeidet med en strategi for bekjempelse av de uønskede artene.

Hedmark er del av vannregion Glomma/Indre Oslofjord. Østfold fylkeskommune er vannregionmyndighet og følger opp forventningene fra vannregionmyndigheten. Fylkesmannen har bistått fylkeskommunen i Hedmark i arbeidet med vannforskriften i 2010 og arbeidet med fullkarakterisering av vannforekomstene er påbegynt og slutføres i 2011. Overvåking av vannforekomstene er gjennomført på vanlig måte.

Oppfølgingen av Regjeringens mål om å styrke tilsynet med prioriterte helse-og miljøfarlige kjemikalier og farlig

avfall skjer fortløpende. Fylkesmannen har i 2010 tatt del i de nasjonale aksjonene og innenfor vårt myndighetsområde følger vi opp industrivirksomheter, avløpsanlegg og avfallsanlegg gjennom egeninitiert tilsyn. Miljøgiftsaken i Mjøsa er gitt prioritet og for øvrig er avtalte oppdrag på forurensnings- og avfallssektoren fulgt opp. Miljøstatus og databasen "Forurensning" er oppdatert.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Hovedsatsningsområdet har vært den kommunerettede virksomheten med prioritet på forebyggende beredskapsarbeidet gjennom oppdatering av risiko- og sårbarhetsanalyser samt ivaretagelse av samfunnssikkerhets- og beredskapshensyn i kommuneplanleggingen. Videre kompetanseheving og kvalitetssikring gjennom krisehåndteringsøvelser og beredskapstilsyn. Øvelsen har hatt vannforsyning som hovedtema med fokus på kriseledelse, kriseinformasjon, helsemessig og sosial beredskap, smittevern og vannverksberedskap. Det ble gjennomført øvelser i 6 kommuner i 2010.

Denne satsningen har gitt kommunene en økt bevissthet i forhold til beredskapsansvaret og en framgang i krisehåndteringsevnen.

Fylkesmannen har lagt følgende prioriteringer til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap:

- Ved jevnlig kontakt med kommunene og regionale fagetater i arbeidet med oppdatering av fylkes-ROS holder fylkesmannen seg oppdatert på særskilte risikoområder, aktuelle risikovirksomheter, samfunnskritiske funksjoner og andre beredskapsmessige utfordringer i fylket.
- Øvelse for embetets ledergruppe og krisestab ble gjennomført ved at DSB hadde sin øvelse for fylkesberedskapsrådet og krisestaben.
- Informasjonsberedskap og evnen til å kunne koordinere/samordne informasjonshåndteringen i krisesituasjoner
- Pådriver og veileder overfor kommunene i arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet og beredskap ved fast deltakelse i fylkets planforum og ved beredskapsmessig oppfølging av alle kommunale plansaker.
- Fylkesmannen har fulgt opp kravene i Helse- og sosialberedskapsloven og Smittevernloven. Planverket har blitt oppdatert og videreutviklet gjennom vår serie med kommuneøvelser der vannforsyning har vært et hovedtema, jf. Sosial- og helseavdelingens rapport på Resultatområde 77.1 Helsemessig og sosial beredskap.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

I 2010 har vi hatt ett besøk av HKH Kronprinsen ved åpningen av Det Norske Bibliotekmøtet på Hamar. HKH Kronprinsessen var med på Regnmakernes Vennergidag i regi av ENOVA på Hamar.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

- 1 - St. Olavs medalje
- 1 - Kongens fortjenstmedalje i gull
- 13 - Kongens fortjenstmedalje i sølv
- 2 - Avslag

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

Det har i 2010 vært stor aktivitet på området. Fylkesmannen har i henhold til embetsoppdraget prioritert slutføring av nasjonalparkplanen, utvidet skogvern, utarbeidelse av forvaltningsplaner og arbeidet med truede arter og naturtyper. Det er arbeidet med utkast til handlingsplaner for huldrestry, heroringvinge, høgmyrer i innlandet og "spesielle sandforekomster".

Det har også i 2010 vært benyttet betydelige ressurser på forvaltningen av de store rovdirene. Det er igangsatt kontroll med at forebyggende tiltak blir gjennomført i samsvar med tilsagnsbrev.

I samarbeid med svenske myndigheter har vi etter initiativ fra de to lands miljøvernministere utarbeidet et interregprosjekt om tilbakeføring av Vänernlaksen til Norge. Prosjektet fikk bevilgning i desember 2010.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Fylkesvise verneplaner

Fylkesmannen har kunngjort vedtaket i saken om Bruvollhagan.

Utvidet skogvern

Fylkesmannen har i 2010 kunngjort vernevedtak for Brødalen og Klokken naturreservater. Tre tilbud om frivillig vern av skog er avslått. Det er forhandlet om etablering av 7 naturreservater som ledd i ordningen med frivillig vern av skog. Det er i tillegg gjennomført skogregistrering i 7 potensielle naturreservater og naturfaglige registreringer i ett område.

Nasjonalparker og større verneområder

Utarbeidelse av verneforslag i henhold til landsplanen for nasjonalparker er fullført i Hedmark. Forslag om opprettelse av Fulufjellet nasjonalpark og Sølen landskapsvernområde ligger til sluttbehandling i Miljøverndepartementet. Utkast til forvaltningsplaner for disse to områdene er utarbeidet. Et forslag til

forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat har vært på høring. Kontakten og samarbeidet med länsstyrelsene i Jämtland og Dalarna og med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag om forvaltningen av verneområdene i Femundsmarka-Rogen-Långfjället er videreført. Interregprosjektet "Naturinformasjon – naturturisme i grenselandet Rogen – Femundsmarka – Långfjället" og arbeid med produksjon av plakater, brosjyre og webside for det norsk-svenske verneområdekomplekset er videreført. Arbeidet med forvaltningsplan for Gutulia nasjonalpark er videreført. Restaurering av bygninger på Gutulivollen og skjøtsel av denne er påbegynt.

Forvaltning og naturoppsyn i verna områder (tall for 2009 i parentes)

Det har ikke lyktes i 2010 å ferdigstille forvaltningsplanen for Gjesåssjøen naturreservat eller å slutføre arbeidet med forvaltningsplanutkast for Våletjern, Gardsjøen og Tufsingdeltaet naturreservater.

Det er behandlet 27 (42) søknader om dispensasjon fra forskriftene for nasjonalparker og tilhørende landskapsvernområder og innvilget i alt 37 dispensasjoner. Det er behandlet 97 (106) søknader om dispensasjon fra forskriftene i ulike naturreservater og innvilget 104 dispensasjoner, mens 4 søknader er avslått helt eller delvis. I alt 4 (3) klager på Fylkesmannens avgjørelse i slike saker er behandlet.

Det er holdt bestillingsdialogmøte med Statens naturoppsyn, som har ivaretatt administrasjonen av oppsynet i verneområdene. Det er produsert informasjonsplakater for 6 verneområder.

Regjeringsadvokaten og hans kommisjonærer er bistått i forhandlinger om frivillig vern av skog i 7 saker, samt i erstatningsoppgjøret for Fuggdalen og Hemmeldalen naturreservater. Forberedende arbeid i forbindelse med erstatningsoppgjøret for 5 nasjonalparker og 7 landskapsvernområder er gjennomført for regjeringsadvokaten.

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold

Naturtypemateriale fra Eidskog, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal kommuner er kvalitetssikret slik at naturtypedata fra i alt 19 av fylkets 22 kommuner nå er innlagt i Naturbase. Dette materialet utgjør 2. generasjons naturtypekartlegging. Slike data er mottatt for kvalitetssikring også fra Grue og Åsnes kommuner. Tilsvarende kartlegging er gjennomført i Våler, Elverum, Åmot og Ringsaker.

Ivaretagelse av viktig arealer for biologisk mangfold

Naturbase brukes rutinemessig i forbindelse med behandling av plan- og disp.saker og ved planer om andre naturinngrep. Vi krever at biologisk mangfold skal være et av tema ved utredninger/ i planprogram, og minner kommuner og private firma om å bruke informasjonen som finnes i Naturbase og Artsdatabanken - Artskart. Vurdering av behov for konsekvensutredning og om utredningsplikten er oppfylt tar mye tid.

Det er i 2010 gitt uttalelser til 27 (17) søknader om nydyrking, 1 (8) søknad om bygging av landbruksveger og søknader fra 5 (4) kommuner om sprøyting av skog. Det er gitt uttalelser til 56 (77) meldinger om tiltak etter energiloven, 4 (5) vassdragstiltak og 4 (1) meldinger om mini-/småkraftverk.

Kulturlandskap

Landbruks- og kulturminnemyndighetene er bistått, særlig i arbeidet med fylkets "utvalgte kulturlandskap i jordbruket".

Naturmangfoldlov

Fylkesmannen har gjennomført intern og ekstern kursing i naturmangfoldloven. Kursingen ble utført av et tverrfaglig kursteam (jurist, miljø og landbruk). Dette fungerte godt. Det var til sammen ca. 90 deltakere på de eksterne kursene. Alle kommunene unntatt to var representert med minst 1 deltaker. Det er behov for videre kursing når forskrifter om prioriterte arter og naturtyper blir vedtatt.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurse

Rovviltforvaltning

Vi har fulgt opp arbeidet som sekretariat for rovviltnemnda i region 5 og som egen myndighetsutøver i forbindelse med tilskuddsforvaltning, skadefelling, ettersøk, gjennomføring av kvote- og lisensfelling og erstatningsoppgjør. Arbeidet på dette forvaltningsområdet er svært ressurskrevende og skjer gjennom et utstrakt samarbeid mellom miljøvern- og landbruksavdelingen. Det blir på vanlig måte utarbeidet en egen rapport om arbeidet med forebyggende- og konfliktdempende tiltak for 2010.

Rovviltnemnda har avviklet 8 egne møter og 3 fellesmøter med region 4 i 2010. I tillegg er det gjennomført dialogkonferanser med kommunene og med ulike organisasjoner.

Antall søknader om erstatning gikk noe ned i forhold til 2009. Det er behandlet 368 søknader om erstatning med

et samlet erstatningskrav for sau på 8985, hvorav 6459 ble erstattet. Dette utgjør en erstatningsutbetaling på kr 15 509 409. Det er innkommet 12 klager på vedtakene. I 2010 ble flest dyr erstattet som tatt av uspesifisert fredet rovvilt (2661). Av erstatninger spesifisert på art er flest dyr erstattet som tatt av bjørn (1559) også i 2010. Jerveskadene fortsetter å vise nedgang. I 2010 ble det erstattet 1279 dyr som tatt av jerv mot 3081 i 2005 som er mer enn en halvering. Fylkesmannen er av den oppfatning at en medvirkende årsak til nedgangen i jerveskader er det fokus rovviltneemnda har hatt på uttak av jerv i de mest sauete områdene i tråd med føringene i den regionale forvaltningsplanen. Ulveskadene i 2010 har vært vesentlige færre (454) enn forrige år (1365).

Det er utbetalt kr 12 035 622 i tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak over statsbudsjettet kap. 1427 post 73.3. Fylkesmannen har gitt omkring 225 tilskudd til ulike typer forebyggende tiltak. 33 brukere har fått tilskudd til hjemmebeite. 42 brukere/beitelag har mottatt tilskudd for å gjennomføre tidlig sanking noe som omfatter i størrelsesorden 28 000 sau og lam.

Fra 2010 har Fylkesmannen fått midler til en ekstra stilling som blant annet skal jobbe med tettere oppfølging av tilskudd gitt til forebyggende tiltak. For første gang ble det i 2010 gjennomført kontroll med at forebyggende tiltak er iverksatt og gjennomført i tråd med vilkår i tilsagnsbrev. Kontrollen rettet seg mot tilskudd til tidlig sanking, og ble gjennomført i tre beitelag. Det ble ikke funnet brudd på vilkårene for tilskudd. Det er også gjennomført en kontroll/befaring av rovviltsikre gjerder rundt bigårder på bakgrunn av omfattende skader på bikuber innenfor gjerdene som følge av bjørneangrep. Kontrollen viste at gjerdene var satt opp med solide materialer og godt grunnarbeid, men at det var mangler ved spenningen på gjerdet knyttet til dårlig jording, dårlige koblinger og ikke fungerende gjerdeapparater.

Fylkesmannen har behandlet 53 søknader om skadefelling i 2010. I 31 tilfeller ble fellingstillatelse gitt, men bare 5 ganger resulterte dette i felling.

Fylkesmannen har behandlet 18 søknader om midler til konfliktdempende tiltak. Det er gitt tilsagn om kr 990 000,- og tiltakene omfatter bl.a. kunnskapsformidling særlig rettet mot skoleklasser, rovdyrseminar, sporingskurs og prosjekter i regi av kommuner og organisasjoner.

Fylkesmannen gjennomførte i 2010 innsamling av DNA fra bjørn i regi av elgjegere. Det ble sendt ut materiell for innsamling av DNA til 800 jaktlag i de kommunene i fylket med binner og størst forekomst av brunbjørn.

Pågangen fra brukere, kommuner og media i rovviltspørsmål er stor og mye ressurser brukes derfor på å veilede og besvare henvendelser. Fylkesmannen legger vekt på en helhetlig og omforent opptreden i rovviltspørsmål. Dette er viktig for å dempe konfliktnivået og bedre troverdigheten til Fylkesmannen på området. Vi mener selv at vi har kommet langt i forhold til å opptre som en enhet på dette området.

Fylkesmannen i Hedmark har siden 1999 hatt en beredskapsordning som innebærer at saueiere kan komme i kontakt med rovviltansvarlige hos Fylkesmannen på kveldstid og i helger, fra begynnelsen av juni til ca. 15. september. Også i 2010 har det vært brukt mye ressurser utenom ordinær kontortid på oppfølging av akutte situasjoner.

Fylkesmannen har i 2010 startet arbeidet med å utarbeide rutinebeskrivelser for rovviltforvaltningen. Så langt er det utarbeidet 10 rutinebeskrivelser for oppgaver knyttet til akutte hendelser og daglig saksbehandling.

Fylkesmannen benytter aktivt internettsidene til å informere om aktuelle saker innenfor rovviltforvaltningen. Internett benyttes til å informere blant annet om søknadsfrister, regler for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak, erstatningsoppgjøret samt om endringer i ulike ordninger. Nytt fra 2010 er at interesserte via hjemmesidene kan registrere seg som sms-mottakere for oppdateringer om kvoter og fellinger under kvotejakt og lisensfelling. Det er laget en egen nettside for [Rovviltneemnda i Hedmark](#) på Fylkesmannens nettsted. Innkallelser, saksframlegg og protokoller samt dokumenter som gjelder forvaltningsplanen ligger på denne nettsiden.

MD nedsatte høsten 2009 en arbeidsgruppe som skal se på effektivisering av skadefellingsforsøk. Fylkesmannen har ledelsen og i tillegg et medlem i arbeidsgruppa. Videre var Fylkesmannen sekretariat for gruppa. Rapporten ble overlevert departementet den 15. mars 2010.

Kompetansen innenfor rovviltforvaltning hos Fylkesmannen i Hedmark blir i betydelig grad brukt av andre offentlige etater (andre fylkesmenn, Mattilsynet, DN, MD, LMD mv.).

Forvaltning av trua arter

Fylkesmannen har ansvaret for gjennomføringen av handlingsplanen for hortulan. Intensiv overvåking av hekkestatus for kjente hekkelokaliteter i Hedmark er videreført og hortulanvennlig skjøtsel av én av disse

lokalitetene er gjennomført. Det er innledet dialog med grunneiere også i andre hekkelokaliteter med sikte på avtaler om vegetasjonsskjøtsel. Det er gitt bistand til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Rogaland i oppfølgingen av handlingsplanene for henholdsvis svartkurle, storsalamander og åkerrikse. I samråd med Fylkesmannen i Oslo og Akershus er det gjennomført registrering av 68 kjente lokaliteter for dragehode med funn av arten på 50 av disse. Det er gitt uttalelse til 9 (10) utkast til handlingsplaner for truede arter og naturtyper.

Arbeid med utkast til handlingsplaner for heroringvinge, huldrestry og spesielle sandområder er på det nærmeste fullført, mens et handlingsplanutkast for høgmyrer i innlandet er under utarbeiding.

Fylkesmannen har deltatt i revisjonsarbeidet med kartfesting av villreins leveområder. Vi har også i 2010 vært sekretariat for villreinnemnda i Forolhogna. Hensynet til villreinen har hatt fokus ved behandling av saker etter plan og bygningsloven. Fylkesmannen har deltatt i en prosjektgruppe for regional plan for Rondane og Sølknletten og har sammen med Fylkesmannen i Oppland avgitt en felles uttalelse til forslaget til regional plan.

Forvaltning av innlandsfisk

Kalkingsvirksomheten og pålegg til regulantene er gjennomført på vanlig måte. Vi har i en overgangsfase bistått fylkeskommunen i forvaltningen av arter som etter forvaltningsreformen er overført. Tilsvarende har vi bistått i saker etter biotopforskriften. Fylkesmannen utarbeidet sammen med svenske myndigheter en søknad om interregmidler vedrørende tilbakeføring av Vänernlaks til norsk side av Femund/Trysilvasdraget. Søknaden ble innvilget i desember. Bakgrunnen for søknaden var et initiativ fra de to landenes miljøvernministre. Fylkesmannen har ellers bistått Direktoratet for naturforvaltning i forbindelse med utarbeidelse av strategi for innlandsfisk. Til slutt kan nevnes at Fylkesmannen på ulike måter har bidratt i tilknytning til bok om vassdrag og fiske i Hedmark. Boka ble utgitt høsten 2010. Forfatter Tore Qvenild.

Tilskuddsforvaltning og annen viltforvaltning

Vi har i en overgangsfase bistått fylkeskommunen i viltforvaltningen og tilskuddsforvaltningen, og vi har søkt å samordne tilskuddsforvaltningen. Klagesaker er behandlet på vanlig måte.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Det gjennomført tiltak for å fjerne parkslirekne, kjempespringfrø, tromsøpalme og kjempebjørnekjeks. Vi har sommeren 2010 via media søkt å få registrert forekomster av kjempespringfrø i sørfylket. Det er lagt ut informasjon på nettsida vår og miljøstatus om fremmede arter. Informasjonen har også blitt videreført i aviser og fjensyn. Utkast til en strategi for bekjempelse av fremmede arter i fylket er utarbeidet.

01.4 Friluftsliv

Fylkesmannen har bistått fylkeskommunen i forbindelse med overføringen av myndighet på friluftsområdet. Samtidig har vi arbeidet med saker som omhandler statlig sikra friluftsområder (Heiene friluftsområde, samt ev. nytt område i nedlagt jernbanetrase langs Mjøsstranda og i Ottestad). Søknader om bygging i strandsonen er gjengangere i dispensasjonssaker.

Fylkesmannen har for øvrig på vanlig måte gjennomført sine oppgaver i forbindelse med jegerprøven.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

Gjennomføring av vannforskriften har vært en prioritert oppgave for Fylkesmannen i 2010. Vi har bistått vannregionmyndigheten, fylkeskommunen og igangsatt arbeidet med fullkarakterisering. Vannovervåking er gjennomført som i tidligere år.

Det har i 2010 vært fokus på avløp gjennom kommuneundersøkelsen og kontrollaksjon.

Det har også i 2010 vært stor aktivitet i arbeidet med avfall og gjenvinning.

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Forvaltningsplanen for vannregion Glomma/Indre Oslofjord ble godkjent ved kongelig resolusjon 11. juni 2010,

og vannregionmyndigheten ble fra 01.01.2010 overført til Østfold fylkeskommune. Fylkesmannen har deltatt på møter med Hedmark fylkeskommune og informert om arbeidsoppgavene i forbindelse med gjennomføringen av vanddirektivet. I august arrangerte Fylkesmannen et møte i vannområdeutvalget for Femund-/Trysilvassdraget og Røgden for å informere om status, ny vannregionmyndighet og videre arbeid. Fylkesmannen har oversendt rapport om status for gjennomføringen av tiltaksprogram og innspill til handlingsprogram for vannområdet Femund-/Trysilvassdraget og Røgden til Hedmark fylkeskommune. Videre har Fylkesmannen deltatt på møte i nyopprettet administrativ arbeidsgruppe for vannregion Glomma samt på relevante samlinger og møter for arbeidet med vanddirektivet.

Data fra overvåking i forbindelse med kalking av vassdrag er importert til databasen Vannmiljø. Dette arbeidet vil fortsette i 2011.

Fylkesmannen har startet arbeidet med fullkarakterisering av vassdragene i Hedmark. Det er i 2010 gjennomført karakteriseringsmøter med kommunene Sør-Odal, Nord-Odal, Kongsvinger, Ringsaker og Hamar. Møtene med de to sistnevnte kommuner ble gjennomført i samarbeid med Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Overvåkingen av forurensningssituasjonen i Mjøsa kanaliseres gjennom Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver. Overvåkingen er et ledd i nasjonalt overvåkingsprogram der utviklingen dokumenteres årlig ved rapportering om forurensningstilstanden.

Vi har deltatt i kommuneundersøkelse om hvordan kommunene bruker sin myndighet på avløpssektoren. I Hedmark ble Alvdal, Trysil og Åsnes undersøkt. Videre er det gjennomført en nasjonal kontrollaksjon rettet mot avløpsanlegg som behandler kommunalt avløpsvann der fylkesmannen er forurensningsmyndighet. Dette er anlegg knyttet til større tettbebyggelser og omfattes av forurensningsforskriftens kapittel 14. Årets kontrollaksjon var en videreføring av en tilsvarende aksjon i 2008.

Til slutt kan vi nevne at det er gjennomført 3 regionale seminarer for kommunene i Hedmark om forurensningsloven. Her var avløp og avløpsnett et av temaene.

03.3 Oljeforurensning

Vi har deltatt på årsmøte i IUA region 5 og gitt innspill til beredskapsplan for ny sammenslått region for IUA Hedmarken og IUA Østerdalen (5 og 7). Meldinger om akutt forurensning blir registrert og vi kontrollerer at meldingen er sendt kystverket. Myndighet utøves i delegerte saker. MOB-kartet ble ferdigstilt mot slutten av 2009 og har dermed vært til disposisjon for IUAene og kommuner i 2010.

03.4 Miljøgifter

Fylkesmannen har også i 2010 deltatt i arbeidet med miljøhandlingsplanen for Mjøsa. Resultater fra overvåking viser at det omfattende arbeidet med å stanse tilførsler av miljøgifter til Mjøsa gir gode resultater. Det er viktig å fortsette miljøovervåkingen for å se utviklingen. Den danner et viktig grunnlag for å kunne sette inn de riktige tiltakene slik at mengden miljøgifter i mjøsfisken går ned. Kvikksølvinnholdet i fisk i Mjøsa har økt noe de siste årene etter jevn nedgang fram til 2005. Årsaken til dette er ikke kjent så det blir viktig med oppfølgende undersøkelser.

03.5 Avfall og gjenvinning

Relevante oppdrag på resultatområdet er gjennomført.

I Hedmark er det påbegynt bygging av et avfallsforbrenningsanlegg. Anlegget vil stå ferdig og være i prøvedrift i 2011. Tillatelse til drift av anlegget ble gitt i 2008. Hedmark har 4 deponier som var i drift da det nye deponeringsregelverket ble vedtatt i 2002. Heggvin tar kun i mot avfall som overholder krav for ordinært deponi. Kommunalt avfall går til forbrenning. To deponier tar kun mot inert avfall og det siste, Korperud, er nedlagt. Her foreligger det egne krav til avslutning.

Siden alle aktuelle deponier var kontrollert så sent som i 2009 (03SO17P), ble den nasjonale aksjonen erstattet med en lokal aksjon mot 11 naturbaserte slambehandlingsanlegg (langtidslagring/kompostering og avvanning) og anlegg for langtidslagring av slam. Når det gjelder farlig avfall (03SO18P) er det utført tilsyn ved ett bemannet

mottak for farlig avfall ved samtlige interkommunale selskap, samt ved to private avfallsselskap.

Også i 2010 har Fylkesmannen mottatt mange klager på komposteringsanlegget til Hera vekst. Det ble gjennomført en revisjon av bedriften i februar 2010. Revisjonen ble fulgt opp med egen befaring i april. Bedriften hadde frist i desember på å dokumentere at luktsituasjonen var blitt forbedret. Fylkesmannen vil vinteren 2011 vurdere bedriftens tillatelse.

Det er gjennomført regionale seminarer for kommunene i Hedmark som omhandlet kommunenes oppgaver og myndighet på forurensningsområdet (03SO20).

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

Det er etablert en prosjektgruppe med representasjon fra aller fagavdelinger hos Fylkesmannen med en egen prosjektleder. Behandling av kommunale energi og klimaplaner er gitt prioritet sammen med arbeid med å implementere klimahensyn i kommunale planer.

04.1 Klimaendringer

Det er i 2010 lagt stor innsats i høringsuttalelser til kommunale klima- og energiplaner. Til sammen har Fylkesmannen behandlet slike planer fra 7 kommuner i 2010. Ved utgangen av 2010 har 19 av 22 kommuner vedtatt klima- og energiplan. 95 % av befolkningen bor i kommuner med vedtatt plan. Ytterligere 2 kommuner har hatt klima- og energiplanen på høring. Den siste kommunen er i gang med planutarbeidelsen og planen ventes å komme på høring i 2011.

I samarbeid med KS-Hedmark og Hedmark Fylkeskommune arrangerte Fylkesmannen klimakonferanse for kommunene med tittel "Fra plan til handling". Arrangementet var vellykket, men dessverre var det få ordførere og rådmenn som møtte fram. Det var også liten respons fra lokalpressen. Erfaringen er at det er krevende å få lokal oppmerksomhet omkring klimasaken og at vegen fra plan til handling nok blir lang og kronglete dersom det ikke kommer på plass mer effektive virkemidler som stimulerer gjennomføring av viktige tiltak. Et viktig tiltak kan være at staten bevilger midler til å ansette klimakoordinatorer i kommunene. Ikke alle kommuner trenger en hel stilling, men her kan en benytte interkommunale samarbeidsordninger. For finansiering av slike stillinger bør en f. eks. se på muligheten for å benytte midler fra el-avgifta.

Status for utarbeiding av klima- og energiplaner oppdateres løpende på miljøstatus for Hedmark.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Oppgavene er løst så langt ressursene har strukket til. Støysaker følges opp gjennom behandling av planer etter plan- og bygningsloven, klager, tilsyn og konsesjonsbehandling. Behandling av skytebaner vil bli videreført i 2011 etter at det nå foreligger endelig vedtak i "Gåsbusaken" - Vang Jakt og Fiskeforenings baneanlegg ved Gåsbu i Hamar kommune hvor Fylkesmannen fikk medhold for de støykrav som ble satt for denne eksisterende skytebanen.

Oppfølging av kommunenes arbeid med luftkvalitet er blitt nedprioritert.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Resultatområdet involverer de fleste avdelinger i embetet og det foregår en tett samhandling på tvers av avdelinger. I 2010 har det vært nedlagt et betydelig arbeid med kommuneplaner, kommunale energi- og klimaplaner, reguleringsplanprosesser for ny E6 og Dovrebane, Vestmarka og regionplan for Rondane og Sølknkletten. Fylkesmannen legger vekt på klimaperspektivet ved behandling av saker etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen har ved behandling av plansaker et spesielt fokus på barn- og unges rettigheter. I utbygningssaker i fjellområdene følger Fylkesmannen opp hensynet til villreinens leveområder, mens allmennhetens muligheter for friluftsliv blir prioritert langs vann og vassdrag. Ved innspill til planer legges det videre vekt på universell utforming

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Oppgavene gjennomføres i et samarbeid mellom embetes avdelinger, blant annet gjennom interne samordningsmøter. Særlig er uttalelse og deltakelse i prosesser som gjelder utarbeiding av kommuneplaner (samfunnsdel og arealdel, samt klimahandlingsplaner og andre større arealplaner) komplekse og tidkrevende. Relativt nytt lovverk er utfordrende både for oss og kommunene.

Det har videre vært reguleringsplanprosesser for ny E6 og Dovrebane, Vestmarka, fylkesdelplan for Rondane og Sølknkletten, arealkonflikter i forbindelse med lokalisering av nye byggeområder i Elverum og Ottestad – for å nevne noe.

Vi har mottatt noen færre saker til behandling i 2010 sammenlignet med 2009, 245 plansaker og 214 dispensasjonssaker.

Det ble fremmet innsigelse i 22 saker (ca.9 % av sakene). Støyforhold og manglende risiko- og sårbarhetsanalyse er tema som går igjen i innsigelsene. I løpet av året er innsigelsene til 8 av disse sakene, samt 11 saker fra tidligere år avklart. I disp.saker er arealbrukskonflikter i forhold til villrein og bygging i strandsonen gjengangere.

Miljøvernavdelingen har i 2010 deltatt i prosessen med utarbeiding av nye regionale planer for Rondane og Sølknkletten og dette har krevd betydelige ressurser mot slutten av året (jf. RO 01.2).

Vi har hatt 7 klima – og energiplaner til uttalelse i 2010. Vurdering av planforslag i forhold til lokale og nasjonale klimamål har fått økt fokus og er nå innarbeidet som en del av ”standarden” i tilbakemeldingene, se også RO 04.

Gjennom enhetsfylket samordnes uttalelsen fra Fylkesmann og fylkeskommunen til kommuneplaner (det sendes ett felles brev). Dette krever ekstra ressurser til koordinering. I tillegg er det utstrakt kontakt med Statens vegvesen. Fylkesmannen deltar i regionalt planforum en gang per måned, og har tatt initiativ til å videreutvikle dette.

Vi vektlegger uttalelse til oppstartsmeldinger for å bidra til best mulige planforslag.

Uttalelser til og rådgivning av kommuner som har startet arbeidet med kommunale planstrategier har krevd en del tid siste halvdel av 2010.

Miljøvernavdelingen har også deltatt aktivt i kursing i ny plan – og bygningslov (jf. 06SO4), har arrangert en dags seminar for kommunene med tema ivaretagelse av barn og unges interesser i planleggingen, og hatt ansvar for gjennomføring av intern og ekstern kursing i naturmangfoldloven (jf. 01SO15).

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Vi har i 2010 gjennomført opplæring av kommunene i de nye byggesaksbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Dette har vært ressurskrevende. Vårt rundskriv om dispensasjonsbehandling etter pbl kap 19 ble distribuert til alle kommuner i fylket i februar 2010.

Fylkesmannen mottok 245 planer og 215 søknader om dispensasjon til uttalelse. Dette er en liten nedgang fra året før hvor vi mottok hhv 280 planer og 240 søknader om dispensasjon på høring.

Vi går gjennom den rettslige holdbarheten av bestemmelsene til både kommuneplaner og reguleringsplaner. Det oppdages stadig feil her som kan ha stor betydning for rettsstillingen til enkeltmennesker. 55% av klagen på vedtak etter plan- og bygningsloven sorterte under Miljøverndepartementets ansvarsområde i form av klager over reguleringsplan eller klage rundt dispensasjoner fra plan.

06.3 Samordning av statlige interesser

Fylkesmannen arbeider aktivt og løpende med å bedre samhandling, kommunikasjon og rutiner slik at staten opptrer mer helhetlig utad overfor brukerne. Fylkesmannen deltar i ulike sammenhenger på kontaktmøter med andre statsetater for å samordne statlige interesser. Videre gjennomføres det møter i forhold til enkeltsaker der dette er hensiktsmessig og nødvendig. Fylkesmannen deltar også i månedlige planforumsmøter.

Det er gjennomført ett møte med regionale statsetater hvor hovedtema var lederplattformen i staten. I samråd med

KS og Arbeidstilsynet har Fylkesmannen gjennomført et tilsynsseminar for alle kommuner.

06.4 Kart og geodata

Naturtypemateriale fra Eidskog, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal kommuner er kvalitetssikret slik at naturtypedata fra i alt 19 av fylkets 22 kommuner nå er innlagt i Naturbase. Dette materialet utgjør 2. generasjons naturtypekartlegging. Slike data er mottatt for kvalitetssikring også fra Grue og Åsnes kommuner. Tilsvarende kartlegging er påbegynt i Våler, Elverum, Åmot og Ringsaker.

Det er gjennomført kompetansetiltak ved at en av våre ansatte har gjennomført studier i databaseteori ved Høgskolen i Gjøvik.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Oppdragene er i hovedsak gjennomført i henhold til embetsopdraget. Fylkesmannen har de siste årene prioritert tilsynet etter forurensningsloven. Dette har ført til økt aktivitet på området. Fylkesmannen har 3 stillinger som i hovedsak arbeider med tilsyn og oppfølging av disse. En av disse finansieres ved gebyrinntekter. I 2010 ble det utført nesten 2,7 årsverk, mens Klif sin forventning var 2,5 årsverk. Dette inkluderer behandling av egenrapporter fra virksomheter med tillatelse etter forurensningsloven. Tilsynet skjer både gjennom nasjonale og regionale aksjoner og ved egeninitiert tilsyn i henhold til egen plan.

Kunnskapsoppbygging har vært viktig i 2010. Det er gjennomført egne kurs i naturmangfoldloven, om ny plan- og bygningslov og om kommunenes oppgaver og myndighet på forurensningsområdet. I tillegg er det arrangert en klimakonferanse og et seminar om ivaretaging av barn - og unges interesser i planleggingen.

Databaser og miljøstatus er på vanlig måte holdt oppdatert.

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Det er gjennomført intern og ekstern kursing i naturmangfoldloven. Kursingen ble gjennomført av et tverrfaglig kursteam (jurist, miljø og landbruk). Dette fungerte godt. Det var til sammen ca. 90 deltakere på de eksterne kursene. Alle kommunene unntatt to var representert med minst 1 deltaker (01SO15). Det er behov for videre kursing når forskrifter om prioriterte arter og naturtyper blir vedtatt.

Tilsvarende er det gjennomført kurs i ny plan – og bygningslov (jf. 06SO4), og vi har sammen med Hedmark fylkeskommune arrangert en dags seminar for kommunene med tema ivaretaging av barn og unges interesser i planleggingen. I tillegg er det sammen med Hedmark fylkeskommune, KS-Hedmark arrangert en to-dagers klimakonferanse.

På forurensningsområdet er det gjennomført 3 regionale seminarer om kommunenes ansvar og myndighet.

Miljøstatus er holdt oppdatert i samarbeid med Hedmark fylkeskommune. Flere temasider er oppdatert i henhold til ny mal. Smilefjes og ny funksjonalitet (kart, bildeserier mm) er ennå ikke tatt i bruk, men vil bli innført i 2011.

Forurensning og andre databaser holdes oppdatert. Spesielle oppdrag på Forurensning i 2010 07SO1P-07SO9P er utført.

07.3 Virkemidler og prosesser

Fylkesmannen har deltatt i to landsdekkende kontrollaksjoner med følgende tema (07SO18P):

- Mottak av farlig avfall. Her ble 5 interkommunale selskaper (IKS) og 2 private selskap kontrollert.
- Avløp. 8 kommuner/IKS kontrollert
- Deponi, Aktuelle deponier var kontrollert i 2009, aksjonen ble derfor erstattet med en lokal aksjon rettet mot 11 naturbaserte slambehandlingsanlegg

Frekvensbasert tilsyn (07SO17P) gjennomføres i henhold til fastsatt tilsynsplan. Når det gjelder regionale/lokale aksjoner har disse i 2010 omfattet følgende tema.

- EE-avfall, 30 forretninger ble kontrollert.
- Skrapjern. 3 av kontrollene ble gjennomført på bakgrunn av etterspurte forslag fra kommunene, mens 5 ordinære oppsamlingsplasser ble kontrollert iht. tilsynsplanen.
- Avfall fra hyttebygging var et samarbeid med Arbeidstilsynet og Skatt.
- Grus- og pukkverk. Her ble det utført 8 kontroller
- Asfaltproduksjon med en kontroll.

Vi har deltatt i kommuneundersøkelsen om hvordan kommunene bruker sin myndighet på avløpssektoren og i sin forvaltning av lov om motorferdsel i utmark og på vassdrag. Undersøkelsen omfattet 3 kommuner i fylket

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 2 877 418,53	kr 1 181 394,55
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 560 194,55	kr 273 079,53
04 Luftforurensninger og klima	kr 374 898,63	kr 5 705,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 0,00	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 2 381 558,55	kr 169 561,87
07 Andre virkemidler	kr 3 061 348,80	kr 972 949,28
Andre oppgaver under MD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 9 255 419,00	kr 2 602 690,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Utviklinga på jordbruksområdet

Arealer og foretak

Jordbruksarealet i drift var ca. 1 055 000 daa i 2010. I de siste årene har arealet vært svært stabilt, men med en nedgang på 3 000 daa i 2010. Antall foretak som søker produksjonstilskudd var 3 668. Sammenlignet med 2009 er det en nedgang på 85 søkere (- 2,3%). Gjennomsnittlig jordbruksareal pr. foretak er 287 daa, en økning på 82 daa fra 2000.

Seterdrift og utmarksbeite

I 2000 var det seterdrift på 316 setre og etter dette har det vært en jevn nedgang i seterdrifta. I 2010 hadde vi 214 setre inklusiv 18 fellessetre. I gjennomsnitt over 10 år er det blitt borte 10 setre i året. Det er sluppet ca. 18 300 storfe, 116 300 sau/lam, 2400 geiter og 700 hester på utmarksbeite i 2010. Endring fra 2000 er + 650 storfe, - 2 200 sau/lam, + 100 geiter og +100 hester. En konklusjon er at antall dyr på utmarksbeite har endret seg lite i løpet av de siste 10 år.

Produksjoner

Husdyrhold

Fra 2000 er antall storfe uendret, men antall melkekyr har minket med 3000 (-17,5 %) og det er en tilsvarende oppgang i antall ammekyr. I samme tidsrom har ca 33 % av foretakene sluttet med storfe og 41 % har sluttet med mjølkeproduksjon. Gjennomsnittlig melkekubesetning var i 2010 på 22,4 melkekyr mot 15,8 i 2000.

Det er 73 samdrifter i mjølkeproduksjonen i 2010, en nedgang med 9 fra 2008 og 1 fra 2009. De fleste samdriftene er i Ringsaker (28).

I saueholdet er det en nedgang i antall voksne sauer på ca. 6000 fra 2000, dvs. en nedgang på ca 10 %. Fra 2000 til 2010 har 33 % av foretakene sluttet med sau og besetningsstørrelsen er på 56 voksne sauer over ett år i 2010. Antall voksne sauer over ett år har de siste 3 årene stabilisert seg på ca. 39 000.

Innen svineholdet er antall avlspurker noenlunde konstant på 6500-7 000 stk. i de siste 10 årene, mens antall slaktegriser har økt med ca 8 % til 182 000 i 2010. Det var 49 avlspurker og 720 slaktegris pr. foretak i 2010.

Innen fjørfeholdet er antall foretak med kyllinger økt med 120 i løpet av de 10 siste årene. Antall produserte kyllinger per år har økt til 10 700 000, dvs. en økning på 49 % for samme periode. Gjennomsnittlig produksjon pr foretak er på 89 000 pr år.

Antall verpehøner er i løpet av 10 år økt med 39 % og antall foretak er gått ned med 37 % slik at gjennomsnittsforetaket nå har 3 500 verpehøner.

Innen skinnproduksjonen har antall mink hatt en stor nedgang fra 2009, men produksjonen av blårev er stabil.

Produksjon av hjortekjøtt skjer på 7 foretak som har 420 dyr. Antall dyr har økt med 30 % fra 2009.

Planteproduksjon

I årene fra 2000 har grovforarealet økt med 19 000 daa (+4%) og kornarealet har hatt en nedgang med 37 000 daa (-6%) Grovfor og kornareal pr. foretak er nå henholdsvis 193 daa og 274 daa.

Potetproduksjonen er noenlunde stabil arealmessig med ca. 50 000 daa, men det har vært en stor strukturendring i de siste 10 år med en halvering av antall foretak. Potetareal pr. foretak var i 2010 på 113 daa.

Grønnsakarealet er stabilt på ca. 5 000 daa, men her er det også betydelige endringer da 47 % av foretak med grønnsaker er borte i løpet av 10 år.

Innen frukt og bær har arealet vært uendret fra 2009 til 2010. Men i løpet av de siste 10 år har det vært store endringer både i antall foretak og areal. Det en nedgang i areal med 700 daa (-20 %) og i antall foretak med 56 %. Nedgang i areal har vært i jordbærproduksjonen med en nedgang på ca. 1000 daa, mens produksjon av andre bær (bringebær og solbær) og plommer har hatt en positiv utvikling.

Rovviltkompensasjon

Den totale tapsprosenten for sau i 2010 var på 8,95% (tall fra organisert beite). I 2009 var tallet 9,02%, i 2008 9,03% og i 2007 10,22 %.

Landbruksavdelingen er fast representert i den regionale rovviltnemnda. Det ble avviklet 9 møter i 2010. I tillegg er det avviklet dialogmøter med både jordbruksnæringen, skogbruksnæringen, miljøverninteressene og jeger- og fiskeinteressene. Det er videre arrangert et dialogseminar på Evenstad for alle kommunene. 17 av 22 kommuner deltok.

Landbruksavdelingen bistår med ressurser i den ordinære saksbehandlingen innenfor rovviltområde både innen forebyggende tiltak, i erstatningsoppgjøret og i kontakt med kommuner og brukere. Landbruksavdelingen deltar så langt det lar seg gjøre sammen med miljøvern avdelingen på befaringer knyttet til ulike forebyggende tiltak og på fagmøter med næring og kommuner. Videre bidrar landbruksavdelingen med faglige vurderinger, bla. ved fastsetting av satser for forebyggende tiltak og i omstillingssaker.

Det er i 2010 på oppdrag fra Miljøvern departementet til de regionale rovviltnemndene foretatt en evaluering av gjeldende arealdifferensiering i rovviltregionene. I Hedmark har situasjonen bedret seg når det gjelder tap til jerv, mens situasjonen er forverret med hensyn til skadeomfang som kan knyttes til bjørn.

Fylkesmannen har innvilget i omlag 250 ulike tiltak til enkeltbrukere, beitelag, kommuner og organisasjoner. Mange har mottatt tilskudd til flere ulike tiltak. 33 brukere har fått tilskudd til hjemmebeite. 37 brukere/beitelag har gjennomført tidlig sankning, enten forberedt eller akutt i løpet av beitesesongen. De senere år har omlag 22 000 sau og lam vært omfattet av tidlig sankning.

Antall søknader er redusert fra 2009. Samlet erstatningskrav var i 2010 på 8995 søyer og lam hvorav 6459 ble erstattet som tatt av rovvilt. Dette er en liten nedgang fra 2009. Av 368 søknader om erstatning er det gitt full erstatning i 63 % av tilfellene. det er utbetalt kr. 15,5 millioner kroner. Det vises til område 01.2 for mer informasjon.

Fylkesmannen prioriterer en helhetlig og omforent opptreden i rovviltspørsmål. Landbruksavdelingen og miljøvernnavdelingen samarbeider tett på dette området.

Nasjonale beiteprosjekt

Hedmark har deltatt med to prosjekter i Nasjonalt beiteprosjekt. Det er sett nærmere på erfaringer med bruk av elektronisk overvåking (radiobjeller) som vil kunne bli et viktig hjelpemiddel for næringa fremover.

Erfaringene så langt er at utstyret fremdeles har store mangler, men mange brukere opplever stor nytte. Kjøp av radiobjeller har vært prioritert både gjennom nasjonalt beiteprosjekt og forebyggende- og konfliktdempende midler.

Videre har vi jobbet med "Beiteprosjekt i Vingelen" der det prioriteres å få til en mer fremtidsrettet organisering av beitebruken. Det er brukt midler til planlegging av tiltak som er beskrevet og prioritert gjennom områdeplaner og til utarbeiding av avtaler for beitebruk. En mer detaljert rapport om arbeidet er sendt direkte til SLF og presentert på Nasjonal beitekonferanse.

Kommunale veterinærtjenester

I 2010 fikk Hedmark tildelt kr 600 000 i stimuleringstilskudd til veterinærtjenester. Omsøkt tilskudd utgjorde kr 960 000, fordelt på 8 kommuner. Store avstander, liten husdyrtetthet og lav inntjening på stordyrpraksisen medfører at det er ei stor utfordring å sørge for en tilfredsstillende veterinærtjeneste i Sør- og Midt-Østerdal, spesielt i Stor-Elvdal, Åmot og Trysil kommuner. Behovet for midler er betydelig større enn bevilgningen og ser også ut til å øke. Det vises for øvrig til rapport til SLF.

Utfordringer knyttet til bruk av økonomiske og juridiske virkemidler

Kommunen som førstelinje legger det faglige grunnlaget for forvaltningen av virkemidlene. Utfordringen her ligger i at flere kommuner har lav kapasitet og kompetanse til å gjennomføre disse oppgavene. Dette ser fylkesmannen fører til mangelfull forståelse av regelverket noe som svekker rettssikkerheten og likebehandling.

Flere virkemidler forvaltes iht et regelverk som på noen områder basserer seg på skjønnsutøvelse. Dette er utfordrende i forhold til både rettssikkerhet og likebehandling.

Tapstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMHE	40281	68274	85	6,34	10,49	8,95	9,02
Sum	40281	68274	85	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Skogbruket i Hedmark 2010

Hedmarksskogbruket er på de fleste områder igjen oppe på et normalt, høyt aktivitetsnivå etter nedgangen grunnet finanskrisa i 2009. Driftsapparatet er intakt, driftsforholdene, priser og avsetningen var god. Skogfondregnskapet viser en økning av innestående midler, og et forholdsvis høyt, stabilt investeringsnivå. Under finanskrisa ble det hogd mindre, og avsatt betydelig mindre skogfond. I 2010 økte avsetningen om lag 50 % ift 2009, noe som forventes å gi økte investeringer i 2011. Det er registrert et økt omfang av billeskader på skog.

Skog og trestrategi

”Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011” (vedtatt av fylkestingene 24.6.2008) er styrende for prioriteringer og tiltak. Strategiplanen eies og gjennomføres av Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Hedmark fylkeskommune og Oppland fylkeskommune. Det er utarbeidet en egen prosjektplan for 2009-2011 med prioriterte strategier og tiltak. En rekke tiltak og prosjekter ble initiert etter prosjektutlysning gjennom strategisamarbeidet.

Kompetanse og FoU

Fylkesmannen har i løpet av 2010 arrangert flere kurs/samlinger, både for den kommunale forvaltningen og for skogbruksnæringa i Hedmark, bl.a. Vårsamling for Hedmarksskogbruket. God deltagelse og positive tilbakemeldinger tyder på at vi har funnet temaer som er aktuelle, samt at det bekrefter at fylkesmannens fortsatt

må være aktiv i rollen som et etterspurt kompetansesenter. Fylkesmannen er involvert i mange FoU-prosjekter i samarbeid med aktuelle lokale, regionale og nasjonale fagmiljøer.

Avvirkning

Avvirkningen ble på et høyt nivå, nesten 10 % over gjennomsnittet for siste 10-årsperiode. Det er fortsatt høy tynningsandel, ca. ¼ av salgsvolumet. Driftsforholdene i skogen har vært jevnt gode og prisene for 2010 ligger betydelig over nivået i 2009. Utfordring innen avvirkning er å sikre god skog-/miljøfaglig utførelse av tynnings- og foryngelsehogster. FM følger opp gjennom veiledning, dialog og kontroll ift bærekraftforskriften.

Skogkultur

Stabilt nivå på skogkulturinvesteringene. Planteaktiviteten er fortsatt lavere enn skogfaglig målsetting, mens ungsogpleie ligger nær opp mot målsettingen. Markberedningen er på et lavt nivå, men Hedmarksskogbruket prioriterer nå et felles løft av tiltaket.

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med systematisering av kontrollarbeidet, dette gjelder både ”Brekkekontrollen” (foryngelseskontroll) og forvaltningskontroll av kommuner.

Fylkesmannen har initiert og implementert flere FoU-prosjekter knyttet til fagområdet.

Det er en betydelig utfordring å sikre riktig skogplantekvalitet, og et regelverk for å kontrollere og som sidestiller norskproduserte og importerte planter.

Skogsveier

Det ble ferdigstilt mer veg, både nyanlegg og ombygginger, i 2010 enn året før. Omfanget av både kommunale vedtak om bygging og søkning om tilskudd gikk ned i 2010. Omfanget av spesielt ombygging av eksisterende skogsbilveier bør heves. Fylkesmannen vil prioritere hovedplan for skogsveier med særlig vekt på ombygging av hovedveinettet. Fylkesmannen har initiert og implementert FoU-prosjekt knyttet til fagområdet.

Skogskader

Årets barkbilleregistreringer viser et bekymringsfullt omfang av granskog angrep og drept av barkbiller. Som et ledd i beredskapsarbeidet har Fylkesmannen initiert og koordinert en rekke tiltak. Overvåking av skogskader er en viktig oppgave. Sammen med kommunene er det i høst gjennomført en systematisk registrering av skadeomfanget. De fleste kommunene i sørlige Hedmark er flyregistrert. I tillegg til fly, har vi også hatt et forsøk med bruk av helikopter for å se hvor mye mer nøyaktig registreringene blir. Tett samarbeid og kommunikasjon med Skog og landskap, også ifm eget prosjekt barkbilleutvikling. Utarbeidet informasjonsarkserie om barkbiller og beredskap til skogeier, transportører og skogindustri/sagbruk/terminaler.

Snutebilleskader ser ut til å være et økende problem ved foryngelse. Fylkesmannen tok initiativ til en undersøkelse av snutebilleskader på Østlandet. Fylkesmannen har initiert og implementert flere FoU-prosjekter knyttet til fagområdet.

Fylkesmannen har etablert en beredskapsgruppe for fagområdet. Vi ser det som viktig å ha regional kapasitet til å følge opp dette arbeidet.

Miljøtiltak i skogbruket

Skogbruket ivaretar miljøhensyn i hovedsak på en god måte. Gjennom kontroller er det avdekket avvik ift inngåtte avtaler om bevaring av miljøfigurer. I samarbeid med kommuner har vi fulgt opp iht regelverk. Utfordring ved anmeldelse er at det lokale påtalemyndigheten henlegger slike saker. Fylkesmannen har vært i dialog med Økokrim, som ønsker kopi av alle slike saker.

Fylkesmennene i Hedmark og Oppland har i samarbeid med NVE Region Øst laget en informasjonsveileder om skjøtsel av kantsoner langs vassdrag. Videre arbeid ligger i utvikling av kompetansetiltak.

Fylkesmannen arbeider også med følgende utfordringer: kulturminner ifm økt markberedning, uttak av stubber til energiformål, spredning av aske i skog, svartelistearter i skog, billeangrep i biologisk viktige områder, avrenning ifm terrengkjøring.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Aktiviteten på skogbruksplan området var for 2010 større enn noen gang med oppstart av 5 store prosjekter med til sammen 1,4 mill daa produktiv skog. Endelig omfang blir klart når alle bestillingsprosesser er endelig. Årsaken til det store arealet ligger i et akkumulert behov for nye takster på flere større eiendommer og koordineringen med et stort Geovekst prosjekt som etablerer laser- og billedata. Gjennom året ble det levert 604 skogbruksplaner med miljøregistreringer. Disse dekket til sammen 1 373 968 daa produktiv skog. Bruttokostnad

var kr 12 619 271.- og det ble innvilget et samlet tilskudd på kr 4 199 216.- Dette gir en gjennomsnittskostnad pr daa på kr 9,20. I tillegg er det utbetalt kr 22 879.- til kurs og kr 111 906.- til ulike forprosjekt.

Generelt er det verdt å merke at de fleste skogeierne som sitter i skogbruksplanutvalg opplever dette som positivt, lærerikt og en betydelig heving av egen takstfaglig kompetanse. For de nærmeste årene vil omfanget av skogbruksplanleggingen gå betydelig ned. Dette har to hovedårsaker:

1. Alle skogeierne i fylket har etter år 2000 fått tilbud om nye skogbruksplaner med miljøregistreringer, eller det er gjennomført etterregistrering av miljøinformasjon på nyere skogbruksplaner.
2. Mange ser for seg at varigheten på skogbruksplanen skal øke som følge av digitale ajourholdsmetodikker.

Som følge av dette har fylkesmannen forberedt en grundig gjennomgang av hovedplanen for skogbruksplaner.

Miljøregistreringer

Kun 2 skogeiere søkte og fikk innvilget miljøtilskudd dette året. Samlet utbetaling var kr 96 360.- Totalt ligger det 5 figurer til grunn med et areal på 102 daa. Erfaringene er at søknad om miljøtilskudd etter ordningen 'Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket' varierer mye fra år til år. Kommuner der det er levert nye skogbruksplaner med miljøregistreringer, vurderes ekstra mht miljødelen av nærings og miljøtilskuddet. Resultatene fra utvelgelsesprosessen legges til grunn ved fordeling av midler, og tildelingsbrevet til kommunene signaliserer denne styrkingen av tildelingen for respektive år.

Det er generelt drevet et intensivt skogbruk over store deler av fylket. Dette gjenspeiler seg i resultatene og mengden miljøobjekter. Et annet forhold er at det gjennomgående gjennomføres fellestakster i fylket. Dette innebærer registrering kun på bestilte arealer. Tall fra Skog og landskap viser at mye av gammelskogen står på dels mindre eiendommer. Ved fellestakst er det i det alt vesentlige små eiendommer som ikke bestiller. Dermed ligger det et potensiale i at en del miljøobjekter ikke blir fanget opp under registreringen. Når det senere skal gjennomføres skoglige tiltak på disse eiendommene, må det først gjennomføres miljøregistrering. Det skjer ofte i regi av tømmerkjøper. Slik registrering blir da utenom fellesopplegg og uten søknad om tilskudd til arbeidet. Materialet oppbevares av kjøper og eier, men kommer ikke inn som del av de øvrige registreringene for området/kommunen, f.eks. TSKOG. Når man i ettertid kommer med nye skogtakstprosjekt og skal videreføre eksisterende miljøregistreringer, har det vist seg utfordrende å få oversikt og samlet alle registreringene. Dette viser seg ekstra tydelig i områder med mange tømmerkjøpere som har hatt noe ulike opplegg for etterregistreringer.

Tilskudd til produksjon av skogsflisråstoff

Skogflisordningen har utløst mye aktivitet, og er i en positiv utvikling. Ordningen har vært avgjørende for det høye uttaket av virke. Utfordringen for næringa er at ordningen er forutsigbar og langsiktig nok til nødvendig metodeutvikling og effektivitet i kjeden. Fylkesmannen har jobbet aktivt med informasjon og veiledning, samt bidratt med utvikling av ordningen.

Barn, ungdom og rekruttering

Fylkesmannen har initiert og finansiert forprosjektet "Velg skog", som markedsfører skogbruksutdanninger med konkret mål om flere søkere til videregående skole, bachelor og masterprogrammer, i samhandling med bl.a. utdanningssteder, Skoglauget, SKI og fylkeskommunen. Gjennom ØK-prosjektet støtter Fylkesmannen opp prosjekter med sommerjobb for ungdom i Eidskog/Kongsvinger og Solør-kommunene. Annen innsats ovenfor barn og unge styres primært gjennom støtte til Skogselskapet i Hedmark. Vi arbeider nå med å få koordinert nasjonal og regional ressursbruk på området.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling

Strategien for landbruksrelatert næringsutvikling "Ta Hedmark i bruk!" er utarbeidet av Fylkesmannen (FM) i samarbeid med Hedmark Bondelag, Hedmark Bonde- og Småbrukerlag og Innovasjon Norge (IN), mens kommunene, fylkeskommunen og næringsorganisasjonene har gitt innspill i planprosessen. Rullering av strategiplanen er utsatt i påvent av ny landbruksmelding. Planen er førende for FM's og IN's fordeling av BU-midler og prioritering av innsatsområder og ressursbruk for øvrig. Planen følges opp i det regionale partnerskapet.

I tillegg til næringsstrategien er det i samarbeid med Oppland utarbeidet en egen "Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland. Planen er blitt til gjennom et samarbeid mellom Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Hedmark, Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune (FK). Planarbeidet har skjedd i nært samarbeid

med relevante representanter for nærings. Planen følges opp av det regionale partnerskapet og er også godt forankret i skog- og trenærings i forhold til gjennomføring.

FM v/landbruksavdelingen deltar som observatør i IN Hedmark's styremøter. Det er gjennomført 3 dialogmøter mellom IN, FK og FM. I tillegg er det løpende kontakt og møter mellom landbruksavdelingen og IN i forbindelse med saksbehandlingen. FM har deltatt aktivt i arbeidet med "Samarbeidsprogrammet" (tidligere RUP), samtidig som det foregår et løpende samarbeid mellom FM og FK gjennom "enhetsrådet". Samarbeidet og samordningen, i forhold til arbeidet med næringsutvikling, mellom fylkeskommunen, Innovasjon Norge og FMLA har fungert godt gjennom året.

Fylkesmannen og Fylkeskommunen utarbeider felles oppdragsbrev til Innovasjon Norge.

Forvaltningen av BU-midlene

BU-midler forvaltet av IN

Strategiplanen "Ta Hedmark i bruk" legger føringer for bruken av midlene både i forhold til:

- fordeling mellom tilleggsnæringer og tradisjonelt landbruk
- fordeling mellom regionene
- fordeling på produksjoner i de ulike regionene

Fordelingen mellom regionene har høyere prioritet enn fordelingen mellom produksjoner innen de ulike regionene.

a) Tilleggsnæringer

Strategiplanen har som føring at 1/3 av BU-midlene skal brukes til tilleggsnæringer. Tilgangen på søknader har gjort at en ikke fullt ut har nådd dette målet i 2010.

b) Fordeling i forhold til regioner.

I 2010 var det en historisk stor pott med tilskudd og rentestøtte til investeringsprosjekter innen tradisjonelt landbruk. Dette ble tydelig kommunisert i 2009, slik at også søknadstilfanget ble godt tilpasset den økte tilgangen på midler.

Tilskuddsfordelingen har så langt det har vært mulig blitt tilpasset føringene i strategiplanen. Søknadstilfanget var imidlertid i 2010 svært stort fra Hedemarken og Nord-Østerdalen, og tilsvarende lavt fra Sør-Østerdal og Glåmdalen. Dette bærer også fordelingen av støtten preg av.

Alle søknader fra Glåmdalen og Sør-Østerdal, som fylte kravene til å kunne få støtte, ble innvilget, mens ubenyttede midler fra disse 2 regionene ble overført til Hedemarken og Nord-Østerdal ved slutten av året.

Investeringsviljen innenfor grovforbaserte produksjoner er fortsatt stor i Nord-Østerdal. Dette skyldes at det har blitt en positiv drive i regionen, gjennom blant annet mobiliseringstiltak i Tolga og småfeprogrammet for Fjellregionen. På bakgrunn av dette er det blitt innvilget mer midler til denne regionen, enn det den prosentvise andelen i strategiplanen skulle tilsi.

BU-midler forvaltet av FM

Det er registrert 20 søknader og et samlet søknadsbeløp på 3,6 mill. kroner. Av søknadene om midler til utrednings- og tilretteleggingstiltak er 12 søknader innvilget og 8 søknader avslått. Videre er det en del prosjekter som har vært under drøfting/vurdering i løpet av året, men som ikke har kommet så langt at fylkesmannen har mottatt endelig søknad.

Ingen av avslagene på søknader om støtte til utrednings- og tilretteleggingsprosjekter er påklaget.

Pågangen av søknader har vært betydelig mindre dette året, enn tidligere år. Pågangen etter midler var normal fram til sommerferien, mens det i løpet av høsten knapt var nye forespørsel i forhold til kvalifiserte søknader. Kvaliteten på søknadene og prosjektene har jevnt over vært god, men en del av de avslåtte søknadene har til dels vært lite relevant for støtte med regionale BU-midler.

Alle prosjekter som har blitt tildelt midler har vært innenfor de prioriterte innsatsområdene i handlingsplanen, samtidig som det har vært en jevn fordeling av søknader på ulike satsingsområder. Det ble i 2010 ikke mottatt søknader på prosjekter som rettet seg direkte mot kvinner eller ungdom.

Totalbudsjett, for de utrednings- og tilretteleggingsprosjektene som er innvilget BU-støtte, er på over 23 mill. kroner. Dette underbygger den betydningen BU-midlene har med tanke på å utløse aktivitet relatert til

næringsutvikling i og i tilknytning til landbruksnæringa. Mange av prosjektene det er bevilget midler til, er samarbeidsprosjekter mellom ulike lokale og regionale aktører. Dette bidrar til at den kompetanseoppbygging som skjer gjennom de ulike prosjekter utgjør en varig styrking av lokal og regional kompetanse.

For alle prosjekter blir sluttregnskap og sluttrapporter gjennomgått og godkjent før sluttutbetaling.

Inn på tunet og Grønn tjenesteyting

Fylkesmannen bidro i 2009 til at Høgskolen i Hedmark starter opp et 3-årig forskningsprosjekt: *Mental Health Promotion by Recovery-Oriented Green Care Services*. Forskningsprosjektets mål er dokumentasjon av velgjørende helseeffekter av forskjellige grønne omsorgstjenester, og å fokusere på de praktiske implikasjonene av denne kunnskapen. Videre vil forskerne se på de sosioøkonomiske effektene som avledes av disse helseeffektene, og på konsekvensene for landbruket. Fylkesmannen følger opp prosjektet og deltar i referansegruppa.

I den nasjonale handlingsplanen for Inn på tunet er det fokusert på nettverksetablering for Inn på tunet tilbydere i fylkene. Nettverket "Inn på Tunet Hedmark" ble etablert i 2009. Nettverket har 32 medlemmer og fylkesmannen sitter som observatør i styret. For å gjøre nettverket og arbeidet i nettverket mer funksjonelt har fylkesmannen og Innovasjon Norge gått sammen om å finansiere en 40% prosjektstilling i nettverket over en treårsperiode. Prosjektet startet opp i november 2010.

Inn på tunet løftet: Fylkesmannen arrangerte et seminar i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland for å lansere Inn på tunet løftet. Det var i alt 4 søknader hvor 9 kommuner i Hedmark søkte om midler. Et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Tolga og Os fikk innvilget sitt 3-årige prosjekt.

Fylkesmannen i Hedmark arrangerte i samarbeid med Länsstyrelsen i Dalarna, i regi av Interreg prosjektet Trust, studietur til Akershus hvor 35 tilbydere deltok. Fokuset ble rettet på bl.a. kjøperkompetanse ved Hvam videregående skole samt besøk på 4 ulike gårder i Akershus som hadde forskjellige Inn på tunet tilbud.

Høgskolen i Hedmark er ansvarlig gjennomfører av studiet "Naturen og gården som arena for helsefremmende, sosialt og pedagogisk arbeid". Studiet ble startet opp høsten 2009 og ble avsluttet våren 2010. Studiet ga 15 studiepoeng. Målgruppe for studiet var offentlig ansatte, kjøpere og tilbydere av Inn på tunet tjenester. I alt 22 studenter fullførte studiet.

Innovasjon Norge har innvilget midler til 9 prosjekter innen Inn på tunet. I tillegg er det bevilget midler til et kompetanseprogram beregnet på nye tilbydere.

Fylkesmannen er i prosess for å få en mer koordinert og helhetlig satsing i embetet på "Inn på tunet".

Småskala matproduksjon og matspesialiteter

Fylkesmannens arbeid med småskala matproduksjon og matspesialiteter blir i hovedsak kanalisert gjennom prosjektet "Mat i Hedmark". Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Prosjektet har det siste året hatt økt fokus på nettverk og kompetanse i tillegg til fokuset på enkeltbedrifter og etablerere. Prosjektleder jobber mye innenfor tilrettelegging av prosjekter og formidling av matfaglig kompetanse og har en sentral rolle i forhold til Kompetansenettverk Øst. Fylkesmannen og IN jobber tett sammen om matsatsinga i fylket.

Prosjektleder for Mat i Hedmark deltar aktivt i MatViken, som er et diskusjons- og samhandlingsorgan for matkontaktene i 8 fylker i Østlandsområdet. Gjennom informasjonsutveksling og samhandling utvikles rollen som matkontaktene har og utbyttet av arbeidet som gjøres i hele regionen forsterkes.

Prosjektleder for "Mat i Hedmark" deltar aktivt i arbeidet med den økologiske satsingen i fylket.

IN har i 2010 bevilget tilskuddsmidler til totalt 9 prosjekter innen matområdet. Dette avspeiler at det har vært mer fokus på mindre endringer og optimalisering av driften innen etablerte bedrifter og mindre fokus på gjennomføring av større investeringer og nyetableringer.

Det har vært liten kontakt med Mattilsynet omkring mattrygghet, siden dette arbeidet stort sett går parallelt og selvstendig mot enkeltbedriftene.

Landbruksbasert reiseliv

I forhold til arbeidet med landbruksbasert reiseliv er fylkesmannen deltager i partnerskap for reiseliv i Hedmark i regi av fylkeskommunen. Gjennom partnerskapet deltar vi i arbeidet med å utarbeide felles strategi og årlige handlingsplaner for reiselivet. Målet med handlingsplanene er at partene i fellesskap totalt sett skal gi et bedre tilbud til reiselivsaktørene i Hedmark, og derigjennom realisere målet om økt verdiskaping innen denne næringa.

Fylkesmannen deltar også aktivt i prosessen med utarbeidelsen av ny regional plan (Hedmark) for opplevelsesnæringene. Denne skal vedtas i løpet av høsten 2011.

Partnerskapsavtalen med Hamarregionen Reiseliv er videreført i 2010. Gjennom dette samarbeidet oppnår vi stort fokus på kulturlandskapets og landbruksbaserte opplevelsestilbuds betydning, som grunnlag for reiselivet i regionen.

Innovasjon Norge har i 2010 hatt størst fokus på kompetanse og nettverk i tillegg til bedrifter som har potensial og ønske om vekst. Hedmark har fokus på å se reiseliv, mat og kultur i sammenheng. Gjennom prosjektet "Mat i Hedmark" er det et tett samarbeid mellom Innovasjon Norge, Fylkeskommunen og Fylkesmannen på dette området. Mye av dette arbeidet er kanalisert gjennom nettverk som Mjøsgårdene, Eventyrlige Stange, Vertskapsprosjektet i Hamar regionen og Nasjonal Turistveg Rondane og bedrifter innen disse nettverkene.

Innovasjon Norge har gitt tilskudd til 35 ulike reiselivsprosjekter, mens fylkesmannen har innvilget støtte til 3 tilretteleggingsprosjekter som er direkte reiselivsbaserte.

Avslutning

I tillegg til satsingsområdene som er nevnt over, jobber fylkesmannen kontinuerlig også med utvikling av seterbruket, særlig i Nord-Østerdalen, og opplevelser i tilknytning til dette, utvikling av innlandsfiske som grunnlag for sportsfiske/reiseliv og med opplevelsestilbud knyttet til utmark og verneområder.

Innen bygde- og næringsutvikling prøver landbruksavdelingen å bidra på de ulike innsatsområdene etter beste evne gjennom dedikerte medarbeidere på ulike satsingsområder. Når det gjelder det mer generelle næringsutviklingsarbeidet er kapasiteten til analyser og proaktiv jobbing begrenset. Fylkesmannen har prioritert ressurser i Nord-Østerdalsregionen til å følge opp pågående prosjekter, samt å jobbe aktivt i forhold til utvikling av landbruket og det landbruksrelaterte næringslivet i regionen. For resten av fylket er kapasiteten begrenset til å følge opp henvendelser og søknader på en best mulig måte. Det er behov for større kapasitet til å følge opp pågående prosjekter og nye initiativ også for den øvrige delen av fylket, samt til å jobbe mer proaktivt og tilretteleggende med næringsutvikling innen og i tilknytning til landbruket overfor alle regioner og kommuner.

Fylkesmannen har gjennom prosjektet "Mat i Hedmark" finansiert deler av arbeidet med småskala matproduksjon og matspesialiteter i embetet ved hjelp av eksterne midler. Dette prosjektet går fram til utgangen av 2011. Samtidig framgår det av embetsoppdraget at fylkesmannen forventes å ivareta funksjonen som matkontakt i fylket. En slik matkontaktfunksjon vil kreve interne ressurser fra neste år.

Landbruksavdelingen deltar også i mange sammenhenger som representant for fylkesmannen i ulike regionale partnerskap, som også er en viktig oppgave, men også her er det behov for mer ressurser for derigjennom å bli en mer aktiv og sterkere pådriver i disse prosessene.

Resultatområde 22 Klima og miljøtiltak i landbruket

Klimatiltak

Fylkesmannen har støttet opp om kommunens arbeid med klimaplaner og avgitt kommentarer til de enkelte klimaplanene. 21 av 22 kommuner har utarbeidet klimaplaner. Landbruksavdelingen har deltatt i en egen intern klimagruppe. Fylkesmannen i Hedmark er opptatt av best mulig utnyttelse av husdyrgjødsel og har i sine informasjonstiltak bl.a. satt fokus på rask nedmolding av husdyrgjødsel. Klimatiltak er ikke direkte tatt inn i Regionalt miljøprogram, men tilskuddsatsene i programmet prioriterer åker i stubb framfor lett høstharving.

Husdyrgjødsel

Fylkesmannen mener at det fortsatt er mye å hente ved å vektlegge sikker lagring og best mulig bruk av husdyrgjødsel, og vil understreke at det er viktig å få revidert Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. Det er spesielt viktig at det blir en ryddig forvaltningslinje ved at Fylkesmannen og Statens landbruksforvaltning blir overordna myndighet i forhold til kommunen. Det må avsettes midler til å fremskaffe oppdaterte verdier over mengde og næringsinnhold i gjødsel fra ulike dyreslag. Hvor mye husdyrgjødsel det er lov å spre pr. dekar må framstilles på en mer brukervennlig måte enn som krav til spredeareal og 17 kg Total-N pr. dekar.

Fylkesmannen har de fire siste årene satt spesielt fokus på bedre lagring og utnyttelse av husdyrgjødsel og prioritert tiltak rettet mot bruk av husdyrgjødsel ved disponering av midler til storskalaforsøk og informasjonstiltak. Fylkesmannen har deltatt på innføringsmøter om vanndirektivet. Det er lagt spesielt vekt på husdyrgjødsel som ressurs og mulig forurensningskilde på disse møtene.

Fylkesmannen mener det er behov større fokus på riktig lagring av husdyrgjødsel. Mange gjødsellager for bløtgjødsel begynner å bli gamle. Mange har etablert store besetninger med utedrift der det er problem å samle opp gjødsla. Vi har fått flere store kyllinghus i områder som har svært lite spredeareal på åpenåker og vi har ved foretaks kontroll avdekket at det i mange tilfeller ikke foreligger avtaler om leie av spredeareal. Fylkesmannen mener derfor det er behov for å øke insatsen mot riktig lagring av husdyrgjødsel.

Hedmark innførte ved Regionalt miljøprogram i 2004 tilskudd spredning av husdyrgjødsel om våren og i vekstsesongen, og kommunene Ringsaker, Hamar, Stange og Løten har vært med på nasjonalt pilotprosjekt siden 2008 med tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Fra 2010 har Fylkesmannen sett disse ordningene i sammenheng slik at det ikke blir to tilskudd for spredning av husdyrgjødsel på samme areal. Fylkesmannen har gitt innspill til Statens landbruksforvaltning med forslag om justeringer i den nasjonale ordningen.

Fylkesmannen mener at tilskudd til spredning av husdyrgjødsel har bidratt til en mye mer bevisst holdning til sprede- og nedmoldingstidspunkt og dermed en bedre utnyttelse av husdyrgjødsel. Fylkesmannen mener derfor det bør avsettes midler i jordbruksavtalen til tilskudd til spredning av husdyrgjødsel i landet. Tilskuddet bør bli en del av Regionalt miljøprogram da utfordringene i forhold til husdyrgjødsel er så forskjellig i ulike landområder.

Luftforurensning

Det er nesten slutt på halmbrenning om høsten i Hedmark, mens det er mye vårbrenning på arealer som ligger i stubb gjennom vinteren. Vårbrenningen gir mindre røyk og ulemper for astmatikere. Husdyrgjødsel moides ned raskere enn før, noe som fører til mindre tap av ammoniakk.

Plantevernmidler

Fylkesmannen samarbeider med BSF og lokal landbruksrådgivning om autorisasjonskurs i handtering og bruk av plantevernmidler. Fra 2010 har vi laget et eget kurstilbud til de som bare jobber med grøntanlegg og blomster. Fylkesmannen har i 2010 avholdt til sammen 108 eksamener/avsluttende oppgaver i kurset handtering og bruk av plantevernmidler. Fylkesmannen mener dette er en grei arbeidsdeling ved at BSH/lokal landbruksforvaltning arrangerer kursene og Fylkesmannen avholder eksamen. I praksis har kursoppleggene for grunnkurs og fornying blitt nokså like. Det bør vurderes å kunne ha lik avsluttende oppgave, da det er ressurskrevende å lage egne eksamener for de relativt få som tar grunnkurset nå.

Autorisasjonsordningen har ført til en mer bevisst handtering og bruk av plantevernmidler, spesielt med tanke på helse og miljø. Fylkesmannen har inntrykk av at forhandlerne er nøye med å ikke utlevere plantevernmidler til personer som ikke er autorisert, men det er nok allikevel en del som utfører sprøytearbeid uten å være autorisert. Fylkesmannen mener fortsatt det er behov for at Mattilsynet tar stikkprøvekontroll av personer mens de sprøyter for å undersøke at den som utfører arbeidet har gyldig bevis.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Miljøprogram

Fylkesmannen har sammen med en ordfører fra hver av fylkets 4 regioner, Hedmark Fylkeskommune og faglige vedtatt revidert miljøprogram for perioden 2009-2012. Hedmark fylke deles naturlig inn i 4 regioner ut fra naturgitte variasjoner. Miljøutfordringene for hver av disse regionene er definert i miljøprogrammet. Det er store variasjoner mellom regionene, men de største miljøutfordringene på jordbrukssida er samlet under følgende hovedsatsingsområder:

- Begrense gjengroingen av kulturlandskape ved økt beiting, skjøtsel i viktige kulturlandskapsområder og setring
- Redusere erosjon og avrenning fra jordbruket
- Riktig bruk av husdyrgjødsel
- Redusere bruken av plantevernmidler

Fylkesmannen har prioritert midlene til informasjons- og utviklingstiltak til tiltak som en mener gir gode faglige grunnlag for bruken av RMP-midlene. Dette gjelder bl.a. storskalaforsøk med bruk av husdyrgjødsel, annen organisk gjødsel, redusert bruk av plantevernmidler. Det er lagt stor vekt på at det i tilknytning til storskalaforsøkene arrangeres markdager og fagdager slik at resultater og effekter av forsøkene blir formidlet ut til brukerne på en god og effektiv måte.

Vi har også hatt informasjonstiltak rundt miljøplan som et satsingsområde i 2010 etter at vi gjennom flere forvaltningskontroller har erfaring at det er behov for større fokus på miljøplan som planleggings- og

dokumentasjonsverktøy. Det var eget tema på en samling for kommunene om forvaltning av tilskudd til generelle miljøtiltak for kommunene i Hedmark. Vi har støttet kommuner og landbruksrådgivinger som har arrangert miljøplankurs for brukere.

Tilskuddordninger

Hedmark er tildelt 42 mill kr til tilskuddsordninger etter Regionalt miljøprogram.

Vi har videreført tilskudd til generelle miljøtiltak med de endringer som ble gjort ved rulleringen i 2009 med unntak av en liten økning av foreløpig tilskuddsats for stubbåker med stor og svært stor erosjon og jordbruksareal i seterområder.

I 2010 søkte 2250 foretak tilskudd til generelle miljøtiltak for jordbruket i Hedmark som utgjør ca. 61 % av de som søkte produksjonstilskudd pr. 31.07.10. Dette er en nedgang på ca. 5 prosentenheter fra tidligere år.

Pga. færre søknader ble det ut fra foreløpige satser igjen noe udisponerte midler. Fylkesmannen prioriterte å øke satsene for de tiltakene en mener har størst miljømessig effekt, 15 kr pr. dekar for stubbåker og 30 kr pr. dekar for jordbruksareal i seterområder og verdifulle innmarksbeiter i stedet for en liten økning på alle tiltak. Fylkesmannen mener dette synliggjør hva som er de viktigste tiltakene.

Forurensningsordningene

Kommunene i Hedmark har til sammen innvilget 28,5 kr i tilskudd til tiltak for å redusere forurensningen i jordbruket i 2010. Arealet med stubbåker har gått ned med 15000 dekar fra 2009, mens arealet med lett høstharving har gått ned med ca. 3000 dekar. Fylkesmannen mener problemet med mykotoksiner i kornet er hovedårsaken til nedgangen. Mange har problemer med å oppfylle kravet om 40 % halmdekke etter lett høstharving. Fylkesmannen mener imidlertid det bør være så mye halmdekke for at tiltaket skal ha en miljømessig effekt som tilsier at skal bruke økonomiske virkemidler på det. Høstkorn sådd etter lett høstharving og høstkorn direktesådd utgjør som vanlig lite areal i Hedmark, til sammen ca. 1200 dekar.

Arealet med fangvekst sådd sammen med hovedveksten går stadig nedover og er nå nede på 6.500 dekar. Til sammenligning var det oppe i 58.000 dekar da tilskuddsatsen var 160 kr pr. dekar. Fylkesmannen mener dette er riktig utvikling da det ofte tidligere ble godkjent fangvekst med så dårlig dekningsgrad og at en kan stille spørsmål ved den miljømessige effekten.

Fangvekst sådd etter høsting av tidligkultur som Fylkesmannen mener kan ha større miljøeffekt har fortsatt svært liten oppslutning, mindre enn 400 dekar.

Omfanget av grassoner langs vassdrag og i vannveier er på samme nivå som i 2009. Fylkesmannen erfarte på forvaltningskontroll i 2009 at både brukere og kommuner i flere tilfeller hadde misforstått hvordan arealet med grassoner skulle føres i søknaden om produksjonstilskudd. Fylkesmannen har derfor lagt stor vekt på å informere kommunene om dette i 2010 og det har hatt tydelig effekt.

Tilskudd til ugrasharving en liten ordning i Hedmark med ca. 8000 dekar.

Fylkesmannen innførte tilskudd til spredning av husdyrgjødsel om våren og i vekstsesongen i 2004. Når kommunene på Hedmarken ble med i den nasjonale pilotordningen med tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel var det forutsatt at pilotordningen skulle vare i to år. Den regionale ordningen ble derfor videreført uendret. Pilotordningen er nå videreført for to år til 2010 og 2011) og Fylkesmannen fant det nødvendig å se den regionale ordningen og nasjonalt pilotprosjekt i sammenheng. Fra og med 2010 ble det derfor ikke innvilget tilskudd etter regional ordning og nasjonalt pilotordning for samme areal. For de som molder ned gjødsla innen 2 timer er det gunstigere å søke om tilskudd til miljøvennlig spredning. Det er derfor en nedgang på 40.000 dekar for nedmolding i den regionale ordningen, mens arealet med spredning på eng er stabilt på ca. 83.000 dekar.

Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel

Det er ca. 800 foretak med husdyr i de 4 aktuelle kommunene Ringsaker, Hamar, Løten og Stange, og det er ca. 340 foretak som har søkt om tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Totalarealet innenfor ordningen er på samme nivå som i 2009 med ca. 70.000 dekar, men det har skjedd en dreining fra nedlegging i voksende kultur til nedlegging i åpen åker. Fylkesmannen mener dette er positiv utvikling i forhold til tap av næringsstoffer til luft. Arealet med bredspredning og nedmolding innen 2 timer er på samme nivå som 2009 med ca. 50.000 dekar.

Fylkesmannen har hatt to møter med de berørte kommunene for å drøfte faglige og forvaltningsmessige erfaringer med ordningen. I tillegg har Fylkesmannen gjennomført forvaltningskontroll i en kommune.

Fylkesmannen mener at tilskuddsordningene for spredning av husdyrgjødsel har bidratt til bedre utnyttelse av husdyrgjødsel både ved at større andel spres om våren og i vekstsesongen, og at det spres mindre mengder pr. dekar. Fylkesmannen mener derfor det bør innføres slik tilskudd i hele landet eller spesielt i områder som har utfordringer i forhold til forurensning fra husdyrgjødsel. Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel bør legges til Regionalt miljøprogram slik at hvert fylke kan tilpasse ordningen til de lokale utfordringene. Det bør gis tilskudd for bruk av slangeutstyr også i åpenåker da det er minst like viktig å unngå jordpakking der som i eng.

Det bør stilles strengere miljøkrav enn nå for å motta tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Det bør stilles krav om at all husdyrgjødsel og annen organisk gjødsel må være spredd på en miljøvennlig måte på areal det innvilges tilskudd for. Det bør legges enda større vekt på at husdyrgjødsel blir spredd tidlig i vekstsesongen da den virker sent. Det bør ikke være tillatt å spre større mengder fosfor i husdyrgjødsel på omsøkt areal enn vekstens behov det enkelte år uten korrigeringer for jordprøveresultat. Tilskuddsatsene bør i større grad gjenspeile miljøeffekten mer enn maskinkostnadene.

Kulturlandskapsordningene

Den tradisjonell seterdrifta har høy prioritet i Hedmark, men det forhindrer ikke en nedgang i antall setre i drift fra år til år. Antall enkeltsetre har gått ned til 196, mens antall fellesetere er stabilt på 18. Tilskuddsatsen er nå kr 33.000,- pr. seter, en økning på kr 20.000,- fra det var en nasjonal ordning i 2003. Fylkesmannen mener at det må til andre tiltak enn bare å øke tilskuddsatsen før unngå vesentlig nedgang i seterdrifta.

Ordningen med tilskudd til verdifulle kulturlandskapsområder som høstes ved beite eller slått skal bidra til å hindre gjengroing av verdifulle kulturlandskap og ivareta kulturminner og kulturmiljøer innenfor disse områdene. Jordbruksarealet i seterområder er på samme nivå som i 2008 og 2009 med ca. 18.500 dekar. Sum areal med verdifullt innmarksbeite er på samme nivå som i 2009 med ca. 8000 dekar. Det har imidlertid skjedd en nedgang på nasjonalt verdifullt og en økning på regionalt verdifullt innmarksbeite. Det er innvilget tilskudd til artsrike slåttemarken som er kartlagt og klassifisert spesielt verdifulle for 33 dekar. Det er innvilget tilskudd til 63 kulturminner som ligger på eller i nær tilknytning til jordbruksarealer, noe som er en dobling siden året før.

Tilskudd til beitelag skal bidra til å legge til rette for en mer rasjonell utnyttning av utmarksbeite gjennom organisert tilsyn, sanking og andre målrettede fellestiltak i beiteområdet. Ordningen har stor oppslutning og er viktig både i forhold til bedre utnyttning av fôrressursene, ivaretagelse av kulturlandskap og effektiv og rask sanking og flytting av dyr i rovdyrutsatte områder. Antall dyr innenfor ordningen er på samme nivå som tidligere år med ca. 7000 storfe og 110.000 småfe.

Fylkesmannen har presisert overfor kommunene at tiltaksstrategiene skal inneholde forslag til rammer for ulike formål med klare prioriteringer basert på nasjonale, regionale og lokale utfordringer. Tiltaksstrategiene skal ses i sammenheng med RMP og kommunenes samlede miljøinnsats på landbruksområdet. Tiltaksstrategiene skal ses i sammenheng med andre planer slik som kommuneplan, aktuelle kommunedelplaner, eventuelle klima- og energiplaner, kartlegging av biologisk mangfold, kartlegging av verdifulle kulturlandskapsområder m.v.

Hoveddelen av den fylkesvise rammen for SMIL er benyttet til kulturlandskapstiltak. En svært liten del av midlene er benyttet til forurensningstiltak. For RMP er fordelingen en annen der hoveddelen av midlene benyttes til forurensningstiltak, og en mindre del til kulturlandskapstiltak.

Dette er en ønsket og naturlig fordeling i forhold til historikk og naturgrunnlag. Hedmark har svært lite bakkeplanering og derav få store hydrotekniske tiltak. For å hindre erosjon og avrenning har det heller vært stor fokus på redusert jordarbeiding. Hedmark har mange freda- og verneverdige bygninger og det har tradisjonelt vært stor interesse for å ivareta disse verdiene ved bruk av SMIL-midler. I forbindelse med innføringen av skjøtselordning for verdifulle kulturlandskap og kulturminner gjennom RMP ser vi en tendens til større interesse for SMIL-midler også innenfor disse temaene.

Miljøplan

I Hedmark er det ca. 40 foretak som har krysset på søknaden om produksjonstilskudd pr. 31.07.10 at de ikke har miljøplan. Disse foretakene er da heller ikke berettiget tilskudd til generelle miljøtiltak for jordbruket i Hedmark eller tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. 18 av de foretakene som har krysset ja for miljøplan på søknaden om produksjonstilskudd, hadde ikke godkjent miljøplanen ved kontroll. Kommunene har i ulik grad foretatt avkorting pga. feilopplysninger om miljøplan og Fylkesmannen har fulgt opp dette i forhold til kommunene for å få til mer lik reaksjonsform ved feilopplysninger.

Gjennom forvaltningskontroll og deltakelse på kommunens kontroll har Fylkesmannen erfart at det er få miljøplaner som tilfredsstillende kravene i forskriften fullt. Trekk som fastsatt i jordbruksavtalen virker i mange tilfeller urimelig stort i forhold til manglene i planene. Kartet er ofte bare et kart over eiendommen uten at

miljøelementer er tegnet inn. Gjødslingsplanen inneholder sjelden alle opplysningene det er krav om i Forskrift om gjødslingsplanlegging. Opplysningene som inngår i sprøytejournalen finnes i stor grad i ei notisbok, noe Fylkesmannen mener burde samsvare med forskriften.

Sjekklista som sendes ut sammen med søknad om produksjonstilskudd annenhvert år har mange glemt at de har fått. Få er klar over fristen 15. november for utfylling av sjekklista.

Fylkesmannen mener det hadde vært enklere å foreta trekk der enkelte av elementene i miljøplanen mangler dersom det fastsatte trekket hadde vært gradert. Enkelte kommuner vegrer seg mot å bruke avkorting pga. at det fastsatte trekket er så stort at de mener belastningen er uforholdsmessig stor. Når kommunen ikke fortar avkorting pga. feilopplysninger har søkeren ingenting å tape på å gi feilopplysninger, noe Fylkesmannen mener blir feil.

Mange brukere har behov for oppfriskingskurs for å heve kvaliteten på miljøplanen som et dokumentasjons- og planleggingsverktøy. Mange kommuner og brukere er usikre på innholdet i miljøplan trinn 2, som bare er et krav ved søknad om SMIL-midler. Fylkesmannen mener Statens landbruksforvaltning bør være større pådriver i miljøplanarbeidet og oppdatere det materiellet som ble utarbeidet ved innføringen av krav om miljøplan i 2003.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010 etter søknadsomgang 2009 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMHE	0	28000000	50000	0	4800000	401000	0
Sum	0	28000000	50000	0	4800000	401000	

22.4 Økologisk landbruk

Status

Den økologiske produksjonen i Hedmark ligger jevnt på ca 4,4 % av totalt landbruksproduksjon for det arealet som er omlagt. Sum økologisk areal som er omlagt og under omlegging er redusert fra 5,4 % i 2009 til 5,0 % i 2010. Men arealet som er under omlegging er redusert med 26 %. Arealmessig ser vi en uheldig utvikling. Det er en økning i arealet med grønnmjødsling på 69 %, og 1 % økning for annet økologisk areal. For potetproduksjonen har vi hatt en dramatisk nedgang på 40 %, og for grønnsaksproduksjonen er arealet redusert med 30 %. Kornproduksjonen er redusert med 23 %.

Det er også en negativ trend når vi ser på utviklingen av antall produsenter. De produksjonene som har hatt størst reduksjon er grønnsaksprodusenter med 29 %, kornprodusenter med 21 % og potetprodusenter med 17 %.

Innen økologisk husdyrproduksjon har vi hatt en positiv utvikling for svineproduksjonen. Antall slaktegriser har økt med 48 % og antall avlsgriser har økt med 27 %. Men antall svineprodusenter er redusert. Antall melkeku er redusert med 2 %, mens antall ammeku og melkegeiter har økt med 9 %. Antall produsenter er relativt stabilt.

Fylkesmannen er bekymret for nedgang i arealer som er under omlegging til økologisk, og nedgangen innen korn- og grøntproduksjon.

Utfordringer

Forvaltning

FMLA har gjennomført 3 regionale møter med kommuner, Debio, Landbruksrådgivningen og Økoløftprosjektene. Tema for disse møtene var info om handlingsplan, prosjekt ”Økologi i offentlige kjøkken”, tilskuddsforvaltning, Debiokontroll. Temaet forvaltning og kontroll er også drøftet i Økovikensamarbeidet i 2010 og 2011. Resultatet av disse møtene vi har hatt i 2010 viser at det er behov mer koordinering mellom Debio og landbruksforvaltningen. Det bør vurderes om det bør legges inn en rutine for at Debio varsler landbrukskontorene direkte når de avdekker regelbrudd. Det bør også legges til rette for digitale løsninger som gjør at opplysningene fra Debio kan kontrolleres mot forvaltningens systemer. For å få til dette må fristene for ferdigstilling av Debios revisjon og søknadsfrist vurderes. Det bør også være et krav at Debio forholder seg til gårdskartene fra Norsk institutt for skog og landskap. FM mener at det bør være en målsetting at opplysningene fra Debiorevisjonen bør være grunnlag for inputkontroll. Dialog med kommunene har også avdekket at tilskudd til karensarealer er vanskelig å forvalte. Fagsystemet bør ha en god digital løsning for dette. Vi ser at i kommuner der det begynner å bli prosentvis høy andel av økologisk areal, så er ikke vårt fagsystem godt nok.

Marked

Et vanskelig marked for poteter og grønnsaker har ført til nedgang i arealet med økologiske produkter. Generelt

opplever vi mindre interesse for å legge om til økologisk fordi det har vært et vanskelig marked.

Økologisk er også prioritert når det gjelder tildeling av fylkesvise BU-midler. Innovasjon Norge har i Hedmark gitt følgende støtte til prosjekter som bygger opp under målsettingen om økt økologisk produksjon og forbruk: 3,2 mill i tilskudd, 9,1 mill i rentestøtte og 15,3 mill i lån.

I undersøkelsen Trender i landbruket for 2010 i Hedmark svarer 2 % at de har planer om å legge om til økologisk innen 5 år, og 10% vet ikke. Interessen for å legge om er størst i Nord Østerdal.

For å få en utvikling i markedet har Fylkesmannen i Hedmark satt i gang et forprosjekt for økt offentlig forbruk. – Økologi inn i offentlige storkjøkken.

Erfaringer fra arbeidet med profilering av økologisk mat under håndball EM viste også personer knyttet til idretten er positivt interesserte i økologisk mat.

Midler til oppfølging av tiltak i Handlingsplan for økologisk landbruk

Fylkesmannen i Hedmark fikk tildelt kr 425.000 til oppfølging av tiltak i Handlingsplanen for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland. Vi hadde søknader om 23 tiltak med en samlet kostnadsramme på 1.043.000,- kr. Vi måtte følgelig foreta en streng prioritering mellom søknader og beskjære flere av søknadene som ble innvilget i forhold til omsøkt beløp. Vi har innvilget midler til 14 tiltak og prøvd å fordele midlene på ulike satsingsområder. Midlene har i hovedsak gått noe til utprøving i storskalaforsøk og noe til fagmøter og markdager.

Overordna prinsipper for tildeling av midler er drøftet i rådet for handlingsplanen og søknadene er vurdert sammen med Fylkesmannens landbruksavdeling i Oppland. Det er også lagt vekt på å få satt i gang tiltak under hvert av satsingsområdene i handlingsplanen. Tiltakene er i stor grad gjennomført av lokal landbruksrådgiving/forsøksring og Bioforsk Apelsvoll. Fylkesmannen er godt fornøyd med det arbeidet de har gjort. Resultatene av prosjektene skal presenteres på åpent fagmøte om økologi og handlingsplanmidler for Hedmark og Oppland i mars 2011.

For mer detaljert informasjon om bruken av midler til oppfølging av tiltak i Handlingsplan for økologisk landbruk 2010 vises til egen rapport til Statens landbruksforvaltning

Andre gjennomførte tiltak

Med utgangspunkt i handlingsplan for økologisk landbruk i Innlandet har vi også gjennomført en rekke tiltak som støtter opp under målsettingen om 15 % produksjon og forbruk av økologisk.

- FMLA har gjennomført 3 regionale møter med kommuner, Debio, Landbruksrådgivningen og Økoløftprosjektene. Tema for disse møtene var info om handlingsplan, prosjekt ”Økologi i offentlige kjøkken”, tilskuddsforvaltning, Debiokontroll.
- Oppstart av prosjekt ”Økologi inn i offentlige kjøkken”. Viser til rapport som er sendt SLF i november 2010 fra prosjektleder Per Arne Fuglset i Hedmark fylkeskommune.
- FM i Hedmark og Oppland inviterte gårdbrukere, veiledere og kommuner på busstur til Oslo for å delta på Nasjonal økokonferanse. Turen ble avlyst pga for få påmeldte.
- FM i Hedmark og Oppland har skrevet felles brev til LMD om tilgjengelighet til økologiske varer.
- 2 møter i Rådet for økologisk landbruk i Innlandet
- Fellesmøte mellom Fylkesmennene i Hedmark og Oppland
- Initiert bakekurs i Økoløftkommunene med erfaringer fra prosjekt ”Fellesløft for norsk økologisk matkorn”. Informasjon ligger på våre nettsider.
- Støttet opp under satsingen på økologisk mat på håndball EM på Lillehammer. Støttet arrangementet økonomisk, deltakelse på stand og laget nettnyheter.
- Deltatt i Økovikensamarbeidet i forhold til å koordinere den satsingen som foregår på økologisk på Østlandet.

Erfaringer med Økoløft kommunene

Viser til innsendte rapporter fra økoløft kommunene.

Fylkesmannen mener at det er viktig å jobbe med å øke forbruket av og kunnskapen om økologisk mat i offentlig sektor. Økoløftprosjektene har i denne sammenhengen vært viktige. Økoløftprosjektene har også vært viktige for å jobbe helhetlig med økologi for både forbrukere og produsenter av økologisk mat i den enkelte kommune med den lokale forankringen og det lokale engasjementet.

22.5 Tre og miljø

Fylkesmannen initierer og administrerer også prosjektet Grønn Varme i Landbruket (Grønn Varme) hvor Innovasjon Norge og Fylkeskommunen er samarbeidspartnere. Grønn Varme har gardbrukere som primær målgruppe.

Prosjektet har bidratt til ytterligere satsing på bioenergiproduksjon og -bruk i landbruket, som et ledd i et langsiktig, systematisk arbeid med kompetanseheving, informasjon, planlegging og utbygging av anlegg og infrastruktur.

Hedmark er et stort bioenergifylke, nå med store profesjonelle aktører som drivere. Et resultat av vårt arbeid innen området generelt sett er at det nå arrangeres årlige landskonferanser i regionen om optimal drift av bioenergianlegg. Grønn Varme ble avsluttet i 2010, men er besluttet videreført i 2 år til (2011-2012) med de samme samarbeidspartnere. Grønn Varme vil fortsatt være et informasjons- og veiledningsprosjekt med utvikling og bruk av bioenergi i landbruket som hovedsatsing.

Hovedutfordringene med økt satsing på bioenergi har først og fremst vært prisnivået på strøm og propan (gjelder bioenergi i landbruket). Bildet synes nå å endre seg med økende propanpriser det siste året. En annen utfordring er den generelle økonomiske situasjonen i landbruket.

Skogflisordningen har utløst mye aktivitet, og er i en positiv utvikling. Ordningen har vært avgjørende for det høye uttaket av virke. I 2010 er det utbetalt 8,7 mill kr i tilskudd til produksjon av skogsflisråstoff, fordelt på 250 søknader. Dette representerer nær en fordobling i forhold til 2009 og har bidratt til produksjon av 125 000 m³, tilsvarende en energimengde på 100 GWh.

Hoveddelen av virksomheten er heltredrifter i kulturlandskap (65 %), i lauvskog (19 %) og rydding langs skogsbilveger (5 %). En mindre andel av søknadene gjelder hogstavfall, GROT (2 %).

Tilskuddsordningen har også bidratt til at det er foretatt betydelige investeringer i utstyr og anlegg og til økt kompetanse på skogsflis som råstoff.

Trebasert Innovasjonsprogram

Fylkesmannens arbeid i forhold til Trebasert Innovasjonsprogram har i 2010 i hovedsak skjedd som et samarbeid med pågående prosjekter i Hedmark og med basis i *Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2088-2011*.

Bransjeprogrammet Trefylket, som ble avsluttet i november 2009, bidro til flere initiativ/prosjekter som lever videre.

Av pågående prosjekter i Hedmark kan bl.a. nevnes:

Tredriver` i Trefylket er et 3-årig prosjekt hvor hovedmålet er å bidra til økt foredling av tre i Hedmark og bruk av tre i byggeri gjennom utvikling og realisering av industrialiserte og konkurransedyktige løsninger, konsepter og verdikjeder.

Landbruksbygg i tre (2010 -2011) skal bidra til økt bruk av tre i landbrukets driftsbygninger. Prosjektet skal arbeide for å utvikle konkurransedyktige pre fabrikerte landbruksbygg av tre

Trehus Innlandet er et nettverk av trehusprodusenter og leverandører til treindustrien. Målet er samarbeid, samhandling og teknologiutvikling mellom trehusprodusenter.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Klagesaksbehandling m.m.

I 2010 behandlet Fylkesmannen 17 saker med følgende fordeling:

Konsesjonssaker inkl. endring av vilkår	6
Omdisponerings-/delingssaker	10
Odelsfrigjøring	1

Når det gjelder omdisponering og delingssaker ble det ikke endret vedtak i noen av sakene. Av konsesjonssakene

ble vedtaket endret i 3 saker. I 2010 ble det behandlet 3 bo- og drivepliktsaker (klagesaker) etter de gamle lovbestemmelsene i odelsloven. I tillegg har Fylkesmannen behandlet 42 saker i førsteinstans. For omdisponerings-, fradelings- og konsesjonssaker gjelder dette saker hvor kommunen ikke kan avgjøre sakene selv. Når det gjelder omdisponeringsaker og fradelingssaker er ingen av sakene avslått. Når det gjelder konsesjonssaker ble heller ingen ordinære saker avslått. Fylkesmannen vurderte overprøving i henhold til § 35 i forvaltningsloven i 6 saker, 4 konsesjonssaker og 2 delingssaker. Fylkesmannen omgjorde kommunens vedtak i 2 av konsesjonssakene og begge jordlovssakene.

Jordfondet

Staten v/Fylkesmannen har 3 eiendommer stående i jordfondet pr. 31.12.2010. Det er oppgjort kontoer i Jordfondet for 6 eiendommer og tilbakeført ca. kr. 634.899,- til jordfondet i 2010. Tallene på Jordfondskontoen har de siste 3-4 årene vært påvirket av innbetalinger på en eiendom, Strandteigen i Rendalen, hvor Fylkesmannen har formidlet salg for annen eier, dette utgjør om lag 5.2 mill kr. Strandteigen er nå solgt og kontoen i Jordfondet gjøres opp i løpet av kort tid. En annen eiendom ble solgt i 2009 og det ble bedt om at kontoen skulle gjøres opp, ved en misforståelse er det ikke skjedd og kontoen for denne blir oppgjort nå. For den siste eiendommen gjenstår annonsering og salg (eiendommen Holtet i Våler) før oppgjør av eiendommens konto i Jordfondet.

Leieinntektene er i 2010 på kr 39.600. Det er i 2010 sørget for sletting av 5 heftelser knyttet til jordfondseiendommer som er avsluttet.

Juridiske virkemidler

Fylkesmannen har en sentral funksjon som klage- og kontrollorgan. Gjennom dialogen med kommunene skal fylkesmannen følge med på utviklingen av praksis på landbrukslovområdet.

Det er fortsatt et betydelig behov for veiledning overfor kommunene som dekkes ved bruk av kurs, e-post, telefonsamtaler og besøk i enkeltkommuner. Veiledning på telefon og e-post ser ut til å øke i omfang. Dette gjelder henvendelser både fra kommunene og fra privatpersoner.

Det må påregnes at behovet for veiledning overfor kommunene vil være betydelig også i 2011. Det tas sikte på å holde kurs for kommunene innen landbrukslovområdet i løpet av 2011. Videre må det påregnes noe arbeide knyttet til Jordfondet i 2011 både når det gjelder de eiendommene som skal avsluttes og tidligere oppgjorte eiendommer som det kommer forespørsler på.

Fra 1. juli 2009 har vi fått en rapporteringshjemmel i jordlovens § 3. I løpet av 2010 har Fylkesmannen pålagt 1 kommune å rapportere alle avgjørelser knyttet til jordlovens §§ 9 og 12. I løpet av første halvdel av 2011 vil det bli sett i gang undersøkelse overfor 2 andre kommuner med hjemmel i nevnte bestemmelse. Det må fortsatt påregnes et ikke ubetydelig ressursbehov inntil det er etablert rutiner i forhold til denne ordningen.

I forbindelse med omgjøring av kommunale vedtak i klagesaker eller i saker der Fylkesmannen overprøver kommunale vedtak blir det ofte en god anledning til å gi kommunene dialogbasert veiledning.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Produksjonstilskudd og velferdsordninger

Fylkesmannen har arrangert fagsamling om produksjonstilskudd for kommunene og avløserlaga. SLF stilte med innledere på temaene tilskudd til avløsning ved sykdom, rutiner for behandling av søknader om tilskudd til avløsning ferie og fritid og tilskuddsforvaltning gjennom avtaleåret. Krav til saksbehandling var også et hovedtema på samlinga. Kommunene er ellers fulgt opp med løpende veiledning om regelverket, saksbehandlingsrutiner, forvaltningsmessige krav og oppretting av feillister. I tillegg har Fylkesmannen gått gjennom sakene som oversendes for manuell utbetaling for å påse at saksbehandlingen skjer i h.h.t. regelverket. Resultatet var at 13 kommunale vedtak ble opphevet eller omgjort på grunn av mangelfull saksbehandling.

Landbruksvikarordningen

Hele fylket er dekket med landbruksvikar. I 2010 ble de 16 årsverkene Hedmark har fått tildelt fordelt slik: Landbruketjenester Hedemarken 4 årsverk (dekker Hamar, Ringsaker, Stange, Løten), Landbruketjenester Solør-Odal 1,5 årsverk (Eidskog, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal, Grue, Våler, Åsnes, Elverum), Landbruketjenester Øst 2,5 årsverk (Trysil, Elverum, Åmot, Engerdal), Landbruketjenester Nord-Østerdal 6 årsverk (Stor-Elvdal, Tynset, Folldal, Tolga, Rendalen), Alvdal Avløserlag 1 årsverk (Alvdal) og Os avløserlag 1 årsverk (Os). Disponible midler til 16 årsverk er kr 4 323 200.-, mens det ble utbetalt kr 3 462 642. Dette betyr at

en stor andel av tilskuddet ikke blir brukt opp. Det er i tillegg kommunale landbruksvikarer i Ringsaker og Våler.

Fylkesmannens kontrollarbeid i 2010

Organisering av arbeidet

Kontrollarbeidet er organisert med en systemansvarlig som også har ansvaret for kontroll innen jordbruk. Skogbruk har egen ansvarlig, og i tillegg deltar de fagansvarlige i kontrollarbeidet.

Utførte kontroller

Forvaltningskontroll, antall kommuner:

Jord: 7
Skog: 10

Ordninger som er kontrollert

Forvaltningskontroll:

- Tilskudd til avløsning ved sykdom
- Produksjonstilskudd, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplaner
- Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket inkludert kontroll av miljøplaner
- Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel inkludert kontroll av miljøplaner
- Lovsaker
- Saksbehandling vedrørende landbruksveier
- Skogfond

Foretakskontroll, jord

Det er kontrollert 108 foretak med gris og fjørfe opp mot leveranseregisteret for slakt og produksjonstilskuddsdata. Av disse 108 foretakene er 5 foretak ilagt standardisert erstatning for brudd på regelverket med en samlet erstatning på kr 536 691,- I tillegg er 18 saker under behandling. 25 foretak må redusere produksjonen i 2011 for å unngå standardisert erstatning.

Nytt av året er at vi har gjennomført kontroll av foretak med høyt antall slaktede purker i forhold til antall avlspurker (11 foretak) og foretak som hadde ført opp akkurat 7500 høner på produksjonstilskuddssøknaden (28 foretak). Vi sendte ut brev til disse med anmodning om opplysninger om antall avlspurker den 1. i hver mnd. (f. eks. fra Ingris) og kopi av faktura for kjøp av høner for de 2 siste innsettene. Det ble avdekket 2 mulige brudd på foretak med høner, ingen brudd på foretak med gris.

Foretakskontroll, skog

Det er foretatt 6 kontroller for de som har søkt om tilskudd til miljøtiltak etter *Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket* og det ble avdekket et avvik som følges opp av Fylkesmannen. En kommuneskog er kontrollert.

Oppfølging av avvik

Ved forvaltningskontroller er det avdekket mange avvik ved økologisk søknader. Søknadene er ikke i samsvar med Debio sin klassifisering og mange kommuner har dårlige rutiner for å følge opp kravet om at de som mottar omleggingstilskudd er ansvarlig for at arealet blir drevet økologisk i 3 år etter omlegging.

For å bedre kompetansen og rutinene hos kommunene ble det arrangert 3 regionale kurs med god oppslutning.

Kommunene er også fulgt godt opp i forbindelse med inputkontrollene.

Høsten 2010 ble det konstatert en god forbedring i kommunenes saksbehandling.

Fylkesmannen har i 2010 vært med 6 kommuner i ved kontroll av *Produksjonstilskudd, Generelle miljøtilskudd til jordbruket og Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel*. Det ble avdekket mange mangler ved foretakenes miljøplaner. Temaet er tatt opp på fagmøter med kommunene og det blir i 2011 avholdt mange miljøplankurs for foretakene.

For å minimalisere antall manuelle utbetalinger ved søknad om *Produksjonstilskudd og Generelle miljøtiltak i jordbruket* er alle kommuner fulgt nøye opp ved inputkontrollene.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2010 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	3	1	29	2	4

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
66	0	8	3	0	2	36	0	3

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2010

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,7

Antall personer: 13

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Alvdal kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til avløsning ved sykdom
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Eidskog kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplaner
Registrerte avvik:	4 avvik
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen

Kommune:	Elverum kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Folldal kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Grue kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Hamar kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel inkludert kontroll av miljøpla
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Hamar kommune
Orninger/omfang:	Skogfond
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen
Kommune:	Kongsvinger kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Løten kommune
Orninger/omfang:	Skogfond
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen
Kommune:	Nord-Odal kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen
Kommune:	Ringsaker kommune
Orninger/omfang:	Skogfond
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Stange kommune
Orninger/omfang:	Skogfond
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen
Kommune:	Sør-Odal kommune
Orninger/omfang:	Deling og omdisponering etter jordloven
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Overprøvd av Fylkesmannen
Kommune:	Tynset kommune
Orninger/omfang:	Saksbehandling vedrørende landbruksveier
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Rettet av kommunen
Kommune:	Våler kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket inkludert kontroll av miljøplaner
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Åmot kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, 5% kontroll inkludert kontroll av miljøplaner
Registrerte avvik:	3 avvik

Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen følger opp kommunen
Kommune:	Åsnes kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til generelle miljøtiltak i jordbruket inkludert kontroll av miljøplaner
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Rettet av kommunen

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Følges opp av Fylkesmannen

Foretak:	B
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	D
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	E
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen

Oppfølging av avvik:	
Foretak:	F
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	108 foretak
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Kontroll etter leveranseregisteret
Registrerte avvik:	5+18
Oppfølging av avvik:	Ilegging av standardiserte erstatninger

Foretak:	11 avlspurkebesetninger
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Kontroll etter data fra Ingris
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	28 verpehønebesetninger
Orninger/omfang:	Husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Kontroll av faktura ved kjøp av høner
Registrerte avvik:	2 mulige brudd
Oppfølging av avvik:	Følges opp av Fylkesmannen

Foretak:	G
Orninger/omfang:	Kontroll av kommuneskog
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

4. Andre kommentarer/ innspill:

Fylkesmannens kontrollplan inneholdt et punkt om kontroll av alle samdrifter i mjølkeproduksjonen og medlemmene mot Leveranseregisteret for slakt. Dette ble ikke gjennomført da Leveranseregisteret for slakt ikke var tilgjengelig for Fylkesmannen i 2010. Dette registeret er lovet å bli tilgjengelig i 2011. På grunn av ressursituasjonen ble det ikke foretatt forvaltningskontroll hos 4 kommuner i 2010. Kontroll av 2 veterinærer for Tilskudd til veterinære reiser og kontroll av et Avløserlag angående Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet ble heller ikke gjennomført.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Det ble også i 2010 utarbeidet handlingsplan for vår kommunedialog. Den omfatter tiltak for både kompetanse, landbrukspolitisk dialog og forvaltningskontroll. Planen er blitt fulgt opp og tiltakene er i hovedsak gjennomført.

Kompetansesenterfunksjonen er ivaretatt slik:

- Gjennomført 14 kurs og fagsamlinger
- Utstrakt veiledning på telefon og e-post
- Legger stor vekt på dialogbasert forvaltningskontroll da dette skaper en god arena for kompetanseheving i kommunene.
- Deltatt som ressurspersoner på møter i kommunal regi på forespørsel fra disse
- Gjennomført møter med kommuner innen områdene landbruksbasert næringsutvikling, kommunen som landbruksmyndighet og på konkrete fagområder som, klima, bioenergi, skogskader, beiting mv
- Aktiv deltagelse i utvikling av prosjekter/tiltak for å mobilisere og øke aktiviteten i landbruket i kommuner eller region
- Deltagelse i styringsgrupper/prosjektgrupper i enkeltprosjekter som gjennomføres i kommuner

Dette er et område som krever mye av våre ressurser og vi jobber kontinuerlig med å utvikle og målrette vår kompetansesenterfunksjon.

Landbrukspolitisk dialog er ivaretatt slik:

- Landbruk som tema har stått på dagsorden på fylkesmannens ordførersamlinger
- Deltagelse i regionalt partnerskap under ledelse av fylkeskommunen
- Deltagelse i regionmøter
- Møter med politisk og administrativ ledelse i forbindelse med utarbeidelse av kommuneplaner
- Fagseminarer rettet mot både administrativ og politisk nivå i kommunene
- Oppfølging og dialog med kommuner etter initiativ fra kommunene eller fylkesmannen

De nye tiltaksstrategiene er lagt til grunn for tildeling av SMIL og NMSK midler til kommunene. Dialogen her går mye på at de økonomiske rammene for oppfølging av tiltaksstrategien er så små at dette er vanskelig å skape et landbrukspolitisk engasjement på grunnlag av dette. Strategi for skog- og tresektoren og Regionalt miljøprogram gir viktige føringer og mål for kommunenes prioriteringer og bruk av økonomiske virkemidler.

Oppfølging av kommunenes arbeide med saker etter landbrukslovgivningen er det andre viktige området som er prioritert. Her er det noe lettere å få politisk interesse, men det er et stort behov for opplæring i dette lovverket. En kommune har hatt forvaltningskontroll på dette området i år.

Kommunens kapasitet og ressursbruk

Det er store forskjeller mellom kommunene både med hensyn til ressurser og kompetanse. Spesielt ser vi at det er stor utfordring å være ny fagperson i de kommunene som har liten landbruksadministrasjon. I flere kommuner er det nå kun en til to fagpersoner som skal dekke hele landbruksområdet. Kommunenes kutt i ressursene og kapasiteten er derfor bekymringsmessig med tanke på forsvarlig løsning av oppgavene kommunene har på landbruksområdet. Det ser heller ikke ut til at kommunesamarbeid (felles landbrukskontor) løser denne utfordringen, når effektiviseringsgevinsten ikke blir beholdt på landbruksområdet for å øke kapasiteten. Fylkesmannen har også i år fulgt opp ressurs- og kompetansesituasjonen spesielt i 3 kommuner.

Kommuneretta arbeid, rovviltforvaltning, og rammedirektiv for vatn, , midler over kap. 1144 post 77

Midlene har blitt brukt til diverse kostnader for å styrke vår kommunedialog jfr rapporten over. I rovviltforvaltningen og arbeidet med rammedirektivet for vatn har er midla bruk for å sikre landbruksfaglige vurderinger i forbindelse med dette arbeidet.

Utviklingsprogrammet for fjellregionen, med hovedvekt på utvikle småfæringa.

1. Aktiviteter/tiltak/prosjekter satt i gang av Småfeprogrammet i 2010

1.1. Tiltak rettet direkte mot brukerne

Gratis 1. veiledning

Landbruksrådgivningen i Nord-Østerdal har på oppdrag fra, og i samarbeid med Småfeprogrammet, etablert veiledningstjenesten ”Gratis 1. veiledning”. Dette er et gratistilbud til småfebrukere i Fjellregionen.

Tilbudet inneholder i korthet følgende:

1. Ressursoversikt for driftsenheten (arealer til fôrproduksjon, beite, utmarksbeite, dyrkbar jord, mulighet for leie av jord m.m.)
2. Oversikt over driftsapparatet (grovfôrlinje, maskinpark m.m.)
3. Driftsbygninger (tilstand, størrelse, muligheter for tilbygg/ombygging/nybygg m.m. utarbeidelse av bygningsskisser)
4. Andre faglige vurderinger
5. Oppsummering, utarbeiding av kalkyler for lønnsomhet, økonomiske vurderinger

Vi har valgt å ha stort fokus på driftsbygninger. Utformingen av driftsbygninger, nybygg/tilbygg, tekniske løsninger m.m. har stor betydning for hvor mye som må investeres og dermed netto lønnsomhet i produksjonen. Men disse faktorene vil også ha stor innvirkning på dyrevelferd, hensiktsmessig arbeidsplass, arbeidsforbruk m.m.

Det er bygget opp god kompetanse i veiledningsapparatet (Norsk Landbruksrådgiving NØ) i forhold til veiledning på dette feltet.

Ca 20 småfebrukere i Fjellregionen har i 2010 benyttet seg av dette tilbudet. Dette har igjen resultert i flere nybygg/utvidelser innen småfeholdet.

Fagdager

Det er i løpet av 2010 blitt arrangert ulike fagdager/seminarer/fagtiltak:

1. Fagseminar Savalen: Motiverte Småfeholdere, økonomi, avl, grovfôr – kvalitet og kostnader
2. Seminkurs for geit
3. Etablering av et demonstrasjonsfelt på Storsteigen VGS over ulike grovfôrvekster, grønnfôrvekster, korn m.m. Et samarbeidstiltak mellom Småfeprogrammet, Norsk Landbruksrådgiving og Storsteigen VGS.

Studieturer

Det er i løpet av 2010 blitt arrangert 2 studietur:

- *Driftsbygninger for sau – ulike løsninger, kostnader m.m.; Kvikne og Oppdal*

Studieturen hadde 44 deltakere fra hele regionen.

- *Fagseminar Geit*
4 geitebrukere fra Fjellregionen deltok på dette seminaret

1.2. Forskning og utviklingstiltak

Følgene forskningsprosjekter er initiert og satt i gang under Småfeprogrammet:

1.2.1. Optimal bruk av utmarksbeite av ulik kvalitet

Parametere: Saueraser, driftsforhold, tilvekst, beitebruk, beitetid, beitekvaliteter m.m.

Aktører: UMB (Inst. for husdyrfag), UIO (utmark/beitebruk), Inst. for Skog og Landskap,

beitebrukere knyttet til Rendalen Østfjell og Vingelen, Småfeprogrammet

Prosjektet fikk ikke finansiering av NFR i 2010. Det ble gjennomført innledende studier i 2010, finansiert med midler fra Småfeprogrammet. Det søkes om finansiering fra sentrale forskningsmidler for perioden 2011 – 2013.

1.2.2. Driftsbygninger for sau

Parametre: Bygging av rasjonelle driftsbygninger som i stor grad ivaretar hensynet til dyrevelferd, dyrehelse og en fremtidsrettet arbeidsplass for brukeren.

Aktører: NVH, UMB, VI, Amimalia, NILF og Småfeprogrammet.

Det er satt i gang innledende studier gjennom midler fra Småfeprogrammet. Det søkes om finansiering fra sentrale forskningsmidler for perioden 2011 – 2013.

1.2.3. Økonomi i småfeholdet

Kartlegge hvilke faktorer som ligger til grunn for et godt økonomisk resultat i småfeholdet *Aktører*: NILF, NF og Småfeprogrammet

1.2.4. Kopplam

Økt bruk av grovfôr/beite til oppfôring og hold av kopplam. Lønnsomhet.

Aktører: Bioforsk, Nortura og Småfeprogrammet

1.2.5. Økologisk sauehold

Kartlegge behov for grovfôrareal ved omlegging til økologisk produksjon

Aktører: Bioforsk, Norsk Landbruksrådgiving NØ og Småfeprogrammet

1.2.6. Nitrogentilgang i jord, og bruk av engbelgvekster.

Kartlegge gode frøblandinger og vekster som gir økt N-tilgang i grovfôrproduksjon.

Aktører: Bioforsk(initiativtaker), NLR og Småfeprogrammet

1.2.7. Produksjon av kjøtt på geit i kombinasjon med kulturlandskapspleie

Hvordan kombinere kjøttproduksjon på geit(ammegeit) med effektiv pleie av ulike kulturlandskap.

Aktører: Bioforsk og Småfeprogrammet

1.3. Opprettelse av nettbasert ”Fagdatabase for småfe”

Småfeprogrammet har i samarbeid med Norsk Sau og Geit etablert en plan for, og startet arbeidet med å opprette en sentral ”Fagdatabase for småfe”. Denne vil inneholde oversikt over ”alle” relevante forskningsresultater, utredninger, fagartikler og annet fagstoff knyttet til småfe. Databasen vil være nettbasert, ha gode søkefunksjoner, og vil være tilgjengelig for alle.

Småfeprogrammet har finansiert etableringen av Fagdatabasen.

1.4. Andre utviklingsprosjekter

Småfeprogrammet har bevilget midler til prosjektet ”Hest i Fjellregionen”. Dette prosjektet skal legge grunnlag for å utvikle hest som næring i Fjellregionen. Prosjektet vil samarbeide med andre utviklingsprosjekter i regionen, særlig innen utmark og reiseliv.

1.5. Informasjon

Det har i løpet av 2010 vært holdt div. foredrag, informasjonsmøter og kontakt/oppslag i pressen ang. Småfeprogrammet for Fjellregionen og de aktiviteter og tiltak som er blitt satt i gang.

2. Planlagt aktivitet knyttet til Småfeprogrammet 2011-2013

2.1. Tiltak rettet direkte mot brukerne

2.1.1. ”Gratis 1. veiledning ” vil være et tilbud til brukerne så lenge det er et behov i regionen

2.1.2. Etablere ordningen ”Gratis 2. veiledning”. Vi har nå gjennom de to årene Småfeprogrammet har vært aktivt fått mange nyetableringer/utvidelser innen saueholdet. Vi ser at det vil være viktig å følge opp disse brukerne med økt fagkompetanse. Småfeprogrammet vil arrangere fagseminarer/kurs innen tema som er relevant for et godt småfehold og et godt økonomisk resultat. Tema som er aktuelle vil bl.a være resultatene av de forskningsprosjektene vi har satt i gang. Dette gjelder bl.a faktorer som ligger til grunn for et godt økonomisk resultat, utmarksbeite, grovfôr til kopplam, driftsbygninger m.m.

Utover dette vil følgende tema vil bli vektlagt i denne rådgivningen: Grovfôr – kvalitet og pris, avl, tilvekst og slaktekvalitet, dyrehelse, dyrevelferd m.m.

2.1.3. Studieturer og fagdager. Småfeprogrammet vil arrangere studieturer og fagdager med aktuelle og

etterspurte fagtema.

2.2. Forskning og utviklingstiltak

1. Følge opp igangsatte forskningsprosjekter (7 stk, se pkt 1.2.1. – 1.2.7.)
2. Sette i gang forskning på aktuelle tema for småfeholdet. Foreløpig har en avdekt et behov for forskning innen temaene:
 - Fôring av sau; ny kunnskap om fôring av større besetninger og ny genetisk sammensetning
 - Utsatt lamming; resultater på slaktevekter, grovfôrprod. på innmark m.m.

2.3. Andre utviklingstiltak

Småfeprogrammet vil initiere og følge opp andre utviklingstiltak som en ser har potensial i forhold til næringsutvikling i regionen.

3. Resultater i forhold til mandat og rapporteringskrav fra LMD

3.1. Småfeprogrammet har vært en pådriver og initiativtaker for å sette i gang relevant og etterspurt forsknings- og utviklingstiltak. Dett er gjort i samarbeid med nasjonal, regional og lokal forskningskompetanse (UMB, UIO, NVH, Bioforsk, NILF, og Nordlandsforskning). Prosjektene er beskrevet i pkt. 1.2.1. - 1.2.7.

Noen av disse forskningsprosjektene er kortsiktig forskning. Det er allerede blitt presentert resultater fra denne forskningen. Det er i 2011 planlagt seminar/fagdager der en foretar ytterligere presentasjon av en del resultater av forskningen så langt. Målgruppen for dette er småfenæringen, veiledningstjenesten, forskningsinst. m.fl.

En del av forskningsprosjektene som er satt i gang er mer langsiktig forskning. Resultater fra disse prosjektene vil foreligge, og være presentable i løpet av 2 – 4 år.

3.2. Småfeprogrammet har inngått et samarbeid med Norsk Landbruksrådgivning Nord-Østerdal for å styrke deres kompetanse i forhold til rådgivning innen småfehold. Dette i første rekke innen følgende fagfelt: driftsbygninger (bygningssløsninger, bygningsskisser, gjødselløsninger, økonomi m.m.), grovfôr til sau, gjødsling, beite m.m.

Regnskapsselskapet Vekstra i Nord-Østerdalen har god kompetanse på driftsplanlegging og andre økonomiske vurderinger i forhold til småfe.

Småfeprogrammet har benyttet seg av den spisskompetansen som finnes hos Bioforsk på Tynset når det gjelder følgende tema: innmarksbeite for sau, arealvurderinger, fôring av sau, utmarksbeite, kulturlandskap og geit m.m.

Småfeprogrammet har også inngått samarbeid med NILF gjennom deres forsker som har kontor på Alvdal. Denne kompetansen er benyttet i forbindelse med ulike fagdager og er trukket inn de etablerte forskningsprosjektene.

3.3. Det er gjennom ulike rådgivningstjenester, studieturer og fagdager etablert møteplasser for småfebrukere. Dette har vært et etterspurt behov. Denne aktiviteten vil fortsette utover i prosjektperioden, i tillegg til at en vil etablere faggrupper på temabasert rådgivning; avl, fôring, beitebruk, slaktekvalitet m.m.

3.4. Tiltak og aktiviteter under Småfeprogrammet blir vedtatt av styringsgruppen. Tiltakene og aktivitetene blir iverksatt og administrert av sekretær for Småfeprogrammet. Fylkesmannen i Hedmark har satt av 50 % stillingsressurs til dette arbeidet.

Småfeprogrammet benytter på dette grunnlag det aller vesentligste av tildelt ramme til faglige aktiviteter og belaster Småfeprogrammet med minimale administrative kostnader.

3.5. Slik vi vurderer det, er et stort utviklingspotensial for småfenæringa i Fjellregionen. Småfenæringa har de siste årene i stor grad vært preget av stillstand, avvikling og redusert aktivitet og faglig engasjement. Fjellregionen har store områder med utmarksbeiter av svært god kvalitet. I tillegg er beitelandskapene lett tilgjengelige og relativt godt tilrettelagt for småfe. Den største utfordringen i forhold til utmarksbeitet er knyttet til tap av beitedyr til rovvilt.

En annen utfordring er organisering av beitebrukerne og en mer optimal bruk av utmark i forhold til beitekvalitet og kulturlandskap. Denne utfordringen har en tatt tak i gjennom Småfeprogrammet i tillegg til andre satsinger gjennom Fylkesmannens aktiviteter.

Etter oppstarten av Småfeprogrammet i 2009 har en registrert økt aktivitet i småfenæringa i forhold til utvidelser av driftsomfanget, ombygginger og nyetableringer. Ordningen "Gratis 1. veiledning" (se pkt 1.1.) har vist seg å være en god metodikk, og dekke et etterspurt behov i næringa. Dette tilbudet har resultert i økt faglig engasjement, økt aktivitet og mer bevisste satsinger innen småfeholdet.

Fagdager og studieturer har også vært positive bidrag i denne sammenheng, i tillegg til at disse tiltakene har skapt møteplasser for småfebrukerne. En kan registrere en økt optimisme i næringa, og flere av de som nå satser er yngre brukere. Økonomien blant småfebrukerne er styrket gjennom de siste års jordbruksoppgjør. Dette har også positiv innvirkning på satsingene innen småfeholdet.

Det er stort behov for faglig oppgradering og ny kunnskap hos småfebrukerne. Småfeprogrammet vil møte disse utfordringene gjennom fagdager, studieturer, faglig rådgiving på tema, forskning og formidling av forskningsresultater.

Etablering av nettbasert ”Fagdatabase for Småfe” vil også være et positivt bidrag i forhold til å øke fagkompetansen hos småfebrukerne.

Småfeprogrammet ble etablert etter ønske fra Fylkesmannen i Hedmark, Bioforsk, landbruksnæringa og kommunene i Fjellregionen.

Småfeprogrammet er blitt svært godt mottatt i regionen, og vi mener vi har funnet en rimelig god ”metodikk” for gjennomføring av satsingene innen Småfeprogrammet, og kan så langt vise til gode resultater.

Gjennom etablering av Småfeprogrammet og de midlene som er stilt til disposisjon, er en i stand til å møte mange av utfordringene småfeninga i Fjellregionen står overfor.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Jordvern

Det er en politisk målsetting å halvere omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010. Dette tilsvarer ca. 300 da dyrka mark per år i Hedmark. KOSTRA-tall for 2009 viser en omdisponering på 552 daa dyrka mark (tallene for 2010 blir offentliggjort i mars 2011). Dette er en bedring fra 2008, men langt over målsettingen. Store samferdselstiltak utgjør en stor utfordringen for jordvernet i Hedmark. Dette innbefatter også omdisponering av dyrka mark til gang- og sykkelvei.

I forbindelse med Fylkesmannens veiledningsrolle og innspill til kommuneplaner blir det gjort en jobb for å ivareta de nasjonale målene for jordvern og bevaring av kulturlandskap. Vi legger vekt på å bidra tidlig inn i planprosessene.

Kulturlandskap

Fylkesmannen har koordineringsansvaret for arbeidet med "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket", og vi jobber nært med regionale samarbeidspartnere og lokale aktører i denne prosessen. I 2010 har vi hatt to møter i arbeidsgruppa der vi har tatt opp både faglige og forvaltningsmessige utfordringer innenfor området i Hedmark. I gruppa deltar representanter fra det lokale bondelaget, bonde- og småbrukarlaget, bygdekvinnelaget og beitelag samt Os kommune, Hedmark fylkeskommune og Fylkesmannen (MVA og FMLA). Vi har i år inngått avtaler for restaurering av 9 bygninger og for rydding/skjøtsel av beiteareal rundt 9 setre. Eiere av til sammen 27 setre har inngått avtale om seterdrift med mjølkeproduksjon og utmarksbeite. Det er gjennomført skjøtselkurs for alle interesserte grunneiere i 2010. Det er en positiv holdning både blant grunneierne og kommunen om å ha en slik særskilt forvaltning av området. En mer detaljert rapport om arbeidet med utvalgte kulturlandskap er sendt direkte til SLF.

26.2 Samfunnsplanlegging

I Hedmark er arealutfordringen to-delt; både gjengroing og nedbygging av dyrka mark er viktige utfordringer. Utbyggingspresset er stort i sentrale deler av fylket og i tilknytning til store samferdselsprosjekt. Vi opplever at kommunene er opptatt av å ivareta egne arealressurser, men med en tydelig prioritering mot befolkningsvekst og næringsutvikling. Det er stort fokus på Landbruk+ og hvilke muligheter kommunen har gjennom arealplanlegging og kommunale strategier for å tilrettelegge for dette.

Fylkesmannen har behandlet 245 plansaker og 214 dispensasjonssaker. Plankoordinator er tilknyttet landbruksavdelingen og har et overordnet samordningsansvar. Det er fremmet innsigelse til 22 saker. I 3 av sakene var deler av innsigelsen knyttet til jordvern (kommuneplan Elverum, kommuneplan Rendalen og reguleringsplan for gang- og sykkelveg i Sandvika (Stange)) og 2 saker der innsigelsen er knyttet til uklare/mangelfulle planbestemmelser (kommuneplan Elverum, kommunedelplan for Alvdal tettsted og kommunedelplan for Ottestad (Stange)). 31 av plansakene medfører en omdisponering av dyrka mark, alt fra ett par dekar til over 200 daa for rv25/3 gjennom Løten kommune. Det er frarådet å gi dispensasjon i 13 saker med bakgrunn i jordvern, kulturlandskap eller andre landbruksfaglige/planfaglige hensyn.

Når det gjelder status og erfaringer knyttet til konsekvensutredninger har vi ved kommuneplaner og kommunedelplaner sett at det ved noen tilfeller ikke har vært gjort en vurdering av konsekvenser ved den samlede foreslåtte utbygging, kun for hvert enkelt utbyggingsområde. Da er heller ikke konsekvensene av de foreslåtte utbyggingsområdene sett i sammenheng med den eksisterende bolig-/næringsområder og infrastruktur. For reguleringsplaner ser vi også flere eksempler på at det ved varsel om oppstart av planarbeid utelates å begrunne hvorfor det ikke er nødvendig med konsekvensutredning, det opplyses kun at det ikke er behov for det.

Fylkesmannen har også i 2010 deltatt i prosesser knyttet til utarbeidelse av regionale planer og veiledere. Rulleringen av Fylkesdelplan for Rondane og Sønkleppen villreinområde har krevd endel ressurser i 2010. Det samme gjelder revidering av et rundskriv om dispensasjonsbehandling etter plan- og bygningsloven utarbeidet i samarbeid mellom Fylkesmannen og Hedmark fylkeskommune. Hedmark har gjennom "enhetsfylke" et utvidet samarbeid mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen innenfor behandling av kommuneplaner. Dette er videreført i 2010. Det ble i 2010 avgitt felles uttalelse til kommuneplanene for Elverum og Rendalen. Forsøket vil bli videreført i 2011, og målet er at behandlingen av alle kommuneplaner skal samordnes mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen. I tillegg har fylkesmannen, fylkeskommunen og delvis også Statens vegvesen, samordnet sine høringsuttalelser til 8 andre kommuneplaner (samfunnsdel) og kommunedelplaner, samt flere reguleringsplaner

Fylkesmannens landbruksavdeling har videreført sin deltakelse i regional ressursgruppe for stedsutvikling. I 2010 har arbeidet vært rettet inn mot KRD sin nasjonale LUK-satsing (lokal samfunnsutvikling). Fylkesmannen deltar i planforum i regi av fylkeskommunen. Det er arrangert 10 møter i 2010.

Den regionale samordningen for beredskap på landbruk- og matområde er ivaretatt gjennom deltagelse i Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsrådet.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt: Viser til embetets rapport på GIS-området

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 6 157 543,17	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 2 001 080,99	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 869 808,86	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 417 530,29	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 1 161 423,91	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 462 123,27	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 589 468,91	kr 0,00
Sum:	kr 13 658 979,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

Ca 85% dvs 307 ukeverk av fylkesmannens innsats innen grunnopplæringen omfattes av resultatområde 31. Ca

halvparten av ukeverkene er brukt til tilsyn. Kravet om å bruke minst 40% av ressursene på utdanningsområdet til tilsyn er således oppfylt.

Tilsyn: Det er gjennomført nasjonale tilsyn etter bestilling fra Utdanningsdirektoratet og egeninitierte tilsyn ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger. Tilsyn er ressurskrevende og 9 av avdelingens 11 personer har vært med på tilsyn etter opplæringsloven.

Klager: Vi har hatt en økning i antall klager: Fra 157 i 2009 til 200 klager i 2010. For klager på standpunktkarakterer har det økt fra 79 til 112 klager i 2010.

GSI: Oppdraget er fulgt opp. Saksbehandler deltar i direktoratets faggruppe for GSI

Informasjon: Informasjons- og veiledingsoppdraget er utført i samsvar med kravene

Eksamen: Fylkesmannen har sørget for at gjennomføring av eksamen og nasjonale prøver har skjedd etter gjeldende retningslinjer. Informasjon fra eksamener og prøver er brukt i arbeidet med tilsyn.

Tilskudd: Oppdraget er utført i samsvar med retningslinjene for tilskuddsforvaltningen. Arbeidet utføres i all hovedsak av en medarbeider. Det er i 2010 brukt ca. 19 ukeverk til tilskuddsforvaltning på utdanningsområdet.

31.1 Tilsyn

Tilsynsarbeidet er gjennomført i samsvar med oppdraget.

Måloppnåelse

Fylkesmannen mener måloppnåelsen er god. Det er gjennomført 16 tilsyn i 2010, inkl. de to som inngår i det felles nasjonale tilsynet. Kravet om minst 40% ressursbruk til tilsyn er oppfylt ved at 147 av 362 ukeverk innen utdanningsområdet er benyttet til tilsyn.

Tiltak innen annen rapportering er gjennomført. Tilsynskalender ble innsendt til direktoratet.

Tilsynene er utført i samsvar med føringene i embetsoppdraget. Egen rapport om det nasjonale tilsynet med fire skoler i to kommuner er sendt til Utdanningsdirektoratet.

Nasjonale prøver: Det er foretatt gjennomgang av fritakene og foretatt stikkprøvekontroll gjennom møter og samtaler med skoleeierne. Det er ikke funnet grunnlag for særskilt skriftlig eller stedlig tilsyn jfr rapportering på 31.5.

Systematisk informasjonsinnhenting er foretatt, jfr rapportering på område 31.4

Tre planlagte tilsyn måtte utsettes til 2011 pga ulike årsaker. Tilsynet med voksnes rettigheter ble utsatt til januar 2011 og Fylkesmannen gjennomførte konferanse i november 2010 med dette temaet.

a) Embetets ressurser

Fylkesmannen har brukt 41 % av ressursinnsatsen på utdanningsområdet til tilsynsarbeid. 24 av ukeverkene er brukt på nasjonalt tilsyn.

b) Kompetanse

Embetet har høy faglig kompetanse med utdanning fra høyskole/universitet og relevant yrkeserfaring fra hele grunnopplæringen. En jurist leder tilsynsarbeidet. Tilsynsteamet har deltatt på direktoratets opplæring i regelverk og metode. Kompetansen hos medarbeiderne er god og det er stabilitet i bemanningen.

c) Metodikk og strategier

Tilsynsaktiviteten har vært jevn hele året og tilsynsmetodikken har variert. Det er utført:

- Fire tilsyn etter systemrevisjonsmetoden
- Ni skriftlige tilsyn/dokumenttilsyn. I noen av de skriftlige tilsynene har det vært formålstjenlig å ha et slutt møte med kommunen.
- Det er gjennomført tre oppfølgingstilsyn. Formålet med disse er å verifisere at avvik som ble gitt ved de nasjonale tilsynene i 2008 og 2009 er lukket. Dette skjer i et møte med kommunen og skriftlig tilbakemelding fra Fylkesmannen i etterkant.

Vi har gjennomført tilsyn med litt over halvparten av kommunene i Hedmark. Det er gjennomført to tilsyn med

fylkeskommunen og tre kommuner har hatt to tilsyn. Fylkesmannen har gitt pålegg/avvik til nesten alle kommunene hvor vi har hatt tilsyn.

De mest utbredte avvik

I tilsynet med opplær.l. § 2-8 som gjelder rettigheter for de minoritetsspråklige elevene er det avvik i alle de tre kommunene hvor vi har hatt tilsyn. Det går ut på at ingen av disse kommunene gjennomfører særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter.

Vedrørende tilsyn med opplær.l. § 5-6 om kommunenes ansvar for å ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste hadde alle de fem kommunene og fylkeskommunen avvik på at de ikke hadde et forsvarlig system for å følge opp dette ansvaret.

Skoleeiere med samme avvik to eller flere ganger i perioden 2006-2009: Ikke aktuelt
Felles kjennetegn blant skoleeiere som har fått avvik: Kunnskap og praksis vedrørende opplæringsloven og forvaltningsloven varierer en del.
Begrunnelser for avvik som ikke er lukket: Ikke aktuelt, da avvikene er lukket.

Tilsynsobjektene er valgt etter en vurdering av kriterier i ROS-analyser, praktisk gjennomførbarhet og tidligere erfaringer. Som ledd i dette har vi kommet fram til at statistikk og andre kvantitative data ikke gir godt nok grunnlag alene for å vurdere risiko og vesentlighet. Dette må suppleres med kjennskap til kommunenes organisering, erfaringer fra klagesaker, henvendelser fra foreldre og andre kriterier.

d) Andre forhold i fylket

Fylkesvise konferanser/kurs om regelverket

Det er gjennomført konferanser/fagdager med til sammen ca 1100 deltakere. Tema har vært:

- Konferanse om voksnes rettigheter
- To fagdager med temaet Psykososialt skolemiljø (kap. 9a-3) ca 80 deltakere

Responsen på regelverksamlingene og tilbakemelding på veiledning i etterkant av tilsynene viser at dette imøtekommer et behov i sektoren.

Godkjenning av privatskolelokaler

Hamar Montessoriskole som var leietaker hos Hamar kommune, måtte ut av de lokalene de har hatt fram til juni 2010. Etter flere politiske runder i kommunen fikk de i løpet av sommeren midlertidig nye lokaler i Ener samfunnshus som de også leier av kommunen.

Kommunens godkjenninger gjelder for skoleåret 2010/11. Fylkesmannens godkjenning gjelder tilsvarende. Skolen oppgir at de arbeider for å skaffe nye permanente lokaler.

GSI: Elektronisk rapportering på skoler som ser ut til å bryte forutsetningen for forsvarlig gruppestørrelse etter §8-2 er gjennomført.

Jf. resultatområde 31.3 Ingen av skolene fikk avvik da det enten var feilføringer eller de faktiske gruppestørrelsene var innenfor rammenene.

Tilsynsobjekt:	Elverum kommune
Paragraf(er):	Opplær.l.§§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Elverum kommune - Vestad skole og Elverum ungdomsskole
Paragraf(er):	Opplær.l. § 2-8
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja

Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Elverum kommune
Paragraf(er):	Opplær.l.§§ 5-7 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	Oppfølgingstilsyn

Tilsynsobjekt:	Hedmark fylkeskommune
Paragraf(er):	Opplær.l.§§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Hedmark fylkeskommune
Paragraf(er):	Opplær.l.§§ 4-2 til 4-8, 12-3,12-4 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Ringsaker kommune
Paragraf(er):	Opplær.l.§§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Ringsaker kommune - Fagerlund skole og Brøttum barne-og ungdomsskole
Paragraf(er):	Opplær.l. § 2-8
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Stange kommune - Arstad skole
Paragraf(er):	Opplær.l.§ 2-8
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Stor-Elvdal kommune
Paragraf(er):	Opplær.l. §§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Stor-Elvdal kommune
Paragraf(er):	Opplær.l.kap.5, §§ 1-3 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	Oppfølgingstilsyn

Tilsynsobjekt:	Sør-Odal kommune
Paragraf(er):	Opplær.l.kap.5, §§ 1-3 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	Oppfølgingstilsyn

Tilsynsobjekt:	Våler kommune
Paragraf(er):	Opplær.l. §§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Åmot kommune
Paragraf(er):	Opplær.l. §§ 5-6 og 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

31.2 Klagesaksbehandling

Måloppnåelsen vurderes som god. Klager på enkeltvedtak er behandlet i samsvar med oppdraget. Klagebehandling på matematikkeksamen i grunnskolen er gjennomført.

a) Embetets ressurser

Det er brukt 42 ukeverk på klagesaksbehandling, dvs. nesten 12 % av tilgjengelige ressurser på utdanningsområdet. Fem medarbeidere deler arbeidsoppavene. Arbeidet ledes av en jurist.

b) Kompetanse

Embetet har høy faglig kompetanse gjennom formell kompetanse fra høyskole/universitet. Kompetanseheving ivaretas gjennom bred deltakelse på direktoratets regelverksamlinger og drøftinger internt av aktuelle problemstillinger.

c) Metodikk og strategier

Klagesaksbehandlingen er en viktig arbeidsoppgave og det legges vekt på en rask, men grundig saksbehandling i samsvar med lovverket.

d) Andre forhold i fylket

Antallet klagesaker har økt fra 158 saker i fjor til 200 i 2010. Økningen har vært størst på grunnskoleområdet. Det er økt oppmerksomhet fra massemedia når det gjelder klagesaker, økning i innsynskrav og oppslag i aviser.

Grunnskolen

De fleste klagen gjelder standpunkt karakter og skoleskyss.

- Standpunkt: Det er mottatt flest klager på standpunkt karakter i grunnskolen. De fleste er gitt medhold/delvis medhold pga faglærers manglende vurdering av elevens måloppnåelse i faget. Det var totalt 112 klager på standpunkt karakterer i 2010 mot 79 klager i 2009. En av grunnene til økningen i klager er at klageordningen er blitt bedre kjent blant elever og foreldre. Hovedtyngden av klagen gjaldt praktisk-esteiske fag og kom fra et mindre antall skoler.

- Skoleskyss: 32 saker i 2010. Dette er en nedgang fra 52 saker i 2009. som var spesielt høyt pga mange klager fra en kommune.

- Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp: Det har vært en økning i antall klagesaker på spesialundervisning. I 2009 var det 10 klager mens det var 23 klager i 2010, disse klagesakene har variert en del i antall de siste årene. Det samme gjelder spesialpedagogisk hjelp hvor det var 8 klagesaker i 2010 og 2 i 2009.

- Skolebytte: Det har vært en økning i klager fra 8 saker i 2009 til 16 saker i 2010.

Videregående opplæring

Fylkesmannen har hatt 4 klagesaker i 2010 mot 2 klagesaker i 2009.

Private skoler

Det er ikke mottatt klager som gjelder private skoler.

Andre klagesaker

Forvaltningsloven: I tillegg til klager på opplæringsloven er det mottatt klager på saksbehandlingen etter forvaltningsloven. Det har vært klaget på brudd på taushetsplikt og innsyn i elevmapper. Dette er klagesaker som har tatt noe tid.

Klager på sentralt gitt eksamen: Fylkesmannen i Hedmark administrerer klagebehandling i matematikk for grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne. Dette er omtalt under resultatområde 31.5.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	23	6	9	8	De 8 sakene som er registrert under Annet er bl.a. retur til kommunen pga mangelfull dokumentasjon, svak sakkyndig vurdering, manglende saksbehandling mm.
Skyss, § 7-1	32	10	21	1	
Skoleplassering, § 8-1	16	0	16	0	
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	1	3	0	
Sum	76	17	50	9	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar

Spesialundervisning, § 5-1	1	0	0	1	Sendt i retur til fylkeskommunen for ny vurdering på bakgrunn sakkyndig vurdering
Sum	1	0	0	1	

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Annet	8	2	6	0	
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	8	2	6	0	
Sum	16	4	12	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

GSI innsamlingen er gjennomført i henhold til oppdraget.

Alle skoleiere er fulgt opp gjennom kurs, veiledning, kvalitetsikring og revidering.

Fylkesmannen i Hedmark bidrar til videreutvikling av GSI systemet gjennom deltakelse i direktoratets faggruppe.

GSI-tall er brukt i tilsynsarbeidet.

a) Embetets ressurser

En saksbehandler har dette som arbeidsområde og har brukt 12 ukeverk på arbeidet.

Denne ressursen omfatter også deltakelse i Utdanningsdirektoratets faggruppe for GSI.

b) Kompetanse

Saksbehandler har arbeidet med GSI siden 1992 og deltar i en nasjonal arbeidsgruppe for å videreutvikle systemet.

c) Metodikk og strategier

Skolering av kommunene/privatskolene gjennomføres hvert år. Det er tett oppfølging gjennom innsamlingen av data. Kontakten med skoleeieren er god.

d) Andre forhold i fylket

Rapportering på §8-2: Ingen skoler brøt gruppestørrelsene, men det var noe feilføringer. De skoler som ikke hadde feilført viste seg etter kontroll å holde seg godt innenfor de gamle klassesdelingsreglene. Det er stort sett bare de minste barneskolene som gir utslag på de regnestykkene GSI foretar. Vi er derfor i tvil om denne typen statistikkberegninger er et godt utgangspunkt for tilsyn.

31.4 Informasjon og veiledning

Embetets ressurser:

Samlet ressursbruk på området er 31 ukeverk.

Kompetanse:

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har godt kvalifiserte medarbeidere med høgskole-/universitets utdanning på områdene juss, pedagogikk/spesialpedagogikk og økonomi. I tillegg har vi engasjert forelesere fra ulike etater utenfor embetet.

Metodikk og strategier:

Fylkesmannen skal informere og veilede lokale skoleiere, allmennhet og aktuelle målgrupper om innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken. Fylkesmannen har hatt stor aktivitet på området – og målene i embetsoppdraget er nådd gjennom:

1. informasjon og veiledning om lov- og regelverk

- Oppvekst- og utdanningsavdelingen gjennomført den 27. januar 2010 en konferanse om den nye veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, jf. resultatområde 32.5. Det var 330 deltagere.
- Vi gjennomførte en konferanse til med tema veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning den 31. mai 2010, jf. resomr. 32.5. Det var 50 deltakere.
- Møte med skoleeiere/skolefaglig ansvarlige den 28.mai. Følgende emner ble belyst: Bedre læringsmiljø, den nye lærerutdanningen, spesialundervisning, eksamen, vurdering, skolenedleggelse, nasjonalt tilsyn og en presentasjon av planen for et tverretattlig prosjekt om barn- og unges oppvekstmiljø ved Fylkesmann Sylvia Brustad.
- Møte med skoleeiere den 19.-20. oktober. Tema på denne samlingen var: Elevvurdering, orientering om eksamensåret, klage på standpunkt karakterer, lokalt gitt eksamen, forvaltningstema: (ordensreglement, inntak/særskiltinntaket i videregående skole, tilbakemelding fra tilsynet med minoritetsspråklige elevers rettigheter etter § 2-8, orientering og tilstandsrapport og mal for enkeltvedtak, og erfaringsutveksling i grupper med framlegg i plenum.
- Gjennomført 3 fagdager for lærere om vurdering av årets eksamensbesvarelser i (norsk, matematikk, andre fremmedspråk,) i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland, jf. resomr. 31.5.
- Fylkesmennene i Hedmark og Oppland gikk sammen om å arrangere konferansen, som ble gjennomført på Hamar 24.11.2010. Tema for dagen var opplæringsloven kapittel 4A, erfaringsdeling med voksenopplæring. Det var ca 60 deltakere.

2. veiledning til skoleeiere - utarbeidelse av tilstandsrapporten og funksjonalitet i Skoleporten, jfr. resultatområde 32.3.

Vi har gjennomført tre regionale samlinger i Kongsvinger, Tynset og Hamar i januar 2010. Tema for konferansen var tilpasset opplæring, skoleporten, gjennomgang av opplærings § 13-10 og av malen for tilstandsrapporten i skoleporten. Deltakere var skolefaglig ansvarlige og rektorer.

3. arrangerte konferanser for skoleeiere og skoleledere (alle trinn) og lokale kompetansemiljøer om bruk av verktøy for skoleutvikling

Vi arrangerte konferanse om verktøy for skoleutvikling den 11. mars 2010, jf. resnr. 32.4. Utdanningsdirektoratet var ansvarlige for programmet.

4. bistand til Utdanningsdirektoratet i arbeidet med veilederkorps, jfr. resultatområde 32.4.

Fylkesmannen har kommet med forslag på personer til veiledningskorpset, jf. 32.4.

5. informasjon om " Bedre læringsmiljø" som ressurs i arbeidet med læringsmiljø, herunder bidra til at skoler og skoleeiere som skårer lavt på mestrings- og trivselsindikatorerne i Elevundersøkelsen tar i bruk "Bedre læringsmiljø"

- Utdanningsdirektøren hadde møte med skoleledere/skolefagligansvarlige fra alle kommunene og fylkekommunen den 28.mai 2010. Et av temaene her var "Bedre læringsmiljø".

6. konferanse knyttet til Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæringen 2008-2010

- Arrangerte nasjonal likestillingskonferanse i september etter oppdrag fra KD/Udir. Det var ca 250 deltakere på konferansen. Tema for konferansen:
 - Nye barnehager i gamle spor?
 - Likestilling og likeverd i arbeidet med barn,
 - "Fra gromgutter og Gulljenter til Machogutter og Villkatter – elevroller, kjønn og læring i ungdomsskolen
 - Kjønn i et flerkulturelt perspektiv
 - Kjønn, likestilling, majoritet, seksualitet
 - Barnehagen – kunnskapssamfunnet grunnmur
 - Eventyr, fortellinger og refleksjoner om kjønn
- Sammen i et mangfoldig samfunn
 - "Likestilling er jo ikke lenger det helt store"

- En fortsatt satsning på likestilling?, politisk ledelse i Kunnskapsdepartementet

Deltakerne bekreftet at konferansen har gitt dem en økt forståelse for de likestillingsutfordringene som barnehagen og grunnopplæringen står overfor.

Andre forhold:

Arrangert fagdager:

Fylkesmannen har de to siste årene hatt fokus på vurdering og vurderingsforskriften. Det er gjennomført en fagdag i mat og helse og en i kroppsøving for lærere på ungdomstrinnet.

Fagene mat og helse og kroppsøving ble valgt bl.a. på bakgrunn av antall klager på standpunkt karakterer i de to fagene. Ca. 150 faglærer deltok på konferansene.

Annen aktivitet:

Fylkesmannen har ved henvendelser og deltakelse på samlinger i kommuner og fylkeskommunen formidlet regelverk knyttet til opplæringsloven og forvaltningsloven.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Fylkesmannen har sørget for at gjennomføring av eksamen og nasjonale prøver har skjedd etter gjeldende retningslinjer. Informasjon fra eksamener og prøver er brukt i arbeidet med tilsyn jf. resultatområde 31.1.

a) Embetets ressurser

4 personer jobber i team med eksamen og nasjonale prøver. Det er brukt 36 ukeverk på dette området, dvs. ca 10 % av ressursene innen grunnopplæring.

b) Kompetanse

Embetet har høy faglig kompetanse gjennom formell kompetanse fra universitet/høgskole, yrkeserfaring fra pedagogisk og administrativt arbeid i grunnskole, videregående opplæring og hos Fylkesmannen.

c) Metodikk og strategier

Fylkesmannen mener det er viktig å ansvarliggjøre kommunene/fylkeskommunen. Det er gjennomført samling med skolefaglig ansvarlige i kommunene/fylkeskommunen der eksamen/nasjonale prøver har vært et tema, jf. 31.4. Fylkesmannen har deltatt på fylkeskommunenes rektormøter der lokalt og sentralt gitt eksamen var tema.

d) Andre forhold

EKSAMEN

Det ser ut til at PAS/PGS har fungert veldig bra på alle nivåer i Hedmark, og det har vært forholdsvis lite problemer.

Brukere av PAS på alle nivåer er fornøyd med programmet.

Fylkesmannen i Hedmark er godt fornøyd med det samarbeidet vi har med FM Oppland i gjennomføringen av eksamen i grunnskolen.

Embetet har deltatt på fellessensur i videregående (ansvarlig FM Sør-Trøndelag) med en person i januar og to personer i juni.

Sentralt og lokalt gitt eksamen i grunn- og videregående skole i Hedmark er gjennomført etter gjeldende retningslinjer.

Fagdager

Høsten 2010 samarbeidet Fylkesmannen i Hedmark med Oppland om å arrangere fagdager i matematikk, norsk og engelsk for lærere i ungdomsskolen. Vårens eksamensoppgaver ble gjennomgått og eksempeleoppgaver ble vurdert. Hensikten er å gi flest mulig lærere innsikt i sentrale føringer til skriftlig eksamen i grunnskolen og motivere lærerne til å melde seg som fagperson til eksamen.

Det er også gjennomført to fagdager i lokalt gitt muntlig eksamen i grunnskolen. Erfaringsutveksling med gjennomføring av lokalt gitt eksamen og vurdering/vurderingsforskriften var tema for samlingene.

Kartlegging av lokalt gitt muntlig eksamen er gjennomført i fire kommuner, vi viser til rapportering på resultatområde 32.4.

Til sammen har ca. 300 lærere i Hedmark deltatt på de fem fagdagene, og fagdagene ble godt mottatt.

Fylkesmannen får god støtte fra Utdanningsdirektoratet i gjennomføringen av fagdagene.

Klagebehandling i matematikk for grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne

Klagebehandlingen til eksamen er ikke kommentert under pkt. 31.2

Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte landsdekkende klagesensur i matematikk etter eksamen i grunnskolen og grunnskoleopplæring for voksne i samarbeid med fylkesmannen i Oppland.

Totalt ble det behandlet 105 klager i grunnskolen og 1 klage fra grunnskoleopplæring for voksne. De fleste av klagen ble behandlet i juli. Noen klager måtte behandles i august da klagen ikke var mottatt fra skolene. Klagen fra grunnskoleopplæring for voksne ble sendt klagenemnda pr. post.

PAS fungerte bra ved gjennomføringen av klagesensuren.

NASJONALE PRØVER

Prøvene er fulgt opp, se tabelldata. Etter stikkprøvekontroll framkom det at fritak gjelder elever med spesialundervisning. Fritaksandelen er generelt lavere enn andelen spesialundervisning. Vi har ikke registrert noen trend ved at enkeltskoler eller skoleeiere systematisk har høye fritakstall over tid.

Den praktiske gjennomføringen av prøvene gikk greit. Det er relativt få spørsmål om PAS/PGS, på samme vis som under eksamen.

Både i skolene og kommunen brukes prøvene som en del av skoleeiers § 13-10 system og skolenes egne internvurderinger. Resultatene er flere steder blitt gjenstand for politisk diskusjon slik som i 2009.

Kartleggingsprøver

Det er ikke registrert særskilte problemer i forbindelse med kartleggingsprøvene i grunnskolen.

Fylkesmannen ble bedt av Utdanningsdirektoratet om å følge opp de videregående skolene som ikke har meldt opp elever til obligatorisk kartleggingsprøve i regning Vg1, og skoler som har stor differanse mellom antall påmeldte og antall gjennomførte på obligatorisk kartleggingsprøve Vg1.

Vi sendte ut brev til Hedmark fylkeskommune og de private videregående skolene i fylket og ba om en redegjørelse fra de aktuelle skolene om:

- hvorfor de obligatoriske kartleggingsprøvene i regning på Vg1 ikke er blitt gjennomført som forventet
- hvordan de vil påse at de blir gjennomført neste kartleggingsrunde
- hvordan resultatene av kartleggingsprøvene blir brukt som et ledd for å legge opp en tilfredsstillende opplæring for den enkelte elev.

Fylkesmannen har fått tilbakemelding fra fylkeskommunen og de private skolene, om at de har tatt tak i problematikken og vil følge opp dette. Det har ikke vært krav om egen rapportering til Utdanningsdirektoratet.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Vi har utarbeidet egen oversikt over elevtall, spes.ped andel og nivå-1 resultater for 5. og 8. trinn i alle kommuner.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
		Prosentvise store		

<p>2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver</p>	<p>Fritak 5. trinn Engelsk 2,8% (Landet 3,4%) Lesing 5,0% (Landet 4,0%) Regning 2,7% (Landet 2,7%) Fritak 8. trinn Engelsk 2,0% (Landet 1,5%) Lesing 3,0% (Landet 2,2%) Regning 1,6% (Landet 1,4%)</p>	<p>forskeller mellom enkeltskoler. Elevegruppene er som regel svært små, slik at 1-2 elever med fritak gir høye prosenttal. Variasjonene er ikke gjennomgående over tid, det er ulike skoler fra år til år som viser avvik.</p>	<p>Kontroll viser at avvik gjelder elever med spesialundervisning Spes.ped andelen i fylket varierer fra 0% til 21% av elevene i kommunen</p>	<p>Kontakt og veiledning. Vi har ingen holdepunkter for at skoler bevisst manipulerer resultatene ved å fritak mange.</p>
---	--	---	---	---

31.7 Tilskuddsforvaltning

Oppdraget er utført i samsvar med retningslinjene for tilskuddsforvaltningen.

a) *Embetets ressurser*

Arbeidet utføres i all hovedsak av en medarbeider. Det er i 2010 brukt ca 19 ukeverk til tilskuddsforvaltning på utdanningsområdet.

b) *Kompetanse*

Fylkesmannen har høy faglig kompetanse gjennom formell kompetanse fra høyskole og relevant praksis.

c) *Metodikk og strategier*

Søknadene er kontrollert i forhold nødvendig dokumentasjon. Det er foretatt formalia- og rimelighetskontroller og at faktiske opplysninger stemmer med det som er innrapportert. Foruten skriftlig innrapportering og søknad har saksbehandler hatt mye telefonkontakt med kommunene. Fylkesmannen har gode rutiner for å kunne sammenligne utviklingen på området.

d) *Andre forhold i fylket*

Kap. 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Søknad fra fylkeskommunen er mottatt og kontrollert etter retningslinjene før oversending til Utdanningsdirektoratet.

Kap 225 post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i mottak

Det er foretatt formalia- og rimelighetskontroller i henhold til retningslinjene for ordningen del II, pkt. 12.1. Det er kontrollert at antall elevmåneder stemmer med oppgitte tidsrom. Alle mangler er rettet før utbetaling av tilskudd. Det er ikke funnet avvik som tilsier videre oppfølging. Det har vært omfattende kommunikasjon med kommunene, både pr. telefon og e-post, på grunn av feil og mangler ved søknadene.

Kap 225 post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i omsorgssenter

Det var i 2010 to kommuner i Hedmark som hadde enslige mindreårige asylsøkere i omsorgssenter, mot en kommune i 2009.

Kap. 225 post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Det er kontrollert at mottatte søknader inneholder den foreskrevne dokumentasjon. Antall kommuner med korrekt utfylt søknad har bedret seg fra forrige år, men fortsatt henger noen igjen. Det har også i 2010 vært nødvendig med direkte kontakt, pr telefon og/eller e-post med de kommunene dette gjelder for å få på plass den foreskrevne dokumentasjon. Dokumentasjon fra leirskolene er kontrollert opp mot søknadene. Dataene fra søknadene er lagt inn i en database (excel-ark) som går over flere år. Dette gir god oversikt i et lenger tidsperspektiv enn det enkelte budsjettår.

Det er en kommune som ikke har hatt elever på leirskole i 2010 mot to i 2009, 10 i 2008, basert på mottatte søknader. De utførte kontrollhandlinger anses å være mer enn tilstrekkelige i forhold til risiko og vesentlighet.

Kap. 227 post 62 Tilskudd til Fjellheimen leirskole

Deltakerlisten er mottatt og kontrollert. Det samme er regnskapet. Forfall pga sykmelding og for sene

avbestillinger er ikke tatt med, da aktivitetskravet er oppfylt uansett.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnsopplæringen

55 ukeverk av fylkesmannens innsats innen grunnsopplæringen omfattes av resultatområde 32.

Midler til etter- og videreutdanning er utdelt etter søknad. Det er mye regionalt samarbeid knyttet til etterutdanningsmidlene. 9 av 22 kommuner deltar ikke i videreutdanningstilbudet med økonomi som begrunnelse.

Vi har veiledet i forhold til skoleporten, men det er fortsatt et stykke igjen før bruken av den er slik som ambisjonen har vært.

Det er gjennomført oppfølging, møter og konferanser og i forhold til erfarings- og kunnskapsinnhenting.

Tiltak som gjelder lov og regelverk knyttet til spesialundervisning er viet stor oppmerksomhet.

32.2 Kompetanseutvikling

Oppdraget gjennomført i henhold til resultatkravet.

- Midler til etter-/og videreutdanning er fordelt. Bruken av midlene er kontrollert.

- Skoleeiers elektroniske rapport for 2009 i januar/februar 2010 ble fulgt opp.

Fylkesmannen måtte foreta mange rettinger på etterutdanningsmidlene gjennom kontakt med skoleeier. Etterutdanningsmidlene er blitt tildelt også på høsten 2010 gjennom direktoratets omdisponering av videreutdanningsmidlene.

Tiltakene rundt videreutdanning er utført i henhold til oppdraget. ca 70 lærere har vært i gang med studier i 2010. 17 lærere har valgt andre studier enn de frikjøpte og ordnet studiested selv. 9 av fylkets 22 kommuner deltok ikke i ordningen, begrunnelsen er i all hovedsak økonomisk.

- Fylkesmannen har stimulert og bidratt til regionalt samarbeid.

- Etterutdanningstiltakene har vært fulgt opp gjennom mange regionale møter med kommunene.

Fylkesmannen har deltatt i GNIST samarbeidet som i Hedmark er forankret i KS.

a) *Embetets ressurser*

En medarbeider har hatt dette arbeidet som prioritert oppgave i 2010. Ressursforbruk: 14 ukeverk, dvs. ca 4 % av ressursene innen grunnsopplæringen.

b) *Kompetanse*

Saksbehandleren har høy formell kompetanse fra universitet, relevant yrkeserfaring fra grunnsopplæringen og lang erfaring med denne typen arbeid.

c) *Metodikk og strategier*

Fylkesmannen har hatt kompetanseutvikling som tema på møter og samlinger for skoleeiere. Det har vært god dialog med skoleeierne og jevnlig møtevirksomhet i regional sammenheng hvor kompetanseutvikling har vært tema.

d) *Andre forhold i fylket*

1. *Samarbeid*

Etterutdanningsplanene er nå i hovedsak regionale og kommunene har mange felles planer. Når det gjelder videreutdanning er det flere kommunale vurderinger ut fra egne behov, men også dette området inngår i felles

planer for enkelte kommuner. Ni kommuner deltar ikke i videreutdanningstilbudet.

2. Skjønnsmidler

I 2010 har Fylkesmannen i tillegg bidratt med 1,1 mill. kr av tilbakeholdte skjønnsmidler for å styrke det regionale samarbeidet om oppfølging av St.meld. nr 31 (2007-2008). Tildelingene har fulgt innføringen av Kunnskapsløftet og denne tildelingen ble den siste.

3. Veiledning av nyutdannende lærere

Fylkesmannen har motivert kommunene til å følge opp tiltaket, men registrerer at dette gjøres i mindre omfang enn forventet. Kommunene oppgir at dette til dels skyldes økonomi og/eller at det er få nytilsatte lærere i kommunen. Noen har egne tiltak.

32.3 Skoleporten

Arbeidet med Skoleporten er utført i samsvar med oppdraget og har dekket alle tre oppdragsområdene:

- Ledd i kvalitetssikring: Det har vært gjennomført to regionale konferanse der skoleporten har vært gjennomgått. (Det ble også arrangert en lignende konferanse i 2009).
- Bruk i tilsyn: Se tabelldata
- Brukerstøtte: Fylkesmannen har gitt brukerstøtte i brukeradministrasjonssystemet UBAS og tilstandsrapporten.

a) Embetets ressurser

Det er i 2010 brukt 5 ukeverk på dette fagområdet. En saksbehandler har hatt hovedansvaret og detaljkunnskapen, og har deler av året vært sykmeldt. Dette har ført til at aktiviteten på området er lavere enn forutsatt.

b) Kompetanse

Saksbehandler er godt kvalifisert og har arbeidet med Skoleporten gjennom lengre tid.

c) Metodikk og strategier

Veiledning gjennom brukerstøtte pr. telefon og på to regionale konferanser.

d) Andre forhold i fylket

Fylkesmannen erfarer at Skoleporten brukes i varierende grad. De store kommunene bruker skoleporten i tillegg til egne systemer i analysearbeidet. Det har vært noe misnøye med at nye data ikke blir publisert raskt nok, og at ikke alle områder kommunene har behov for i sitt kvalitetsarbeid finnes i Skoleporten.

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Ja

Øvrige kommentarer

Fylkesmannen har pr. telefon gitt brukerstøtte. Det har vært gjennomført regionale konferanser der brukt av tilstandsrapporten har vært vektlagt.

2. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

Beskriv hvordan

Fylkesmannen benytter tall fra skoleporten og GSI-tall i tilsynsarbeidet.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

Fylkesmannen henter ut nødvendige tall (skolefakta, resultater, gjennomføring og ressurser) i forbindelse med møter med kommunene. Vi har også bedt om å få tilsendt tilstandsrapportene fra kommunene. Ingen kommuner i Hedmark har bedt om bistand ifb. med ståstedsanalysen og organisasjonsanalysen. Vi vet derfor ikke i hvor stor grad disse verktøyene benyttes.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

I vår bruk av skoleporten har vi erfart at tall mangler. Som eks. kan nevnes tall i forbindelse med nasjonale prøver som ikke vises i pålogget del. De samme tall ble for øvrig publisert i avisen Aftenposten. Fylkesmannen bør kunne se de samme data som publiseres offentlig. Det hadde vært hensiktsmessig at flere tall hadde vært lagt inn i

skoleporten, som eks. kan nevnes området minoritetsspråklige.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i erfarings- og kunnskapsinnhenting i samsvar med oppdraget. Embetet har oppnådd god måloppnåelse på resultatområdet.

a) *Embetets ressurser*

Fire personer har hatt arbeidsoppgaver på området. Det er brukt 22 ukeverk dvs. ca 6 % i 2010 av avdelingens årsverk. Dette inkluderer støttefunksjoner for avdelingen.

b) *Kompetanse*

Avdelingen har høy, faglig kompetanse på området gjennom formell kompetanse fra høyskole og universitet, yrkeserfaring fra pedagogisk og administrativt arbeid i grunnskole, videregående opplæring og hos Fylkesmannen.

c) *Metodikk og strategier*

Arbeidet har blitt utført individuelt og i team, og informasjonsinnhenting fra kommunene er utført gjennom skriftlig dokumentasjon og intervju.

Stortingsmelding nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen og utdrag fra Prp. 1 S (2009-2010)

Kunnskapsdepartementet er presentert i regionmøter og dialogmøter i Hedmark fylke. Fylkesmannen har gjennom disse møtene etterspurt sentrale felt fra nevnte dokumenter.

Resultater fra elevenes læringsmiljø er hentet ut fra Skoleporten og videre bearbeidet. Elevenes lese- og regneferdigheter er hentet ut fra kommuners resultater fra nasjonale prøver og eksamensresultater og videre bearbeidet. Materialet er, og vil videre bli brukt som grunnlag for nasjonale tilsyn og andre tilsyn etter opplæringsloven. Resultatene er også tatt opp under regionmøter og dialogmøter. Skolenes arbeid med vurdering ift. fagplaner, kompetansemål og kriterier etterspurt.

Regionmøter og dialogmøter har vist seg å være gode arenaer der Fylkesmannen kan innhente opplysninger om kommunenes oppfølging av nasjonale utdanningspolitiske satsningsområder, og samtidig informere og eventuelt veilede om dette.

d) *Andre forhold i fylket*

Fylkesmannen i Hedmark har valgt å videreføre samarbeidet om Den kulturelle skolesekken og har deltatt på møter i arbeidsutvalg for Den kulturelle skolesekken – bestående av representant fra Turnéorganisasjonen for Hedmark, Hedmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Hedmark.

Midler til prosjekt som skal presenteres i grunnskolene som tilbud fra Den kulturelle skolesekken er fordelt.

Kommunenes årsrapportering fra Den kulturelle skolesekken er gjennomgått.

Fylkesmannen har deltatt i samarbeidet om nominasjon til Gullsekken.

Særskilte oppdragsbrev 2010

Erfaring med læreplaner

Fylkesmannen har ikke mottatt oppdragsbrev i forbindelse med sektorens erfaringer med læreplanene.

Oppdragsbrev 12-10 fra KUD til Utdanningsdirektoratet: Vurdering av tilstanden i aktuelle kommuner og legge plan for gjennomføring av støttetiltak i kommunene

Fylkesmannen fikk i oppdrag å utarbeide en kort vurdering av skoleområdet for fire kommuner som, ut fra analyser av nasjonale prøver 2007 - 2009, var trukket ut.

Fylkesmannen utarbeidet spørsmål som kommunene besvarte. Kommunene ble deretter kontaktet per telefon for utfyllende kommentarer. Svar på skriftlige spørsmål, informasjon ved intervju og den tilleggs kunnskap vi har om kommunene, dannet grunnlaget for rapporten som ble sendt Utdanningsdirektoratet.

Som nevnt senere i årsrapporten, er tre av de fire kommunene med i Utdanningsdirektoratets opplegg med veiledningsgrupper.

Oppdragsbrev 48-09 - prosjektnr. 62036 - Forsøk med fremmedspråk som felles fag på 6. - 7. trinn 2010-2012

Informasjonsskriv ble sendt skoleeierne i Hedmark samt to privatskoler. Austmarka barne- og ungdomsskole - Kongsvinger, Grue barne- og ungdomsskole - Grue og Stavsberg skole - Ringsaker deltar i prosjektet. Økonomi er knyttet til dekning av innmeldte kostnader. Fylkesmannen har overført tilskudd til deltakende kommuner. Rapporter om bruk av midler høst 2010 er innhentet, og samlet rapport for skolenes kostnader vil bli sendt Utdanningsdirektoratet.

Fullmaktsbrev kap. 226 - prosjektnr. 62038 Forsøk med nytt praktisk fag på ungdomstrinnet - arbeidslivsfag
Informasjon om forsøket ble sendt skoleeiere i Hedmark, og responsen var meget god. Ved utvelgelse av deltakerkommuner ble variasjon i kommunenes bosettingsmønster og struktur vektlagt. Fylkesmannen ønsket også at samtlige regioner i fylket skulle være representert. I samarbeid med Utdanningsdirektoratet ble følgende kommuner trukket ut til forsøket:

- Kongsvinger kommune - Tråstad ungdomsskole
- Stange kommune - Ottestad ungdomsskole, Romedal ungdomsskole og Stange ungdomsskole
- Trysil kommune - Trysil ungdomsskole
- Tolga kommune - Tolga skole

Skoleeiere og skoleledere og lærere fra deltakerskolene har deltatt på Utdanningsdirektoratets konferanser. Fylkesmannen i Hedmark hadde hovedansvaret for oppstartskonferanse 04.11.10 for deltakerskolene fra Hedmark og Oppland.

Økonomi er knyttet til oppstartskonferansen i november, samt innmeldte kostnader for deltakerskolene i forbindelse med konferanser.

Rekruttering av veiledere/Prosjektnr. 62248 Etablering av veiledningskorps

Informasjon om rekruttering av veiledere til veilederkorps ble sendt skoleeiere i Hedmark. Seks kommuner meldte tilbake om 9 interesserte deltakere. Disse har deltatt i Utdanningsdirektoratets informasjonsmøter for veiledere.

I arbeidet med veiledningskorps overfor skoleeiere og skoler som trenger veiledning for å komme i gang med forbedring av læreprosessen i skolen, ble informasjonsbrev om dette sendt skoleeiere i Hedmark. Fylkesmannen vektla arbeidet med veiledningskorps overfor de fire kommunene i fylket som viste svake elevresultater, jf. oppdragsbrev 12-10 KD. Tre av disse kommunene svarte positivt på dette og er nå i gang med prosjekt sammen med veiledningskorps. Fylkesmannen mottok i tillegg svar fra én kommune og én region som kunne være interessert i veiledning, men dette ble vedtatt utsatt til et senere tidspunkt. Tilbakemeldingene fra de kommunene som deltar i veiledningsprosjektet, er så langt meget positive. Økonomi er knyttet til deltakerkommunenes kostnader i forbindelse med konferanser.

Fullmaktsbrev kap. 226 prosjektnr. 63057 Kartlegging av lokalt gitt muntlig eksamen

Utdanningsdirektoratet etterspurte gjennom fullmaktsbrevet systematisk kunnskap om mulig variasjon i praksis på feltet lokalt gitt muntlig eksamen. Fylkesmannen videresendte utarbeidet spørreskjema til fire kommuner i fylket. I tillegg til spørsmålene fra Utdanningsdirektoratet bad vi om eksempler på eksamensoppgaver i fagene matematikk, engelsk, ett fremmedspråk, RLE og samfunnsfag. Bakgrunnen for dette var å etterse at oppgavene var åpne nok til å kunne sikre eksaminasjon som ville vise en bredest mulig kompetanse i faget.

Innsamlet materiale fra to kommuner kom innen tidsfrist. Materialet ble bearbeidet og resultatene sendt Utdanningsdirektoratet. Funn: Samlet gjennomgang viser at de fire kommunene gjennomfører lokalt gitt eksamen ut fra de retningslinjene som gis i forskrift til opplæringsloven. Arbeid med formulering av oppgaver som viser bredest mulig kompetanse bør videreutvikles.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Arbeidet er utført i samsvar med oppdraget og målet er nådd. .

a) Embetets ressurser

Midlene på kap. 230.01 er brukt i henhold til formålet. Det er brukt ca 14 ukeverk på resultatområdet.

b) Kompetanse

Personalet som har gjennomført tiltakene har god formell pedagogisk og spesialpedagogisk kompetanse og lang erfaring på området.

c) Metodikk og strategier

Fylkesmannen i Hedmark har påsett at det blir informert om regler for spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder, tilpasset opplæring og spesialundervisning gjennom konferanser, regionale samlinger, møter med kommunene og gjennom henvendelser fra innbyggerne.

1. Konferanser og regionale samlinger

Det er gjennomført 2 konferanser for skoleeiere, skoleledere, lærere og PP- tjenesten i Hedmark fylke med utgangspunkt med tema Ny veileder om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Konferansene hadde til sammen ca 400 deltakere.

Fylkesmannen har i tillegg sørget for å spre Veilederen og informert om den i de sammenhenger dette har vært naturlig.

Fylkesmannen har gjennomført tre regionale samlinger for skolefaglig ansvarlig, rektorer og ledere i PPT med tema tilpasset opplæring og skoleporten.

Fylkesmannen har gjennomført en konferanse med tema voksnes rettigheter etter opplæringsloven § 4A. jf.31.4. Målgruppen har vært skolefaglig ansvarlig, PPT og rektorer ved voksenopplæringssettene.

2. Tiltak overfor PPT

Fylkesmannen har tett kontakt med PP-tjenesten i Hedmark fylke. Det er gjennomført tre møter med ledere for PPT i Hedmark. Tilpasset opplæring og spesialundervisning er naturlige tema på disse møtene i tillegg til viktig informasjon som er av prinsipiell karakter.

Fylkesmannen har i 2010 har initiert prosjektet "PPT 2011" i samarbeid med PP-lederne i fylket. Målet er kompetanseheving av alle ansatte i PPT i Hedmark for å bidra til å heve kvaliteten på tjenesten og få en mer enhetlig PPT i fylket. Hovedfokuset vil være å bidra til likhet i forhold til sakkyndighetsarbeidet. Denne kompetansehevingen skal gjennomføres i 2011 og omfatte sakkyndighetsarbeidet i forhold til både barn før opplæringspliktig alder, elever i grunnskolen og videregående opplæring.

3. Tilsyn – opplæringsloven kap. 5

Det er gjennomført tilsyn med 6 skoleeier ifht opplæringslova §§13-10 og 5-6, jf. 31.1.

d) Andre forhold i fylket

Det har vært rettet et stort fokus mot tilpasset opplæring og spesialundervisning i 2010. Temaet er viet mye oppmerksomhet i de sammenhenger hvor dette har vært naturlig, og er løftet fram som et grunnleggende prinsipp for all undervisning.

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Måloppnåelse

Forvaltningsoppgavene er utført i samsvar med oppdraget og innenfor planlagte tidsfrister.

a) *Embetets ressurser*

Det er brukt 68 ukeverk, dvs. ca 79 % av ressursene på barnehageområdet, på forvaltningsoppgavene som tilskudd, klager og tilsyn samt informasjon og veiledningsoppgaver på resultatområdene 33 og 34.

b) *Kompetanse*

Måloppnåelsen på resultatområdet kan forklares med at embetet har organisert oppgavene i et tverrfaglig team med sammensatt kompetanse på fagfelter som barnehagepedagogikk, samfunnsøkonomi, juss samt informasjons- og formidlingskunnskap.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsordningene er forvaltet i samsvar med oppdraget og etablerte utbetalingsrutiner.

Det er foretatt kontroll med fire av tilskuddsordningene:

Driftstilskudd til barnehager (kap. 231 post 60)

Investeringsstilskudd (kap. 231 post 61)

Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage (kap. 321 post 62)

Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder (kap. 321 post 63).

Det henvises til særreporteringen til Kunnskapsdepartementet med frist 28. februar for nærmere informasjon om gjennomføring og resultat av kontrollen. Kontrollen pt ikke fullført. Avvikene omtales i særreporteringen.

a) Embetets ressurser

En medarbeider har som hovedarbeidsoppgave å forvalte tilskuddsordningene. Andre bistår ved behov.

Ressursbruk: 31 ukeverk, dvs. ca 36 % av ressursene på barnehageområdet.

b) Kompetanse

Embetet har høy faglig kompetanse gjennom formell kompetanse fra høgskole/universitet (økonomi og juss).

c) Metodikk og strategier

Kontakten med kommunene er god. Tilskuddene er utbetalt uten ugrunnet opphold.

d) Andre forhold i fylket

Mottatte søknader om investeringsstilskudd er lavere i 2010 enn i 2009. Omfanget av søknader om tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler er lite i Hedmark, og på nivå med 2009. Antall endringsmeldinger i forbindelse med driftstilskudd har økt betraktelig fra 2009 til 2010, mens antallet åpningsmeldinger har vært stabilt de senere årene.

Klager på tilskudd: En klage vedr. tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler.

33.2 Klagesaksbehandling

Måloppnåelse

Klagesakene er saksbehandlet fortløpende innen avtalt tidsfrist. Det er mottatt 3 klager i 2010 - alle vedr. økonomisk likeverdig behandling av private og off. barnehager.

Se ellers tabelldata.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2009
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	1	2	0	3	3
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om midlertidig og varig					

dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Merknad					

Mens det i 2009 ble behandlet 6 klager etter forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlig tilskudd, er det i 2010 behandlet 3 færre klager etter samme forskrift.

33.3 Informasjon og veiledning

Måloppnåelse

Oppdraget er utført og målet er nådd.

a) Embetets ressurser

Informasjons- og veiledningsoppdraget overfor kommunene og private barnehageaktører er ivaretatt.

Det er gått med 11 ukeverk til dette området, dvs. ca 13 % av ressursene på barnehageområdet.

b) Kompetanse

Teamet har bred kompetanse på masternivå på områdene pedagogikk/barnehageforvaltning, juss og samfunnsøkonomi.

c) Metodikk og strategier

1. Aktiv veiledning

1.1 Barnehagemyndigheten

I løpet av året er det lagt til rette for en kontinuerlig oppfølging av kommunene på alle fagområder innenfor resultatområdet. Med god tilgjengelighet og kommunikasjon via e-post og oppfølgingssamtaler på telefon sikrer det tverrfaglige samarbeidet internt i avdelingen at kommunene kan gis tilbakemeldinger på sine henvendelser på relativ kort tid.

1.2 Kommunale og ikke-kommunale barnehageeiere

Veiledning er gitt via informasjon på hjemmesiden, i telefon og skriftlig korrespondanse.

1.3 Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlig tilskudd

Forskriften har vært tema både på kommunesamlinger og i egne fagmøter. Det er arrangert en egen fagdag om temaet med deltakere fra kommunenes barnehageadministrasjon og økonomiavdeling der KRD og KS var invitert som foredragsholdere. Den aktive veiledningen har bidratt til at kommunene etterhvert har fått en bedre forståelse av både rundskrivet og regnearket.

d) Andre forhold i fylket

Fylkesmannen har invitert kommunene til felles samlinger i løpet av 2010 for å kunne gi nødvendig informasjon og veiledning om aktuelle barnehagesaker. Dette har vært et ledd i embetets arbeid for å heve kompetansen overfor kommunene som barnehagemyndighet.

Fylkesmannen registrerer at det er involvert flere faginstanser på saksområdet barnehage. Dette gjelder særlig en økning av saksbehandlere på økonomiområdet blant annet som en følge av de utfordringer som følger av overgangen til rammefinansiering.

33.4 Tilsyn

Måloppnåelse

Resultatmålet om tilsyn med minst tre kommuner ble nådd i første halvår. Det er gjennomført tre tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet. Det ble ikke avdekket avvik under tilsynet.

a) Embetets ressurser

Tilsynsteamet har bestått av tre personer. Det er brukt 19 ukeverk, dvs. 22% av ressursene på barnehageområdet til tilsynsarbeid etter barnehageloven.

b) Kompetanse

Tilsynsteamet har forvaltningskunnskap innenfor fagområdene barnehagefag/pedagogikk samt juridisk og samfunnsøkonomisk kompetanse.

c) Metodikk og strategier

Metode har vært systemrevisjon med formøte og intervjuer samme dag. Dette har fungert meget bra.

Utvalgskriterier

De prioriterte tilsynskommunene i 2010 ble blant annet valgt som tilsynsobjekter på grunnlag av sin organisasjonsmodell der kommunens tilsyn er organisert og forankret gjennom et interkommunalt faglig samarbeid med to kommuner i Nord- og Sør-Odal. Dette samarbeidet er etablert på bakgrunn av en erkjennelse om at disse kommunene har begrensede administrative ressurser i barnehageadministrasjon til å sikre tilstrekkelig kvalitet i det tilsynsfaglige arbeidet på barnehageområdet.

Våler kommune ble valgt som tilsynsobjekt på bakgrunn av en risiko og sårbarhetsvurdering.

d) Andre forhold i fylket

Hedmark har mange kommuner og der den barnehagefaglige kompetansen er begrenset, ofte utgjør den en liten del av et årsverk. For å sikre habilitet i kommuneforvaltningen har Fylkesmannen stimulert kommunene til å etablere samarbeidsavtaler mellom kommuner for å få gjennomført de barnehagefaglige tilsynsoppgavene på en best mulig måte.

Tilsynsobjekt:	Nord-Odal kommune
Tema/myndighetskrav:	
Avvik/funn:	Fylkesmannen avdekket ingen avvik under tilsynet.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Fylkesmannen ga en merknad etter tilsynet: Barnehageloven med forskrifter forutsetter at kommunen godkjenner barnehagen i egne vedtak. jf barnehageloven §§ 10 og 11.
Ressursbruk:	
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Sør-Odal kommune
Tema/myndighetskrav:	
Avvik/funn:	Fylkesmannen avdekket ingen avvik under tilsynet.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Fylkesmannen ga en merknad etter tilsynet: Barnehageloven med forskrifter forutsetter at kommunen godkjenner barnehagene i egne vedtak, jf barnehageloven §§ 10 og 11. ifgster
Ressursbruk:	
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Våler kommune
Tema/myndighetskrav:	
Avvik/funn:	Fylkesmannen avdekket ett avvik under tilsynet: Våler kommune har ikke gjennomført tilsyn med barnehagene i kommunen, jf barnehageloven § 16.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2010

Pålegg:	Nei
Merknad:	Fylkesmannen ga en merknad etter tilsynet: Kommunen har ikke - i tilstrekkelig grad - sikret at barnehagene drives etter gjeldende regelverk, jf barnehageloven § 8.
Ressursbruk:	
Kommentar:	

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Måloppnåelse

Målene om at kommunene i Hedmark skal ha et utbyggingsmønster og en driftsform som er tilpasset lokale forhold og behov, jf. barnehageloven § 8, jf bestemmelser om barnehagerett er innfridd i alle kommuner i fylket.

a) Embetets ressurser

Det er disponert 18 ukeverk, dvs. ca 21 % av ressursene innen barnehageområdet, for å ivareta en økt kvalitet på hele barnehageløftet, utbygging, kvalitetssatsing og nasjonale strategier.

34.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Måloppnåelse

Målet om full barnehagedekning er nådd.

a) Embetets ressurser

Det er brukt 2 ukeverk på dette satsningsområdet

b) Kompetanse

Det vises til tidligere omtale av fagkompetansen i barnehageteamet.

Andre forhold i fylket

Flere kommuner har i løpet av året også hatt kapasitet til å tilby småbarn uten rett til barnehageplass et barnehagetilbud.

Videre har en del barnehageeiere gjennomført større rehabiliteringsarbeid på eldre barnehagebygg for å tilpasse dem til dagens bygningstekniske standard og til for at de skal kunne ta imot flere barn under tre år. Et par eksisterende barnehager har flyttet over i nybygde barnehager med flere nye avdelinger.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Måloppnåelse

Fylkesmannen har nådd målene for oppdraget.

a) Embetets ressurser

Det er brukt 14 ukeverk på resultatområdet, dvs. ca 16 % av ressursene på barnehageområdet.

b) Kompetanse

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har gode faglige forutsetninger for å utføre oppdraget.

c) Metodikk og strategier

Kommunesamlinger med overnatting i tillegg til fagmøter på dagskonferanser. Formål: erfaringsformidling og nettverkssamarbeid.

A. KOMPETANSEUTVIKLING

Embetet har valgt ulike metoder og strategier for sitt arbeid med kompetanseutvikling:

1. Deltakelse på nasjonale konferanser

Fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til kommuner fra Hedmark som har deltatt på den nasjonale konferansen om "Likestilling i barnehage og grunnopplæring" som ble arrangert på Hamar i september 2010, jf. 31.4.

2. Erfaringsformidling

Det har vært gjennomført egne fagsamlinger med presentasjon av utviklingsprosjekter som er tildelt kompetansemidler jf. Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010.

Prosjekter er presentert gjennom erfaringsformidling på konferanser med kommunene i perioden.

3. Fylkesmannens konferanser/samlinger

Kommunens ansvar som barnehagemyndighet og tilsynsmyndighet har vært løftet frem som et eget satsingsområde i 2010 og i de siste tre tidligere årene. Kompetansetiltakene har vært målrettet med fokus på læringsøkter - barnehagen som en lærende organisasjon og de prioriterte tilsynsparagrafene jf barnehagelovens §§ 17 og 18 og øvrige tilsynstemaer.

Det er gjennomført en fagkonferanse over to dager med overnatting i juni måned og det er gitt tilskudd til overnatting for kommuneadministrasjonen på den nasjonale likestillingskonferansen i september, se resultatområde 31.4.

4. Kompetansemidler til lokale tiltak

Det er gitt økonomisk støtte til delfinansiering av kompetansetiltak i regi av kommunen som barnehagemyndighet. En kommune har fått egne midler for å utvikle egen hjemmeside for gjennomførte Barnehageprosjekter, jf. kompetansestrategien. Dette er gitt som et dokumentasjonsoppdrag til en av kommunene.

Kompetanseutviklingsmidlene er tildelt etter forutsetningene gitt i oppdragsbrevet i samsvar med intensjonene og prioriteringer i "Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010". Det er fokusert på at barnehagene skal være lærende organisasjon.

I denne perioden er det tildelt en økonomisk ressurs til to større kompetanseprogram:

I: Språkstimuleringprosjekt/språkstimuleringsmidlene er gitt til seks kommuner i Nord-Østerdalen med koordineringsansvaret lagt til en prosjektansvarlig i Tynset kommune.

II: Det andre prosjektet er lagt til kommunene i Sør-Fylket, der Eidskog kommune er vertskommunen og har fått koordineringsansvaret for studieprogrammet Småbarnspedagogikk i samarbeid med Karlstad Universitet. Studiet har lagt tilrette for 25 pedagogiske ledere fra tre kommuner; Kongsvinger, Sør-Odal og Eidskog.

Tre kommuner har fått økonomisk støtte til barnehageprosjekter knyttet til fortsatt implementering av Handlingsplan for Likestilling i barnehage og grunnopplæringen. En kommune har fått økonomisk støtt til et prosjekt Barnehage og Foreldermedvirkning jf formålet for etableringen av et Foreldreutvalgt i barnehagesektoren.

Fylkesmannen har fulgt opp de tildelte midlene ved å arrangere egne erfarings- og formidlingskonferanser for å sikre at midlene er forvaltet i samsvar med forutsetningene.

Det er også gjennomført en revisjonskontroll av tildelte midler til utviklingsprosjekt med en gjennomgang av rapportering fra kommunenes bruk av tildelte midler i 2009 - 2010 kap. 231.21. Vurderinger fra Hedmark Revisjon IKS vil kunne bidra til å øke embetets bevisstheten om forutsetninger for tildeling av statlige midler til kommunene og krav til rapportering av effektmål og regnskapsdata.

5. Skriftlig dokumentasjon av prosjekter

Det er også igangsatt et arbeid med en egen eksempelsamling, en dokumentasjon med presentasjon av samtlige prosjekter fra kommunene fra perioden 2007 - 2010. Dette arbeidet vil bli avsluttet i 2011.

B. REKRUTTERING

Det er god tilgang på kvalifisert arbeidskraft til barnehagesektoren i fylket. Barnehagene har et stabilt personale med styrere og pedagogiske ledere som fyller utdanningskravet jf barnehagelovens §§ 17 og 18. Det er også en

tilfredsstillende økning av assistenter som har utdanning på videregående nivå som barne- og ungdomsfagarbeidere. Det har derfor ikke vært grunnlag for å sette i verk egne rekrutteringstiltak fra embetets side.

34.3 Andre satsingsområder

Nasjonale strategiplaner – samarbeid

1. Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæringen 2008 - 2010. Det er etablert et samarbeid mellom Likestillingssenteret og Fylkesmannen om et felles opplegg for å nå målene i handlingsplanen.
2. Fylkesmannen har hatt ansvaret for planlegging og gjennomføring av den nasjonale likestillingskonferansen, jf resultatområdet 31.4
3. Videre har tre kommuner med tilsammen fire barnehager fått økonomisk støtte til prosjekter "Lokalt arbeid med likestilling i barnehagen", jf. delmål 3.7 i Handlingsplanen. Likestillingssenteret er gitt ansvar for prosessveiledning og sluttrapportering på tiltakene.
4. Fylkesmannen har hatt et samarbeid med NAFO - Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og Høgskolen i Hedmark om en egen fagdag i perioden.
5. Som ledd i fylkesmannens arbeid med samhandling rundt barn og unge, ble det i 2010 startet et prosjekt- Prosjekt barn og unge i Hedmark, for å støtte kommunene i utvikling av metoder for bedre samhandling og tidlig innsats. Hele 12 kommuner har søkt om å få delta i prosjektet.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 2 244 795,10	kr 747 099,24
31.4 Informasjon og veiledning	kr 2 514,00	kr 28 525,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 18 405,60	kr 10 269,00
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 19 191,00	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 668 357,09	kr 251 204,56
32.3 Skoleporten	kr 0,00	kr 10 269,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 490,00	kr 3 423,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 267 682,93	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 239 784,60	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 377 569,70	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 244 988,31	kr 169,20
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 76 527,68	kr 0,00
Sum:	kr 4 160 306,00	kr 1 050 959,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Fylkesmannen i Hedmark har i 2010 fulgt opp kommunene gjennom kvartalsmessig kontroll av at de overholder

barnevernlovens frister, gjennom kontroll av deres halvårsrapportering til departementet, samt gjennom henvendelser, tilsynssaker og tilsynsbesøk i kommunen.

Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte i 2010 96 % av de lovpålagte tilsynene med barneverninsitusjoner og omsorgssentre. Dette utgjør til sammen 47 tilsynsbesøk ved 17 institusjoner.

Tilsynet har hatt særlig hatt fokus på å ha samtaler med beboerne om deres trivsel og rettssikkerhet. Det har også vært kontrollert at det foreligger gyldige vedtak, samtykker, tiltaks- og handlingsplaner for beboerne, samt at protokoller og tvangsvedtak er gjort i henhold til loven. Etter tilsynene ble det gitt 18 begrunnende meldinger og 7 pålegg. Disse omhandlet blant annet manglende dokumentasjon, internkontroll, politiattester, ulovlig bruk av begrensninger, isolasjon og urinprøvetaking.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen mottok i 2010 til sammen 31 klager på barneverntjenestene i kommunene, som utløste hendelsesbaserte tilsyn. Av disse sakene ble det avdekket lovbrudd i 15 saker, i 5 saker ble det gitt kritikk, mens det i 11 saker ikke ble avdekket lovbrudd. Dette er en betydelig økning fra året før (18), og vi ser at flere av dem har alvorlig innhold. Lovbruddene dreier seg om manglende oppfølging av fosterhjemsplasserte barn, tiltaksplaner, ettervern, fristoversittelser og mangelfulle undersøkelser.

I 2010 opprettet fylkesmannen hendelsesbasert tilsyn i forhold til barneverninstitusjoner 6 ganger. I fire av saken ble det avdekket lovbrudd, i en sak ble det gitt kritikk og i 1 sak ble det ikke avdekket lovbrudd med behov for reaksjon.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte planlagt tilsyn med kommunale barneverntjenester i 2 kommuner. Tema for tilsynet var barneverntjenestens sikring av utarbeidelse av tiltaksplaner jf. barnevernloven § 4-5. Tilsynene ble gjennomført som kontroll og registrering av dokumentasjon, samt tilsyn med barneverntjenestens styringssystem for utarbeidelse av tiltaksplaner. Det ble avdekket 4 avvik i den ene kommunen og 3 avvik i den andre kommunen.

Fylkesmannen i Hedmark har ikke hatt kapasitet til å gjennomføre systemrevisjoner på barneverninstitusjoner i 2010.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen behandlet i 2010 12 klager på enkeltvedtak fra barneverntjenestene i kommunene. Et enkeltvedtak ble omgjort, fire ble opphevet, fire ble stadfestet, mens 3 vedtak ble avvist.

Fylkesmannen behandlet til sammen 26 klager på vedtak på bruk av tvang i barneverninstitusjoner i 2010. I 9 av klagene ble det gitt medhold til klager, i 11 av klagene ble det ikke gitt medhold. 6 klager ble trukket. De fleste av klagene omhandlet begrensninger i bevegelse og telefonbruk. Det var også enkelte klager på tvang i akutt faresituasjon, ransaking og kroppsvitasjon.

41.9 Andre oppdrag

Oppdrag i forhold til veiledning- og informasjonsvirksomhet er utført i form av en samling for alle ansatte i barneverntjenestene med foredragsholder advokat Rikke Lassen. Temaet var forholdet mellom barnevern og barnelov. Fylkesmannen fikk gode tilbakemeldinger etter samlingen. Videre er det avholdt en barnevernledersamling, hvor det ble gitt sentral informasjon om nye retningslinjer, tildelingen av barnevernmidler og fylkesmannens tilsyn.

Som ledd i fylkesmannens arbeid med samhandling rundt barn og unge, ble det i 2010 startet et prosjekt- Prosjekt barn og unge i Hedmark, for å støtte kommunene i utvikling av metoder for bedre samhandling og tidlig innsats. Hele 12 kommuner har søkt om å få delta i prosjektet.

Fylkesmannen har også hatt fortløpende veiledning med kommuner, institusjoner og publikum over telefon, primært i forhold til juridiske problemstillinger. Det har videre vært jevnlig kontakt via e-post, og fylkesmannen bruker hjemmesiden til en del informasjonsmidling om barnevern. Til tider er det også flere forespørsler fra

pressen vedrørende barnevernet i Hedmark, både i forhold til innsynskrav og forespørsler om uttalelser i enkeltsaker. Rundt årsskiftet hadde fylkesmannen i Hedmark særlig påtrykk i forbindelse med overgrepssaken i Alvdal.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har tatt 5 nye tilsynssaker til behandling i 2010. 2 av disse var ferdigbehandlet ved årets utløp.

74.2 Planlagt tilsyn

De ble i 2010 gjennomført systemrevisjon ved 2 Nav kontor. Det 3. ble påbegynt men avbrutt på grunn av brann på Nav-kontoret. Dette tilsynet gjennomføres i januar 2011.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen opprettet 6 tilsynssaker i 2010. 3 av disse var ikke ferdigbehandlet ved årets utløp.

81.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført 4 tilsyn med hjemmetjenester til eldre (eldretilsynet), 4 stikkprøvetilsyn med avlastning til eldre og 2 tilsyn med tjenester til utviklingshemmede i bolig.

Samlet sett ble det gjennomført 8 systemrevisjoner med kommunenes sosialtjeneste.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det har i 2010 kommet inn 210 klagesaker etter sosialtjenesteloven. Vi har behandlet 220 saker, fordelt på 42 saker etter kap. 4, 166 saker etter Lov om sosiale tjenester i NAV, og 3 saker etter andre bestemmelser. Totalt sett har det vært en økning på 29 saker fra 2009.

Det brukes gjennomgående mer tid på kapittel 4 saker pga at de normalt er mer omfattende og tunge å behandle.

Vi hadde ved årets utgang en restanse på 30 saker. Restansen er 9 færre enn ved utgangen av 2009.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Hendelsesbaserte tilsynssaker er rapportert inn via RegRot. Som det framgår av rapporten er ikke tidsfristene for saksbehandling overholdt - selv om det er en bedring fra 2009.

Vi har hatt 1 henvendelse fra politiet med spørsmål om vurdering av om etterforskning skal igangsettes. Vi har anmeldt 1 sak til politiet som er sendt inn til Statens helsetilsyn for vurdering av påtale.

82.2 Planlagt tilsyn

Tilsynsplanen for 2010 er langt på vei fulgt opp. Det er rapportert inn på eget skjema til Statens helsetilsyn. Embetsoppdraget satte krav om 15 planlagte tilsyn på helseområdet og vi har gjennomført 16.

82.3 Klagesaker

Rettighetsklager er rapportert inn via RegRot. Som det framgår av rapporten er ikke tidsfristene for saksbehandling overholdt.

For klagesaker som handler om rett til dekning av reisekostnader ved behandlingsreiser er fristene overholdt.

82.9 Andre oppdrag

Hedmark mottok, registrerte og behandlet 61 meldinger etter § 3-3 i spesialisthelsetjenesteloven i 2010.

Sosial- og helsemelding ble laget.

Vi mottok tilsammen 3 meldinger om tilbakeholdelse av rusmisbrukere uten eget samtykke; 2 meldinger etter sosialtjenesteloven § 6-2 og 1 melding etter § 6-2a i samme lov.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn med barnevernområdet

Barneverntjenesten i kommunen

Fylkesmannen i Hedmark har i 2010 fulgt opp kommunene gjennom kvartalsmessig kontroll av at de overholder barnevernlovens frister, gjennom kontroll av deres halvårsrapportering til departementet, samt gjennom henvendelser, tilsynssaker og tilsynsbesøk i kommunen.

Fylkesmannen mottok i 2010 til sammen 31 klager på barneverntjenestene i kommunene, som utløste hendelsesbaserte tilsyn. Av disse sakene ble det avdekket lovbrudd i 15 saker, i 5 saker ble det gitt kritikk, mens det i 11 saker ikke ble avdekket lovbrudd. Dette er en betydelig økning fra året før (18), og vi ser at flere av dem har alvorlig innhold. Lovbruddene dreier seg om manglende oppfølging av fosterhjemsplasserte barn, tiltaksplaner, ettervern, fristoversittelser og mangelfulle undersøkelser.

Fylkesmannen gjennomførte planlagt tilsyn med kommunale barneverntjenester i 2 kommuner. Tema for tilsynet var barneverntjenestens sikring av utarbeidelse av tiltaksplaner jf. barnevernloven § 4-5. Tilsynene ble gjennomført som kontroll og registrering av dokumentasjon, samt tilsyn med barneverntjenestens styringssystem for utarbeidelse av tiltaksplaner. Det ble avdekket 4 avvik i den ene kommune og 3 avvik i den andre kommunen.

Fylkesmannen behadlet i 2010, 12 klager på enkeltvedtak fra barneverntjenestene i kommunene. Et enkeltvedtak ble omgjort, fire ble opphevet, fire ble stadfestet, mens 3 vedtak ble avvist.

Oppdrag i forhold til veiledning- og informasjonsvirksomhet er utført i form av en samling for alle ansatte i barneverntjenestene med foredragsholder advokat Rikke Lassen. Temaet var forholdet mellom barnevern og barnelov. Fylkesmannen fikk gode tilbakemeldinger etter samlingen. Videre er det avholdt en barnevernledersamling, hvor det ble gitt sentral informasjon om nye retsninglinjer, tildelingen av barnevernmidler og fylkesmannens tilsyn.

Som ledd i fylkesmannens arbeid med samhandling rundt barn og unge, ble det i 2010 startet et prosjekt. Prosjekt barn og unge i Hedmark, for å støtte kommunene i utvikling av metoder for bedre samhandling og tidlig innsats.

Hele 12 kommuner har søkt om å få delta i prosjektet.

Fylkesmannen har også hatt fortløpende veiledning med kommuner og publikum over telefon, primært i forhold til juridiske problemstillinger. Det har videre vært jevnlig kontakt via e-post, og fylkesmannen bruker hjemmesiden til en del informasjonsmidling om barnevern. Til tider er det også flere forespørsler fra pressen vedrørende barnevernet i Hedmark, både i forhold til innsynskrav og forespørsler om uttalelser i enkeltsaker. Rundt årsskiftet hadde fylkesmannen i Hedmark særlig påtrykk i forbindelse med overgrepssaken i Alvdal.

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte i 2010 96 % av de lovpålagte tilsynene med barneverninstitusjoner og omsorgssentre. Dette utgjør til sammen 47 tilsynsbesøk ved 17 institusjoner.

Tilsynet har hatt særlig hatt fokus på å ha samtaler med beboerne om deres trivsel og rettssikkerhet. Det har også vært kontrollert at det foreligger gyldige vedtak, samtykker, tiltaks- og handlingsplaner for beboerne, samt at protokoller og tvangsvedtak er gjort i henhold til loven. Etter tilsynene ble det gitt 18 begrunnende meldinger og 7 pålegg. Disse omhandlet blant annet mangelen på dokumentasjon, internkontroll, politiattester, ulovlig bruk av begrensinger, isolasjon og urinprøvetaking.

I 2010 opprettet fylkesmannen hendelsesbasert tilsyn i forhold til barneverninstitusjoner 6 ganger. I fire av saken ble det avdekket lovbrudd, i en sak ble det gitt kritikk og i 1 sak ble det ikke avdekket lovbrudd med behov for reaksjon.

Fylkesmannen behandlet til sammen 26 klager på vedtak på bruk av tvang i barneverninstitusjoner i 2010. I 9 av klagen ble det gitt medhold til klager, i 11 av klagen ble det ikke gitt medhold. 6 klager ble trukket. De fleste av klagen omhandlet begrensninger i bevegelse og telefonbruk. Det var også enkelte klager på tvang i akutt faresituasjon, ransaking og kroppsvisitasjon.

Fylkesmannen i Hedmark har ikke hatt kapasitet til å gjennomføre systemrevisjoner på barneverninstitusjoner i 2010.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

I 2010 ga Fylkesmannen 464 separasjonsbevillinger og 378 bevillinger til skilsmisse mot henholdsvis 490 og 407 i 2009.

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi har i 2010 avgjort 36 saker når det gjelder godkjenning av utenlandske separasjoner og skilsmisser og fritak for å legitimere skifte ved inngåelse av nytt ekteskap. Tilsvarende saker i 2009 var 20.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har ikke hatt noen enkeltsaker til behandling. Det har vært noe råd og veiledning overfor foreldre.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen foretar daglig råd og veiledning overfor publikum innenfor familierettens område.

Resultatområde 43 Krisetiltak

43.1 Tilsyn med kommunenes ansvar for et tilbud om krisesenter

Fylkesmannen i Hedmark har i 2010 påbegynt tilsynsoppdraget mot kommunenes krisesentertilbud ved å gjennomføre en kartlegging av de enkelte kommuners tilbud. Kartleggingen viser så langt at alle hedmarkskommunene har avtale med et krisesenter og at disse fordeler seg på 3 ulike krisesentre. Ett av de tre krisesentrene har ikke hatt tilbud til menn i 2010, men vil etablere slikt tilbud i løpet av 2011. Tilbudet til barn synes heller ikke godt nok beskrevet i kommunenes rapportering.

43.2 Informasjon og veiledning

vi har gitt begrenset råd og veiledning på telefon

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har i 2010 ikke gjennomført tilsyn ved familievernkontor. Det ble i 2009 gjennomført tilsyn med de 3 kontorene i Hedmark. Med mindre det oppstår særlige forhold vil det ikke bli gjennomført nye tilsyn før i 2012.

Resultatområde 45 Barn og unge

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet 7 saker om fritak for taushetsplikt for ansatte i barneverntjenesten.

I tillegg ble det behandlet 11 saker etter opplæringsloven og 4 saker etter barnehageloven.

Resultatområde 46 Universell utforming

Sammen med Fylkesmannen i Oppland, Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune deltar vi i et nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner. Prosjektet løper til 2013 og konsentrer arbeidet rundt samfunnsområdene folkehelse, transportkjeden, fysisk utforming av kommunesentre og utforming av reiselivsdestinasjoner.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMHE	1	25
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

OU avd har ingen ukeverk på dette området. Heller ingen aktivitet på området fra sosial- og helseavdelingen.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

I 2010 har Fylkesmannen hatt tre klagesaker på introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger. Fylkesmannen har gitt alle klagerne avslag.

Dette er en reduksjon på en klage fra 2009 da det ble behandlet fire klager.

Nødvendig veiledning er blitt gitt fortløpende.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Det er brukt ca. 19,5 ukeverk til å forvalte tilskuddene til norskopplæring for voksne innvandrere.

Av årets ramme på kapittel 822 post 60, i alt 49,2 mill kroner, er 49 mill kroner utbetalt i tilskudd til kommunene.

I tillegg kommer kr. 100.000 til faglig og pedagogisk utvikling over kapittel 822 post 21. Etterutdanningskurs for lærere og skoleledere i voksenopplæringen i Hedmark har også i 2010 vært avholdt i samarbeid med IMDi Indre Øst og VOX. Hele rammen på kr. 100.000 er anvendt til dette.

Det er behandlet søknader og utbetalt 3,3 mill kroner i tilskudd for overgangsordningen. Søknader i NIR er gjennomgått og godkjent og det er utbetalt tilskudd for alle ordningene. I 2010 har i alt 356 voksne innvandrere utløst tilskudd for år 1 i kommunene i Hedmark. Tilskudd for år 2 - 5 er utløst av 1.023 personer. Det var 1005 personer i Hedmark pr 15. januar som utløste grunntilskudd. Resultattilskudd er utbetalt for 274 avlagte prøver med bestått resultat. I tillegg har 286 asylsøkere utløst 4,7 mill kroner i tilskudd til norskopplæring for asylsøkere.

Det har også i 2010 vært nødvendig å ta kontakt med enkelte kommuner for å få de søknader som er foreskrevet.

Informasjon og veiledning er gitt fortløpende

Det var tre klager etter introduksjonsloven. jfr 47.3

Resultatområde 48 Likestilling

Vi har i samarbeid med Likestillingssenteret, KS og Fylkesmannen i Oppland arrangert en konferanse om likestilling for kommunene i Hedmark og Oppland.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 2 941,00	kr 0,00
42 Familierett	kr 744 046,83	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 025 450,50	kr 0,00
47 Integrering	kr 642 758,08	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 5 851,20	kr 0,00
Sum:	kr 2 421 047,00	kr 0,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMHE	22	1
Sum	22	1

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det er en økning i antall søknader om fri rettshjelp på ca. 18% sammenliknet med 2009. Ulendingssaker utgjør over halvparten av sakene. Totalt er over 1300 søknader behandlet. Ca 850 av disse inkluderer honorering av tolkebistand.

Den totale utbetalingen har økt med ca. 9% fra 2009. Ca. 59% av all utbetaling gjelder utlendingssaker (advokat- og tolkeutgifter).

52.3 Navneloven

1 - klage

6 søknader som er oversendt folkeregisteret som rette vedkommende

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Fylkes-ROS er revidert i 2010. Funn i analysen følges opp i henhold til ansvarsprinsippet. Fylkesmannen vil starte en mer omfattende omarbeidelse av Fylkes-ROS i 2011. Det vurderes i denne sammenheng å gjøre Fylkes-ROS til en regionplan (fylkesdelplan) i samarbeid med fylkeskommunen.

Klimaendringene er hensyntatt og lagt til grunn i arbeidet med Fylkes-ROS.

Fylkesmannens Strategiplan for samfunnsikkerhet og beredskap 2009-2013 er gjennomgått og kvalitetssikret.

Kommunenes ROS-analyser, analyser utarbeidet av andre myndigheter og øvrige innspill fra relevante bidragsytere har blitt samordnet og er lagt til grunn ved revisjon av Fylkes-ROS som derved gir en samordnet og oppdatert oversikt over risiko- og sårbarhetsforhold i Hedmark.

Fylkesmannens oversikt over risiko og sårbarhet i fylket blir benyttet i arbeidet etter Plan- og bygningsloven, i beredskapsplanleggingen, i forbindelse med tilsyn og i samarbeid med andre samfunnsaktører.

53.2 Samfunnsplanlegging

Gjennom planoppstartsmøter, møter i Planforum og ved øvrig kontakt ivaretas veiledning og medvirkning til at det etableres gode prosesser for oppfølging av samfunnssikkerhet i all planlegging etter Plan- og bygningsloven.

Likeledes påses det at kommunene og fylkeskommunen ivaretar kravene til samfunnssikkerhet i Plan- og bygningsloven. I de tilfeller dette ikke er tilstrekkelig ivaretatt blir det fremmet innsigelse til planene.

Det følges også opp rutinemessig at samfunnssikkerhetsarbeidet, herunder ROS-analyser som utføres etter Plan- og bygningsloven, bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt og krav etter sektorlover, blir fulgt opp.

I de tilfellene der ROS-analyser ikke er en del av beslutningsgrunnlaget og krav til sikkerhet blir det rettet innsigelse mot utbyggingsplaner.

GIS blir benyttet aktivt i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Fylkesmannen følger opp at klimaendringene er tema i ROS-analyser og blir vurdert og fulgt opp i kommunale planer.

Kommunen blir veiledet for at samfunnssikkerhet skal bli tilstrekkelig ivaretatt ved utarbeidelse av kommuneplaner.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

Fylkesmannen har god kontakt med NVE og det legges opp til årlige kontaktmøter med NVE Region Øst for gjensidig oppdatering og oppfølging.

I saker der både NVE og fylkesmannen er høringsinstans overfor kommunene og der hvor innsigelse kan bli vurdert tas det kontakt for å sikre at NVE er kjent med saken.

Fylkesmannen har ikke hatt noen henvendelser/høringssaker fra NVE angående konsesjonssaker etter Energi- og vassdragsloven.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredkapsplaner innen samfunnssikkerhet

Det er ført tilsyn med samfunnssikkerhets- og beredkapsarbeidet i 5 av fylkets kommuner med bakgrunn i tidligere praksis og ny lov om kommunal beredkapsplikt.

I forbindelse med tilsyn, øvelser og øvrige møter blir kommunene informert om sitt ansvar i forhold til håndtering, informasjon og oppfølging ved uønskede hendelser.

Beredkapsplanene behandles og blir gjort kjent for å etablere helhetlige planer på regionalt nivå i møter i fylkesberedkapsrådet, atomberedkapsutvalget og i bilaterale møter.

SBS-Hedmark er tilrettelagt for elektronisk bruk på egen sikkerhetsgradert PC. Fylkesmannens Beredkapsplan (Plan for organisering og etablering) sikrer gjennomføring av SBS-tiltak.

HV-05 har vært kontaktet for å få istand et møte for revisjon/oppdatering av skjermingsverdige objekter. Det har imidlertid ikke blitt gjennomført noe slikt møte i 2010. Saken vil bli tatt opp igjen med HV-05 i 2011.

Fylkesmannen har ikke hatt noe møte med Forsvaret (HV-05) i forhold til SBS/BFF i 2010. Vi vil imidlertid ta initiativ til samarbeid for gjensidig orientering, tilpassing og videreutvikling av planene i forbindelse med Øvelse CMX 2011.

Bistand til fylkeskommunen i arbeidet med sivil transportberedskap følges opp etter anmodning og ellers ved behov.

54.2 Øvelser

Fylkesmannen har gjennomført krisehåndteringsøvelser med fokus på vannforsyning og smittevernberedskap i 6 kommuner (Stor-Elvdal, Stange, Nord-Odal, Ringsaker, Eidskog, Åmot). Samarbeidspartnere som politiet, heimevernet, sivilforsvaret, mattilsynet, Norsk Vann, Driftsassistansen og fylkeslegen har vært samarbeidspartnere og bidragsytere.

Det er gjennomført varslingsøvelser ved bruk av UMS til kommunene, fylkesberedskapsrådet og atomberedskapsutvalget.

Etter anmodning fra Elverum kommune ble det i samarbeid med Hedmark politidistrikt, Midt-Hedmark brann- og redningsvesen, Sykehuset Innlandet, AMK og Hedmark sivilforsvarsdistrikt gjennomført en fullskala øvelse (kollisjon tog/buss) der kommunens og nødetatenes krisehåndtering og samhandling ble satt på prøve.

Det er gjennomført seminar for våre beredskapskontakter i kommunen der aktuelle temaer innen samfunnssikkerhet og beredskap var på agendaen.

Vår årlige øvelse for embetets ledergruppe og krisestab ble gjennomført ved at DSB hadde sin øvelse for fylkesberedskapsrådet og krisestaben.

Representant fra fylkesmannen har deltatt i NVEs planlegging av øvelser for fylkesmannen. På grunn av DSBs øvelse for fylkesmannen har NVEs øvelse blitt utsatt til høsten 2011.

Fylkesmannens representant i Grensredningsrådet for Dalarna, Värmland og Hedmark har deltatt i planlegging og gjennomføring av *Grenseredningsøvelse Sälen 2010* (kollisjon mellom svensk stor buss og norsk minibuss på svensk side av riksgrensen) med omfattende deltakelse fra begge lands redningstjenester.

Fylkesmannen har hovedansvaret for en "evalueringsøvelse" (table-top) etter Øvelse Sälen i 2011. Det er dessuten igangsatt planlegging av neste store grenseøvelse i 2013. Denne øvelsen skal planlegges og gjennomføres i regi av Hedmark politidistrikt og Fylkesmannen i Hedmark i samarbeid med beredskapsmyndighetene i våre nabolän.

54.6 Regional samordning

Fylkesberedskapsrådet sammensetning er vurdert og justert.

Møte i Fylkesberedskapsrådet ble gjennomført ved at DSB gjennomførte øvelse for rådet den 20. oktober 2010.

Møte i Atomberedskapsutvalget ble gjennomført som et seminar med bistand fra Statens Srålevern der hovedtema var radon og elektromagnetiske felt. Etter dette fortsatte møtet med gjennomgang av ABU-plan og Helse- og omsorgsdepartementets brev om dimensjoneringen av atomberedskapen.

Vi har deltatt aktivt i det såkalte "G-7"-samarbeidet mellom fylkene på Østlandet (Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Oslo/Akershus og Østfold) og i undergruppene for øvelser, tilsyn og SBS.

Vi har deltatt i grenseredningssamarbeidet med Sverige (Dalarna og Värmland), herunder Grensredningsrådet og rådets øvelsegruppe, samt i elvgruppene for Trysilelva/Klarälven og Vrangjelva, Byälven, Glafsforden.

Sluttført *Prosjekt Bograngsdammen* som er en svensk kraftforsyningsdam som ved dambrudd vil true Åsnes kommune.

Deltatt i Hedmark politidistrikts møter i kollektiv redningsledelse.

Deltatt i arbeidsgruppe *Nordlandsprosjektet*.

Fylkesmannen i Hedmark var i 2010 arrangør av det årlige møtet for landets fylkesberedskapssjefer.

Frivillige organisasjoner blir ved behov invitert til møter i Fylkesberedskapsrådet og andre relevante møter og kommunene er oppfordret til å gjøre det samme.

Deltatt og holdt foredrag i møte i Hedmark Røde Kors.

Fritaksordningen følges opp rutinemessig.

Representant fra beredskapsavdelingen leder Brannsjefutvalget i Hedmark.

Avtalen om skogbrannovervåkning er gjennomgått med flyklubbene i fylket og brannsjefutvalget. Skogbrannovervåkningen hyppighet styres av skogbrannindeksen og administreres av 110-Hedmark.

Det er stor oppmerksomhet på skogbrannindeksen og det forebyggende arbeidet og beredskap i denne sammenheng i fylkets kommuner.

54.8 Felles digitalt nødnett

Oppdraget følges opp i møter i med DKN, kommunene, brannsjefutvalget og andre møtearenaer der dette er relevant.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Fylkesmannens atomberedskapsplan er oppdatert. Atomberedskapsorganisasjonen og Atomberedskapsutvalget (ABU) er kjent med planen.

Det er avholdt ett møte i ABU med tema radon og elektromagnetisk stråling.

Tildelte ekstraordinære 702-midler er benyttet til dekning av utgifter i forbindelse med nevnte møte.

Kommunene får rutinemessig all aktuell informasjon for å holde sin atomberedskap oppdatert.

Det blir ført tilsyn med den kommunale atomberedskapen i forbindelse med øvrig beredskapstilsyn i kommunene.

Fylkesmannen veileder kommunene og gir nødvendige innspill om radon og ikke-ioniserende stråling i forbindelse med rutinemessig behandling av alle areal- og utbyggingsplaner.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Fylkesmannen har dialog med KDS i forbindelse med kraftforsyningens beredskapsplaner og hensyn til prioritering av samfunnskritiske virksomheter. KDS er representant i fylkesberedskapsrådet og kraftforsyningsberedskap er med det et gjentakende tema på møter i fylkesberedskapsrådet.

Fylkesmannen er gjennom kontakt med KDS oppdatert på aktuelle beredskapstiltak, herunder planverk for rasjonering. Ved behov bidrar fylkesmannen på øvelser og medvirker til varsling og informasjon til andre regionale etater og kommunene om status og særskilte hendelser innen kraftforsyningen.

Fylkesmannen har gjennom nær kontakt med NVE i forhold til arbeidet med dambruddsbølgekart og oversikt over klasifiserte dammer. Dambruddsberegningen i den svenske Bograngsdammen er utført av dameier Fortum og planer for varsling og evakuering er utarbeidet av Lensmannen i Åsnes og Åsnes kommune. Prosjektet er med dette slutført.

Fylkesmannen har nødvendig kommunikasjon med flomvarslingstjenesten i NVE og vårt system for viderevarsling av flomvarsler fra NVE testes rutinemessig. Alle varsler sendes umiddelbart videre til aktuelle adressater.

NVEs beredskapsoppgaver har vært tema i et av møtene i fylkesberedskapsrådet.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannens beredskapsplan holdes fortløpende a jour og kriseledelsen og krisestaben er kjent med planen og

sine gjøremål.

Fylkesmannen påser at kommunene har beredskapsplaner og tilfredsstillende organisering for å ivareta sine oppgaver gjennom øvelser og tilsyn.

Fylkesmannens sambandsinstallasjoner og sambandsplan holdes fortløpende à jour.

Samband knyttet til Forsvarets digitale nett testes regelmessig.

Kryptomateriellregnskapet holdes fortløpende a jour og rapporter blir avgitt i henhold til bestemmelsene.

Pålagte instruksjoner og planer for kryptoutstyret og sambandstjenesten, herunder varslingsplaner, varslingslister holdes fortløpende à jour.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannens evne til å håndtere ekstraordinære påkjenninger og kriser ivaretas. se Resultatområde 55.1.

Fylkesmannen er godt forberedt på å ivareta sin koordinerende rolle i forbindelse med infomasjonshåndtering og rapportering i h t retningslinjene.

Det er utpekt superbruker på krisestøtteverktøyet CIM-DSB. Superbrukeren med stedfortreder har gjennomgått nødvendige kurs på NUSB.

Det er utarbeidet plan for kursing og trening av eget personell i bruken av CIM.

Fylkets kommuner vil bli kurset i bruk av CIM i løpet av første halvdel av 2011 og det planlegges gjennomføring av rutiner for å innøve bruke.

Kommunenes evne til å ivareta sitt koordinerende ansvar i krisesituasjoner, herunder informasjonsutfordringene blir ivarett gjennom fylkesmannens øvelser og seminarer for kommunene.

Arbeidet med å styrke samfunnets beredskap mot krisesituasjoner i fred, mot sabotasje, sikkerhetspolitiske kriser og krig ivaretas i forbinelse med planlegging og øvelser samt i møter i Fylkesberedskapsrådet.

55.3 Evaluering

Fylkesmannen deltok på evalueringsmøtet etter togulykken på Skotterud i Eidskog kommune den 1. oktober 2010. Fylkesmannen har bidratt til og deltatt i evalueringen av fjorårets pandemi (svineinfluensaen).

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 130 145,41	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 665 718,43	kr 241 659,31
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 844 468,58	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 1 030 598,32	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 372 573,41	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 3 043 504,00	kr 241 659,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen har en løpende god kontakt og dialog med kommunene i fylket gjennom hele året. En slik kontinuerlig kontakt er avgjørende for å ha tilstrekkelig innsikt i de utfordringene kommunene står overfor. I 2010 ble Sylvia Brustad konstituert som ny Fylkesmann. Hun besøkte seks kommuner for gjensidig orientering og drøfting rundt utfordringer og forventninger. I tillegg er det gjennomført mange enkeltmøter med kommunene i ulike faglige sammenhenger der Fylkesmannen formidler statlige styringssignaler.

Fylkesmannen gjennomførte også i 2010 et årlig møte med alle ordførerne der rådmannsutvalget i fylket ble invitert. Et slikt fellesmøte er en god arena for å få frem klargjøring av og forståelse for nasjonal politikk.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen satte av 7 mill kroner av skjønnsmidlene til omstillingsarbeid i kommunene i 2010. Det inkom søknader fra kommunene på i underkant av 30 mill kroner. Det er relativt stor omstillingsaktivitet i kommunene, og disse tilbakeholdte skjønnsmidlene hjelper kommunene til å komme i gang og gjennomføre nødvendige tiltak. Ved tildelingen av omstillingsmidler, følger fylkesmannen de retningslinjer som er gitt fra departementet. Ett av de større prosjektene som ble igangsatt i 2009 og videreført i 2010 er det vi har kalt "regionprosjekter". Her skal kommunene i hver region utrede og gjøre tiltak i forhold til regionsentrets betydning for regionen mv. Det er også initiert et samarbeidsprosjekt mellom flere kommuner om barn og unges oppvekst. Dette vil bli videreført i 2011.

Den tyngste innsatsen fra fylkesmannens side er i forhold til ROBEK-kommunene. Embetet har i flere år samarbeidet med disse kommunene for å skape balanse og sunn økonomi. Noen har kommet seg ut av registret, men nye har kommet inn igjen. Ved inngangen til 2011 var det tre kommuner i ROBEK.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Sammen med Arbeidstilsynet og KS arrangerte vi for første gang et felles tilsynsseminar for kommunene i fylket. Tilbakemeldingene fra deltakerne var gode og seminaret ga verdifulle innspill til oppfølging.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Antall budsjetter behandlet som munnet ut i eget brev fra Fm: 7

Antall budsjetter underkjent pga. formelle feil:	0
Antall budsjetter underkjent pga. økonomisk innhold:	1
Påpekt forhold i andre budsjetter:	3
Behandlede lånesøknader:	5
Av disse ble avslått:	0
Behandlede lånesøknader IKS:	5
Av disse ble avslått:	0
Behandlede garantisøknader:	4
Av disse ble avslått:	1

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen går grundig gjennom budsjettene fra alle kommunene og driver i den forbindelse en utstrakt veiledning gjennom den omfattende kontakten med kommunene som denne oppfølgingen gir.

Det er fortsatt 3 ROBEK-kommuner i fylket. Disse følges spesielt opp og har alle en forpliktende plan for å komme i økonomisk balanse.

Rapportering via og bruk av data fra Kostra er tatt opp på møter med kommunene.

For bruk av skjønnsmidler vises til rapporteringen under pkt. 61.2

I samråd med kommunene har vi sluttet med spesielle informasjonsmøter om statsbudsjettet, men vi gir mye muntlig informasjon rett etter at budsjettet er lagt frem.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMHE	4	4	0	2		2	0	0
Sum	4	4	0	2	0	2		

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Det er behandlet 7 klager på avslåtte innsynsbegjæringer etter offentleglova. Alle ble gitt helt eller delvis medhold.

Vi mottar mange muntlige henvendelser fra kommunene om forvaltningsrettslige spørsmål, særlig rundt inhabilitet.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Det har ikke vært saker om kommuneinndeling.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Kommunene i Hedmark har organisert interkommunalt samarbeid på mange av kommunenes tjenesteområder. En del av samarbeidet har sitt utspring i regionrådene, mens flere samarbeidsforhold er oppstått mellom to eller flere kommuner direkte. Det skjer mye interkommunalt samarbeid, både etter vertskommunemodellen og etter andre organisasjonsformer.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Det er rapport for hvert tertial i Sysamregisteret.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi har ikke hatt saker om ekspropriasjon eller forhåndstiltredelse.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMHE	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMHE	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 726 791,64	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 053 102,04	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 483 220,52	kr 0,00
Sum:	kr 2 263 114,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med å informere kommunene om de statlige veiledende retningslinjer for utmåling av stønad til livsopphold.

Fylkesmannen avventer nytt rundskriv i forhold til omfattende opplæring i lov om sosiale tjenester i NAV.

Behandling av klagesaker etter sosialtjenesteloven er omtalt i resultatområde 81.3 og med direkte rapportering til Statens Helsetilsyn.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har i 2010 hatt en tett oppfølging av kvalifiseringsprogrammet, herunder dels også Lov om sosiale tjenester i Nav. Det har vært gjennomført mye veiledning pr. telefon. Det har vært gjennomført to samlinger med alle Nav ledere.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Målet med kvalifiseringsprogrammet er å få flest mulig i arbeid og aktivitet. Det vises til sluttrapport fra prosjektgruppa(2008-2010) for implementering av kvalifiseringsprogrammet i Hedmark datert 17. desember 2010. Nav fylke og Fylkesmannen har gjennom et tett samarbeid med 4-5 kommunale kompetanseveiledere vært aktive pådrivere for å sikre de kvantitative målene og fremme best mulig kvalitative programmer. Ved utgangen av 2010 var det i alt 357 deltagere på kvalifiseringsprogrammet i Hedmark.

Kvalitetsgjennomgang

Prosjektet hadde høsten 2010 møter med Nav kontorene (med et par unntak) der fokus har vært kvalitet i KVP. Møtene har hatt form av dialog og gjennomgang av konkrete saker. Temaene har blant annet vært rutiner for saksbehandlingen, bruk av ARENA(dokumentasjon og arbeidsevnevurdering), programinnhold og oppfølging av den enkelte deltager.

Nettverkssamlinger

Det er blitt avholdt 4 regionale nettverkssamlinger (gjennomsnittlig 25 deltagere) og 2 dagskonferanser (ca 70 deltagere på hver konferanse) for ansatte som arbeider med KVP og og deres samarbeidspartnere. Tematikk har vært ulike tema innen Lov om sosiale tjenester i Nav, erfaringsutveksling, faglig utøvelse og "best practice" fra ulike kommuner. Det har også vært avholdt regionvise samlinger der kompetanseveilederne med regionansvar har vært trukket inn og også hatt eget ansvar for samlingene. Disse samlingene vil fortsette i 2011.

HPMT (Helhetlig, Prinsippstyrt, Metodisk, Tilnærming)

For å møte behovet for faglig støtte i arbeidet med KVP, er det utviklet et eget fag og utviklings- og opplæringsprogram for ansatte som arbeider med KVP. Dette har vært tema på samling for hele fylket høsten 2010. I 2009 var Hedmark delaktig både på instruktør og deltagersiden i direktoratets HPMT pilot som ble en forløper for den bredere utprøving som skjer til 20 Nav kontor i 2011. Erfaringene var udelt positive og har gitt de medvirkende enheter en styrket faglig tilnærming og fokus på prosessrettet oppfølgingsarbeid. En samstemmig styringsgruppe for KVP i Hedmark mener at HPMT bør innføres som felles oppfølgingsmetodikk for veiledere i Nav. Prosjektet vedr. kvalifiseringsprogrammet har hatt en styringsgruppe med KS, NAV og Fylkesmannen som medlemmer.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har også i 2010 fortsatt sin sterke satsning på økonomisk rådgivning ved å følge opp de medarbeiderne i kommunene og Nav-kontor som jobber med dette. Fylkesmannen i Hedmark og Oppland avholdt i mai sin årlige 2-dagers fagkonferanse for de økonomiske rådgiverne. I november ble det gjennomført videregående kurs i økonomisk rådgivning for kommunene i Hedmark og Oppland, med gode tilbakemeldinger i evalueringsskjema fra deltakerne. De ga også innspill på tema som de ønsker å ta opp på senere samlinger, og dette vil bli fulgt opp av Fylkesmannen.

Fylkesmannen i Hedmark har deltatt i halvårslige regionmøter for økonomiske rådgiverkontakter, samt på konferansen "Penger til besvær" høsten 2010.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen administrerer prosjektmidlene kommunene kan søke til boligsosiale prosjekter fra Arbeids- og

velferdsdirektoratet. Hedmark har i 2010 gitt midler til 6 boligsosiale prosjekter. De fleste retter seg mot oppfølging av rusmisbrukere i bolig og er tett knyttet mot rusprosjektene med midler fra Helsedirektoratet. Fylkesmannen er representert i de fleste prosjektenes styringsgruppe. Kommunene Elverum, Hamar, Kongsvinger, Stange og Våler har mottatt midler til 1 stilling hver, og Ringsaker har fått midler til 2 stillinger. 4 av disse kommunene er innlemmet i Husbankens boligsosiale program (BOSO), og prosjektene ses i sammenheng med BOSO.

Fylkesmannen har høsten 2010 jobbet for å opprette et lokalt nettverk for de boligsosiale prosjektene, slik at kommunene kan diskutere problemstillinger og lære av hverandre. Nettverket møtes første gang i februar 2011. En av problemstillingene som løftes inn, er vedtak på tildeling av oppfølgingstjenester.

Fylkesmannen har i mars 2010 avholdt sin årlige boligsosiale Røros-konferanse for kommunene, i samarbeid med Husbanken og Fylkesmannsembetene i Oppland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag.

73.6 Barnefattigdom

Fylkesmannen administrerer prosjektmidlene fra Arbeids- og velferdsdirektoratet for å bekjempe barnefattigdom. Hedmark har i 2010 gitt midler til 2 barnefattigdoms-prosjekter, med 1 stilling til hver av kommunene Hamar og Eidskog. Målgruppe for begge prosjektene er ungdommer som dropper ut av skolen.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 416 953,56	kr 344 764,54
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 270 068,33	kr 34 515,28
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 431 021,94	kr 0,00
Andre oppgaver under AD	kr 27 893,66	kr 0,00
Sum:	kr 1 145 937,00	kr 379 279,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen bidro ved gjennomføringen av regional rehabiliteringskonferanse 27. og 28 oktober 2010.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Fylkesmannen planla et seminar om kvalitet i avlastnings- og barneboliger i samarbeid med habiliteringstjenesten i september 2010. Av forskjellige årsaker ble dette utsatt til januar 2011.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Pr 31.12.09 var det 4 personer under 50 år som bodde i sykehjem eller aldershjem, fordelt på 3 kommuner. Det er ingen konkrete planer for at noen av disse skal flytte ut av sykehjemmet. Etter det Fylkesmannen kjenner til fremstår sykehjem som en akseptabel løsning for disse, og de selv eller pårørende har ikke uttrykt ønske om å flytte.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Sykehuset Innlandet HF har alle kommunene i Hedmark (og Oppland, samt Nes i Akershus) som opptaksområde. Sykehuset yter spesialisthelsetjenester innen somatikk (herunder rehabilitering og habilitering), psykisk helsevern og rus. Helseforetaket har inngått en skriftlig overordnet samarbeidsavtale med alle kommunene i opptaksområdet. I tillegg er det etablert en møte- og avtalestruktur på helseforetaksnivå, divisjons-/lokalsykehusnivå og innenfor enkelte fagområder. Disse siste er både mer konkrete og operative enn den overordnede avtalen. Eksempler på dette kan være: Samarbeidsavtale mellom Psykisk helsevern og kommunene, samhandlingsavtale mellom ambuleringende rehabiliteringsteam og kommunene i nedslagsfeltet, skriftlige utskrivings- og samarbeidsrutiner mellom indremedisinske avdelinger og helse-/pleie- og omsorgstjenesten i kommunene i lokalsykehusområde. Innenfor somatikken er det særlig lokalsykehusområdene rundt sykehuset på Tynset og Kongsvinger som har kommet langt i å etablere gode og rasjonelle samhandlingsrutiner med de kommunale helse- og sosialtjenestene. I midt-fylket (Hedmarken og Sør-Østerdal) er det innenfor psykisk helse/psykisk helsevern etablert en samhandlingsarena mellom spesialisthelsetjenesten og 8 kommuner (K8). KS har vært aktiv medspiller og Fylkesmannen har i stor grad bidratt til å få igang dette utviklingsarbeidet. I Nord-Østerdal (Tynset) og Glåmdalen (Kongsvinger - K6) er det godt fungerende samarbeidsfora innen områdene rus/psykiatri. Fylkesmannen besøkte samarbeids- organet på Kongsvinger høsten 2010. Fylkesmannen har også involvert Sykehuset Innlandet HF i arbeidet med Omsorgsplan 2015. Dette oppleves som et riktig virkemiddel.

76.2 Individuell plan

Individuell plan har vært fokusert i forbindelse med gjennomføring og oppfølging av planlagte tilsyn i kommunene. Har også vært tatt opp som tema i forbindelse med hendelsesbaserte tilsyn. Individuell plan har vært et særlig fokusområde innen opptrappingsplanen for rusfeltet. Ingen spesielle tiltak utover dette.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Strategien har vært fulgt opp fortløpende gjennom hele året. Det har skjedd gjennom kontakt med kommunene og på ulike arenaer. Kvalitetssystemer og kvalitetstenkning har vært diskutert og behandlet i de ulike samarbeids- og utviklingsfora som Fylkesmannen har med kommunene. I forbindelse med oppfølging av avvik etter systemrevisjoner både på sosial- og helseområdet har dette temaet vært helt sentralt. Temaet har også vært tatt opp i nettverksmøter med pleie- og omsorgstjenestene i kommunene, samt i særskilte møter med ledelse og fagfolk i kommuner der kvalitetsforbedring og styring/ledelse av tjenestene har vært sentrale oppfølgingsteamer. I forhold til Sykehuset Innlandet HF har temaet vært fokusert i forbindelse med våre møter med sykehusledelsen og i oppfølgingen av avvik etter tidligere systemrevisjoner.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen tiltak gjennomført i 2010 på grunn av at innføringen av Felles digitalt nødnett ikke har startet opp i Hedmark ennå.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

- Vi har deltatt ved gjennomføring av ytterligere 6 kommuneøvelser i kriseledelse og bruk av beredskapsplanverk. Scenariot var utbrudd av smittsom sykdom med alvorlige helsemessige konsekvenser - forårsaket av kloakkinfisert drikkevann. Vi samarbeidet med Beredskapsavdelingen som hadde hovedansvar for øvelsen. I kommunenes krisehåndtering var det utfordringer knyttet til infoarbeidet, bruk og samordning av planverk, hygienekompetanse og ansvarsgråsoner mellom kommune og private/interkommunale vannverk. Det er gitt tilbakemeldinger til den enkelte kommune, og de realistiske øvelsene fortsetter i 2011

med de siste 5 hedmarkskommunene.

- Også det første halvåret av 2010 var i stor grad viet pandemihåndtering med rapportering, tlf-møter og infomøter og deretter vår egen rolle ved evalueringen i regi av DSB.
- Vi var også i samarbeid med Beredskapsavdelingen involvert i informasjon og rapportering knyttet til kuldesituasjonen og askeskyen etter vulkanutbruddet på Island.
- Vi har også i 2010 deltatt på den årlige helseberedskapskonferansen i regi av Helsedirektoratet og et RHF.
- På Atomberedskapsutvalget i Hedmark sitt temamøte i november var radon og elektromagnetiske felt belyst med innledere fra Statens Strålevern. Vi merket oss stor interesse fra kommunene.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet i 2010 4 saker hvor helsepersonell ble fritatt for forvaltningsmessig taushetsplikt. Sakene tas forløpende som oftest den dagen de kommer inn eller påfølgende dag.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	4	2
Sum	4	

77.3 Særfradrag

Samlet 38 saker, fordelt på 26 saker og 12 klagesaker som ble oversendt til Helsedirektoratet. Antall saker (saker og klagesaker) i 2009 var 6, dvs en markant økning i 2010.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	38	21
Sum	38	

77.4 Førerkortsaker

Antall dokumenter i førerkortsaker

2005: 1760

2010: 3566

Dette er en økning på over 100%. Enda vet vi at det er betydelig underrapportering fra helsetjenesten vedr. personer som ikke fyller helsekravene. Denne økningen får konsekvenser for hvor mye ressurser som kan brukes på andre direktoratsoppgaver.

Antall saker kommer fram i registreringsprogrammet "Trafikk." Første registreringsår var 2008, men på grunn av innkjøringsperioden har vi pålitelige tall først fra 2009. I 2009 behandlet vi 781 saker. Tallet for 2010 ble 1068 avsluttede saker, dvs en økning på 36,7 %.

Saksbehandlingstiden er betydelig lengre i 2010 enn foregående år og vi sliter med betydelig underkapasitet på et underfinansiert området. Vi klarer ikke å overholde resultatkravet i forhold til saksbehandlingstiden.

Det er gjennomført kurs for fastleger og sykehusleger innen psykisk helsevern i førerkortforskriften.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	1068	80
Sum	1068	

77.5 Pasientjournaler

Ingen pasientjournaler til oppbevaring.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMHE	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

Vi har i 2010 ikke mottatt anmodning fra NAV vedrørende vurderingen av om privat virksomhet tilfredsstillende de krav som gir rett til trygderefusjon .

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Sosial- og helsemelding for 2009 fra Hedmark ble ferdigstilt, presentert og oversendt i mars 2010.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Vi har i 2010 mottatt 63 vedtak om tvungen helsehjelp. En stor andel av vedtakene kommer fra tannhelsetjenesten, det vil si 22 av 63. I løpet av disse to årene har 13 kommuner fattet vedtak om tvungen helsehjelp. 9 kommuner har ikke fattet noen vedtak. Det er også store forskjeller på antall vedtak i den enkelte kommune. Hamar, Stange og Ringsaker kommune er de som naturlig nok har flest vedtak. Enkelte av de 13 kommunene har sendt inn ett eller to vedtak. Vi har også mottatt få vedtak fra spesialisthelsetjenesten.

Alle kommunene i fylket har deltatt i opplæringsrunde 2. Vi har til sammen hatt 9 dagssamlinger med til sammen ca 500 deltagere. Vi har fått veldig gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Effekten av opplæringen vil vise seg i framtidige vedtak. I tillegg har vi arrangert et eget kurs for fastleger og kommuneleger, hvor vi kombinerte opplæring i pasientrettighetsloven kap 4A med kravene til helsevurderinger i førerkortforskriften. Det var ca 60 leger tilstede.

Spesialisthelsetjenesten har sendt inn ett vedtak i 2010, dette er bekymringsfullt. Vi er også veldig usikker på hvilke styringssystemer (internkontrollsystem) som er utarbeidet og etablert i forbindelse med pasientrettighetsloven i de ulike organisasjoner. Vi er kjent med at tannhelsetjenesten har vedtatt prosedyrer for hvordan de skal behandle disse sakene.

Opplæring i 2011 bør i hovedsak rettes mot personell i spesialisthelsetjenesten.

I tillegg må vi fortsatt drive mye veiledning i saksbehandlingen av vedtak. Det er fremdeles relativt store mangler og da spesielt knyttet mot vurdering av samtykkekompetanse, graden av motstand og beskrivelse av effekt av tillitskapende tiltak.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

- Samhandlingsreformen: Innhentet opplysninger fra kommunene på bruk av frie midler 2010 til styrking av primærforebyggende tjenester + behov for kompetanseutvikling og eksempler på god samhandling
- Nominert til Samhandlingspris 2010
- Innhentet oversikt over rullering av kommuneplaner
- Veiledning av kommunene i effektive tiltak: Via folkehelsepartnerskap, andre møter med eksterne samarbeidspartnere
- Rapporteringssystem for erfaringsamling av det forebyggende arbeidet i kommunen: gjøres av fylkeskommunen
- Vurdert fortløpende samfunnsplanen og sektorplaner for folkehelse fra kommunene. Deltar i planforum - tverrsektorielt samarbeidsforum hos fylkesmannen
- Deltar i regionalt partnerskap for folkehelse. Møte med fylkeskommunen hver 14. dag - gjensidig informasjon, diskusjoner, strategier, konferanseplanlegging mm.

- Deltar i folkehelsegruppen i Innlandsprosjektet: Universell utforming (Hedmark og Oppland)
 - Samarbeid med fylkesmannen i Østfold og Vestfold om folkehelseoppdrag, rolleavklaring, forventning, strategier
- Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

- Vi har behandlet to klagesaker på kommunale vedtak innen miljørettet helsevern. Begge sakene omhandlet støy - fra henholdsvis varmepumpe og gårdssag. Kommunens vedtak ble opprettholdt i begge sakene. Her betyr det at naboene nådde fram i støyklagen mot gårdssaga.
- Som medlem av Fylkesmannens klimautvalg deltok vi ved den store klimakonferansen på Hamar høsten 2010 i regi av Fylkesmannen, fylkeskommunen og KS og hvor Klimatilpasningsutvalgets konklusjoner ble presentert.
- På de to møtene i Forum for miljørettet helsevern i Hedmark og Oppland hvor "grasrota" innen feltet møtes, gjennomgås aktuelle temaer og felles policy i de to fylkene. Hjemmelsgrunnlag generelt, samhandlingsreformen, solarier og inneklimate og helse var temaer i 2010.
- Vi har bistått andre avdelinger og myndigheter med miljøhygienisk kompetanse i aktuelle saker.
- En planlagt kartlegging av godkjenningsstatus for skoler og barnehager i Hedmark ble ikke gjennomført i 2010.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

A. Tiltak som fylkesmannen har gjennomført for å :

1. Støtte fylkeskommunene og kommunene i arbeidet for å nå oppsatte mål:

FRI : 51 % deltagelse i Hedmark.

Frukt og grønt: 30 av 45 skoler er med i gratis frukt og grønt - ordning

60 min fysisk aktivitet daglig: Kommunene og skolene har ikke oversikt over dette så dette har vi ikke tall på.

20 min spisetid pr. dag: Dette registreres heller ikke av kommuner og skoler så det finnes ikke oversikt over dette.

2. Øke kompetansen hos nøkkelpersonell i kommunene:

Hedmark har satsing på samarbeidsmodell mellom helsesøstre og tannpleiere om implementering av frukt/grønt og FRI. Fylkesmannen har ett informasjonsmøte med helsesøstre pr. år hvor dette er tema. Folkehelse er tema på møte med primærhelsetjenesten/ kommunelegene.

B. rapport fra Fylkeskommunen:

Antall v.g. skoler som tilrettelegger for 60 min fysisk aktivitet pr. dag: Fylkeskommunen har ikke oversikt over dette og det registreres heller ikke på skolene.

Andel v.g.skoler som følger retningslinjer for mattilbud i kantiner: 100%

Andel v.g.skoler som er gjort tobakksfrie: 100% av skolene har vedtak i fylkestinget om tobakksfrie utearealer

Andel v.g. skoler med røykeslutt-tilbud: Ukjent. Pågående prosjekt i Hamar inkludert tilbud om tobakks-slutt. Samarbeid mellom Kreftforeningen og fylkeskommunen.

83.6 Smittevern

- Den største aktiviteten på dette feltet knyttet seg til de 6 beredskapsøvelsene i kommunene hvor

smitteutbrudd forårsaket av forurenset drikkevann sto sentralt.

- Det er ingen tegn til at antallet meldinger om utbrudd av Norovirus (omangssyke) går ned ved sykehus, sykehjem og i hjemmesykepleien i vinterhalvåret. Dette til tross for at en betydelig innsats for å forebygge utbruddene er iverksatt. Dette gjelder infeksjonskontrollprogram med prosedyrer, bistand fra hygienesykepleiere med mer. Utbruddene er meget ressurskrevende og rammer både pasienter og personell.
- Vi har også fått melding om MRSA-utbrudd både ved sykehjem og sykehus i 2010.
- Det er ikke gjennomført smittevernkonferanse i 2010. Slike arrangerer vi annenhvert år - den neste høsten 2011.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

- Vi har overfor "Nasjonalt råd" anbefalt to søknader om opprettelse av fastlegehjemler i to kommuner.
- Ingen dispensasjon fra fastlegeordningen i Hedmark i 2010
- Vi har gjennomført dagsmøte/konferanse for kommuneoverleger i Hedmark i desember 2010 med varierte temaer innen samfunnsmedisin. Halvparten av kommuneoverlegene deltok og disse ønsket klart at møtene ble formalisert i Fylkesmannens regi.

84.2 Turnustjeneste

- Vi har kvalitetssikret (godkjent) turnussted i samtlige 22 hedmarkskommuner i samråd med SAFH og tilrettelagt og gjennomført trekning av turnussted for turnusleger vår og høst 2010. Alle kommunene i Hedmark fikk turnuslege høsten 2010.
- Vi har godkjent steder og fordelt turnusfysioterapeuter til spesialisthelsetjenesten og kommuner i Hedmark i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus.
- Det er vår og høst 2010 gjennomført turnusseminar i offentlig helsearbeid for turnusleger, -fysioterapeuter og -kiropraktorer i kommunehelsetjenesten i Hedmark og Oppland. Fylkesmannen i Oppland hadde hovedansvaret.
- Det er gjennomført kurs i legevaktsmedisin (akuttmedisin) for turnusleger i regi av Sykehuset Innlandet HF, Elverum vår og høst 2010.
- Våre to erfarne gruppeveiledere av turnusleger i kommunehelsetjenesten har hver gjennomført 3 dagssamlinger pr halvår i 2010.
- Vi rekrutterte en ny gruppeveileder til erstatning for en som sluttet sommeren 2010.
- Vi har gjennomført forenklet tilskuddsordning for kommuner med turnuslege - med en utbetaling pr år i samarbeid med SAFH.
- Vi har deltatt på møte for fylkesveiledere/gruppeveiledere for turnusleger i Ålesund i regi av Helsedirektoratet, SAFH og Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Turnustjenestens framtid var hovedtema.
- Kurs for stedlige veiledere av turnusleger og turnusfysioterapeuter holdes annethvert år i Hedmark og Oppland. Ingen kurs i 2010, men det neste blir i 2011.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Det vises til RegRot rapportering til Statens helsetilsyn.

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE		
Sum	0	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det er inngått samarbeidsavtaler mellom spesialisthelsetjenesten og de kommunale tjenestene i de kommuner som er vertskommune for et fengsel. Vi har mottatt og behandlet 2 klager på fengselshelsetjenesten. Ingen gjennomførte tiltak utover dette.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Kompetansehevede tiltak:

Gjennomført 1 dags arbeidsseminar i Glomdalsregionen hvor aktuell målgruppe var helsetjeneste og andre som jobber med asylsøkere og flyktninger: Tema : Kjønnsløstelse Arr: Våler kommune

2 prosjekter (Kongsvinger og Stange) har fokus på asylsøkere og flyktninger i prosjekt for å forebygge uønskede svangerskap og aborter.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Ingen særskilte tiltak på dette området på grunn av kapasitetsproblemer.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner er satsingsområde for fylkeskommunen via kommunalt og regionalt folkehelsepartnerskap. Utover dette ikke kapasitet til å gjennomføre noen tiltak.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Veiledning av kommunene i bruk av frie midler til styrking av skolehelsetjenesten kommuniseres via tilbakemelding på samfunnsplaner.

Ett møte med helsesøstre: Informasjon om nye faglige retningslinjer, samfunnsplaner, tiltaksmidler for forebygging av uønskede svangerskap og aborter + arbeid mot kjønnsløstelse, helsesøsters rolle for å bidra til implementering av FRI, frukt- og grønt-ordning samt fysisk aktivitet daglig på skole

Helsesøstre har fått tilbud om kurs i forebygging av kjønnsløstelse (kurssted: Akershus)

Etablert Studenthelsetjeneste i samarbeid med helsedirektoratet og Høgskolen i Hedmark (studentsamskipnaden) + helsestasjoner i alle kommuner som har campus (Hamar, Elverum, Stor-Elvdal)

84.9 Svangerskapsomsorgen

Ikke gjennomført spesielle tiltak for å følge opp jordmordekningen i svangerskapsomsorgen. Dette på grunn av kapasitetsproblemer.

84.10 Kjønnsløstelse

Forvaltning av tilskuddsmidler:

Bekjentgjøring av tilskuddsmidler 2010 på nett

Gjennomført ett kurs/arbeidsseminar med fokus på kjønnsløstelse og andre helsetiltak for asylsøkere/flyktninger

84.11 Tannhelse

- Tannhelsetjenesten er sterk drivkraft i folkehelsepartnerskapet
- Tannhelsetjenesten er FRI -ambassadører sammen med helsesøstre
- Tannhelsetjenesten leverer solida tannhelsedata som grunnlag for samfunnsplanlegging
- Tannhelsetjenesten har systematisk fokus på tobakksforebygging og tannhelsepersonellens rolle

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Spørsmål vedrørende abortloven besvares fortløpende. Ingen endringer i abortnemndene.

85.2 Sterilisering

Søknader om sterilisering behandles fortløpende. 5 saker behandlet i steriliseringsnemnda i 2010. Ingen spørsmål om godkjenning av private sykehus, kirurgiske poliklinikker og annen ambulant spesialist utenfor sykehus for å utføre sterilisering.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker behandlet i 2010.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

454 saker ble behandlet i løpet av 2010. I 2009 ble det sluttbehandlet 389 saker, dvs. en økning på 16,7 % fra 2009 til 2010. Sakene behandles fortløpende, og hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 14 dager.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	454	14
Sum	454	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMHE	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen saker i 2010.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen saker i 2010.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Pleie og omsorgssektoren er den største enkeltsektor i kommunen. Kommunene i Hedmark bruker mellom 35 – 42 % av kommunens netto driftsutgifter til pleie- og omsorgstjenester. I 2009 var ca 8100 personer sysselsatt i tjenesten som utgjør ca 5900 årsverk. I tillegg har omsorgstjenestene berøringspunkter mot familie og frivillige organisasjoner som også utfører et stort antall årsverk. Sett i sånt perspektiv skulle en tro at det var stort behov for å utarbeide langsiktige og målbare planer som blir evaluert og rullert regelmessig. Fylkesmannen opplever imidlertid at det er relativt lite fokus på langsiktig planlegging på dette området, men noen unntak.

Fylkesmannen har etablert et planforum i embetet med representanter fra alle avdelinger. Planforum er et aktiv forum og avdelingene samarbeider tett om innspill i forhold til arealplanlegging og innspill i forhold til folkehelseperspektivet. Vi har imidlertid ikke vært tydelige nok i våre tilbakemeldinger til kommunene om viktigheten av å ha fokus på pleie- og omsorgstjenestene i samfunnsdelen av kommuneplan. Fylkesmannen har heller ikke vært gode nok til å ta initiativ overfor kommunens ledelse, inkludert politisk ledelse, hvor en har hatt en dialog rundt hovedsatsingene i Omsorgsplan 2015. Unntak i denne sammenheng er når kommunene har bedt om møter.

Fylkesmannen opplever at dette er et forsømt område i den kommunale planlegging. Fylkesmannen oppfatter at kommunene i 2010 har vært opptatt av innholdet i St. meld 47 82008 – 2009) Samhandlingsreformen, - hva betyr denne endring for ”min” kommune. Det har så langt vært lite fokus på å se sammenhengen mellom tiltakene i Omsorgsplan 2015 og de endringer som er bebudet i forbindelse med Samhandlingsreformen.

Fylkesmannen har imidlertid hatt flere møter med kommuner, enten enkeltvis eller i forbindelse med erfaringskonferanser. Agendaene for disse møtene har i hovedsak vært enkeltsatsinger innenfor Omsorgsplan 2015, eks to dagers demenskonferanse og nettverkskonferanser i samarbeid med Utviklingssenter for sykehjem.

Når det gjelder tiltak i forhold til at kommunene skal ha økt fokus på aktiv omsorg har ikke Fylkesmannen i Hedmark gjort noen spesielt i den sammenheng i 2010.

Når det gjelder de øvrige satsingsområdene i Omsorgsplan 2015 viser vi til rapporteringen under aktuelle punkter.

86.2 Demensplan 2015

Planutfordringene er de samme innenfor tjenesteområdet demens som innenfor pleie- og omsorgstjenesten generelt. Av 22 kommuner oppgir 6 kommuner at de har utarbeidet en demensplan og bare tre kommuner oppgir at den er politisk behandlet.

Fylkesmannen oppfatter imidlertid at fagfolk, fagmiljøer og pårørendeforeninger er opptatt av og interessert i fagfeltet demens. Flere av kommunene i Hedmark er involvert i forsknings- og eller utviklingsprosjekter. Alderspsykiatrisk forskningssenter ved Sykehuset Innlandet HF og Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse er initiativtagere eller ansvarlig for flere av prosjektene. I tillegg har Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester igangsatt flere utviklingsprosjekter hvor en prøver ut flere forskjellige tiltak for å øke kvaliteten på tjenestetilbudet.

Hovedutfordringen er og har vært å spre de gode eksempler til kommunene i Hedmark, samt få kommunene til implementere ny praksis. I den sammenheng arrangerer vi årlig en erfaringskonferanse i samarbeid med Alderspsykiatrisk forskningssenter ved Sykehuset Innlandet HF og Fylkesmannen i Oppland. Vi anser det som en god arena for å informere om nye forskningsprosjekter, fortelle om god praksis og hvor det er mulig å knytte kontakt over kommune og fylkesgrensa, samt knytte kontakt med spesialisthelsetjenesten.

Bygging og ombygging av boliger og sykehjemsplasser tilpasset og tilrettelagt for personer med demens
I 2010 har ikke Fylkesmannen mottatt noen forespørsler vedrørende byggeprosjekter. Vi har anbefalt ett prosjekt med 10 omsorgsboliger hvor vi er kjent med at to av boligene er tiltenkt yngre personer med demens.

Avlastningstilbud til pårørende

I 2010 gjennomførte Helsetilsynene i fylkene landsomfattende tilsyn med helse- og sosiale tjenester til eldre. I Hedmark gjennomførte vi systemrevisjoner i fire kommuner, hvor ett av områdene var stikkprøvekontroll i forhold til saksbehandling med avlastning for eldre. Ett av resultatene er at det er mangelfull kartlegging av omsorgsbyrden. Det viste seg videre at hvis kommunene mottok søknad ble det ofte innvilget korttidsopphold i stedet for avlastningsopphold. All erfaring tilsier at disse funnene er overførbare til andre kommuner i fylket. Kommunene har med andre ord ingen oversikt over hvor stort behovet er for avlastningstilbud for pårørende som bor sammen med personer med demens.

Dagtilbud

12 av 22 kommuner oppgir at de har etablert dagtilbud for personer med demens. Det er en liten økning i forhold til tidligere kartlegginger. Kvaliteten, omfanget og innholdet i dagtilbudet er ikke beskrevet. Det er imidlertid flere kommuner som har erkjent at dette er en viktig del av et helhetlig tilbud for hjemmeboende personer med demens, slik at den enkelte får en bedre hverdag og behovet for mer omfattende tjenester kanskje utsettes noe i tid. Fylkesmannen opplever til tross for at dette er kjent kunnskap tar det uforholdsmessig lang tid å få etablert relative enkle tiltak som dagtilbud tross alt er.

Tilbud til pårørende til personer med demens

12 av 22 kommuner oppgir at det er etablert et tilbud til pårørende. De fleste tilbud er enten interkommunale eller i samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelse – og/eller Sykehuset Innlandet HF.

Utredning og diagnostisering

15 av 22 kommuner har etablert demensteam eller opprettet en fagstilling - demenskoordinator. Det er et viktig tiltak for blant annet å kunne kartlegge behov for tjenester, samordne tjenestetilbudet og etablere gode samarbeidsrutiner med fastlegene og annet helsepersonell. Eldretilsynet i 2010 viste imidlertid at det fremdeles er flere mangler knyttet til fastlegenes utredning, diagnostisering og samarbeid med den øvrige helsetjenesten i kommunene, for å følge opp personer med demens.

Kompetansetiltak

Høgskolen i Hedmark har etablert videreutdanning i eldreomsorg med vekt på psykisk helse, hvor kompetanse om demens er en viktig del av utdanningen. Dette er en deltidsutdanning som går over to år som gir 60 studiepoeng. Høsten 2010 startet høgskolen opp med kull nr 2 med 12 studenter.

Ca 350 deltagere fra 15 kommuner har startet opplæring gjennom demensomsorgens ABC eller eldreomsorgens ABC. Dette er en økning på ca 110 deltagere fra 2009.

I forbindelse med pasientrettighetsloven kapittel 4A er det viktig å stort fokus på tilrettelagte miljøtiltak for å unngå bruk av tvang. I 2010 har vi gjennomført 7 dagssamlinger hvor alle kommunene i Hedmark har deltatt. Målgruppe for denne samlingen har vært avdelingsledere, sykehjemsleger og vedtaksansvarlige i kommunen. Vi opplever at dette er en egnet arena for å diskutere tillitskapende tiltak og etiske utfordringer. Personer med demens utgjør en stor andel av de som eventuelt blir utsatt for tvangstiltak.

Vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at det relativt stor aktivitet, stor interesse og stor forståelse for å etablere tiltak og utøve faglige forsvarlig tjenester til personer med demens. Samtidig opplever vi at ting tar tid – for lang tid. Som eksempel kan en nevne at i 2007 hadde 10 kommuner etablert dagtilbud til personer med demens. Pr 1.1.2011 er det økt til 12 kommuner. Et annet eksempel er samarbeid og involvering av fastlegene. Det har vært mye fokus på viktigheten av tidlig diagnostisering, riktig medisiner og gode miljøtiltak, hvor vi fremdeles finner store mangler. Videre er det viktig at politikere og kommunens øverste ledelse har gode styringsverktøy for å sikre at tilbudet er i samsvar med helselovgivningen og de sentrale og lokale føringer som foreligger. Vedtatte målbare planer er et av flere verktøy i denne sammenheng.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Det vises til egen rapportering som blir oversendt Helsedirektoratet innen 1. mars 2011.

86.4 Investeringsstøtte til sykehjem og omsorgsboliger

Det har vært liten aktivitet på dette området i 2010. Fylkesmannen har anbefalt et prosjekt med 9 omsorgsboliger. Vi kjenner til at det foreligger søknad for to prosjekter i henholdsvis Åsnes og Tynset kommune, men dette er også små prosjekter med til sammen 25 omsorgsboliger.

Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger fra flere kommuner at det er behov for både renovering og bygging av nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Fylkesmannen er spent på hvordan de endringene som er kommet i forhold til størrelsen på investeringstilskuddet, og at boligbyggelag og andre private får bygge omsorgsplasser vil påvirke byggeplanene i kommunene i Hedmark.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har et bra samarbeid med KS regionalt. Vi har avtalt at vi skal ha minimum to samarbeidsmøter årlig med gjensidig informasjon vedrørende aktuelle oppgaver og områder. Kvalitetsavtalen mellom Regjeringen og KS er utgangspunktet for hva vi bør samarbeide om.

Når det gjelder veiledning og opplæring i forhold til etablering av kvalitetssystem inkludert internkontrollsystem har dette i hovedsak vært fulgt opp i forbindelse med oppfølging av systemrevisjoner. Vi har prioritert kommuner hvor det er funnet svikt i styringssystemet og som ikke har lukket avvik innen rimelig tid. Kommunene gir tilbakemelding på at dette er konstruktive møter. I 2009 arrangerte vi et seminar for alle kommunene i Hedmark. Vi informerte om erfaringer fra planlagt tilsyn, erfaringer fra klage og tilsynssaker og viktigheten av å ha implementert internkontrollsystemet i den enkelte virksomhet og at det fungerer som et styringssystem. I 2010 har vi ikke arrangert egne samlinger eller konferanser hvor dette har vært tema.

Fylkesmannen påpeker i de sammenhenger det er naturlig at kommunens ledelse må benytte Ipløs data og kvalitetsindikatorer som ett av flere styringsdata. Det er imidlertid et stort savn at det ikke finnes elektroniske systemer som kan vise samledata for den enkelte kommune. Fylkesmannen er inneforstått med at Helsedirektoratet arbeider med kravspesifikasjoner i den sammenheng. Vi antar at det er for problematisk for kommunene å benytte den kunnskap som ligger i Ipløs-dataene som styringsverktøy før disse systemene er på plass.

Etisk kompetanse og etisk refleksjon i en travel hverdag er viktig, og bør være en stødig grunnmur i tjenesteutøvelsen. I 2010 arrangerte Hedmark undervisningssykehjem en to dagers erfaringskonferanse for alle sykehjemmene i Hedmark. Hovedtema var de vanskelige valgene og dag to var viet til prosessveiledning og de etisk vanskelige valgene i sykehjem.

Fylkesmannen har i samarbeid med KS sentralt og KS regionalt som mål å få spredd informasjon om prosjekt ”Etisk kompetanseheving i kommunene” til alle kommunene i fylket. 8 av 22 kommuner deltok i prosjektet i 2010. Hovedmålet er at de fleste kommunene finner interesse av å delta i dette prosjektet eller den enkelte kommune velger å satse på etikk kunnskap gjennom andre prosjekter og kanaler. Planen var å arrangere en samling høsten 2010, men av flere grunner er den utsatt, og blir arrangert 3. mars 2011.

Når det gjelder Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring har vi ikke drevet med målrettet informasjon og opplæring i 2010. Fylkesmannen ser at dette er et område hvor innsatsen bør styrkes. Ernæringsproblematikk og kommunenes tiltak for å forebygge og behandle underernæring har vært tema i de fleste systemrevisjoner som er gjennomført på sykehjem eller i hjemmetjenesten de siste årene, også i 2010. Vi finner flere avvik på dette feltet.

Normering av legetjenester i sykehjem

Vi har ikke gjennomført noen spesielle tiltak i forhold til å gi informasjon eller følge opp av lokal norm for legetjenester på sykehjem i 2010. Vi hadde planer om å etablere en nettverksgruppe (faggruppe) for sykehjemsleger i Hedmark. På grunn av langvarig sykdom ved avdelingen i 2010 er den oppgaven overført til 2011. Kostra tallene for 2009 viser at dette er et forsømt område i mange kommuner og det er behov for at det iverksettes flere tiltak for å bedre de medisinske tjenester ved sykehjemmene i fylket.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester/Lindrende behandling

Hedmark undervisningssykehjem består som kjent av tre sykehjem – med ca 230 sykehjemsplasser og ca 240 årsverk. Fylkesmannen har deltatt i alle styringsråd og har tett og konstruktivt samarbeid med ansatte ved undervisningssykehjemmet.

Undervisningssykehjemmet arrangerer årlig en erfaringskonferanse for alle sykehjemmene i fylket. I 2010 var det ca 70 deltagere, hvor tema var ”De vanskelige valgene”. Fylkesmannen samarbeider tett med Undervisningssykehjemmet og bistår med faglige råd og veiledning ved behov. Fylkesmannen opplever også at undervisningssykehjemmet er en viktig samarbeidspartner for fylkesmannen. Som eksempel kan nevnes etikk konferansen som ble avholdt høsten 2010.

Vi oppfatter videre at Undervisningssykehjemmet i Hedmark jobber veldig bra. Det er igangsatt mange prosjekter – små og store. Det er stor vilje blant de ansatte til å delta og bidra inn i prosjektene. Vi oppfatter også at den styringsmodellen som er valgt, ved at prosjektleder er knyttet til Høgskolen er en vinn vinn situasjon. Undervisningssykehjemmet drar nytte av kunnskap og erfaring som høgskolen besitter og høgskolen drar nytte av kunnskap fra prosjektene. Det er stort fokus på å til rette legge for gode læresituasjoner for studentene.

Utviklingssenter for hjemmetjenester som ble etablert i Hamar kommune høsten 2009 har så langt hatt hovedfokus på å etablere prosjektet i den daglige drift av hjemmetjenester. Fylkesmannen har deltatt på møtene i Styringsrådet i 2010.

Kommunen har i løpet av 2010 etablert 9 prosjekter. Noen av prosjektene ble avsluttet i 2010. Det er planlagt å spre kunnskap og implementere prosjektene i tjenesten i 2011. Flere av prosjektene er brukt som bakgrunn for å skrive en oppgave i forbindelse med videreutdanning i kunnskapsbasert praksis i regi av Høgskolen i Hedmark.

Kommunen arrangerte en erfaringskonferanse for alle kommunene i Hedmark høsten 2010.

Prosjektleder for Utviklingssenter for hjemmetjenester sluttet seinhøsten 2010, og det har tatt litt tid å ansette ny prosjektleder. Samarbeidet med Utviklingssenter for sykehjem har vært noe sporadisk så langt. Fylkesmannen har derfor tatt initiativ til et samarbeidsmøte hvor vi ønsker å få til et mer formelt og konstruktivt samarbeid mellom sykehjemmene og hjemmetjenesten i løpet av 2011.

Når det gjelder lindrende behandling har fylkesmannen i Hedmark prioritert søknadene fra vårt fylke til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen var medarrangør av to arbeidsseminarer om henholdsvis omsorgslønn og brukerstyrt personlig assistanse. Seminarene ble arrangert i samarbeid med Norsk helse- og velferdsforum avdeling Hedmark og Oppland. Målgruppen var saksbehandlere og ledere i kommunene.

Vi gir utstrakt råd og veiledning til kommunene ved henvendelser, både om generelle spørsmål eller i konkrete problemstillinger. Dette skjer som oftest på telefon, men også i forbindelse med andre kontaktpunkter. Vår rådgivning må balansere i forhold til vår rolle som klagebehandler, men i praksis er ikke dette noe stort problem.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannen i Hedmark har ikke gjennomført noen spesielle tiltak knyttet opp mot dette oppdraget i 2010. Når det gjelder samarbeid med lokalsamfunn og familie har fylkesmannen lang tradisjon i å invitere eldrerådene i kommunene, representanter fra Nasjonalforeningen og andre frivillige organisasjoner til konferanser og/eller nettverksmøter som er relevant for deres interesseområde. Vi har også brukt pårørende representanter til å holde innlegg på konferanser, f. eks. demenskonferansen i 2009 og 2010 for å kunne dele sin erfaring og kunnskap med helsepersonell og andre frivillige. Utover dette har vi ikke gjennomført noen tiltak i 2010.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen har overprøvd 55 kommunale vedtak om bruk av tvang/makt overfor mennesker med psykisk utviklingshemming. Alle vedtak ble godkjent. Tidsfrister overholdes og gjennomsnittlig saksbehandlingstid for ordinære saker er 23 dager.

I alt ble det søkt om dispensasjon fra utdanningskravet i 54 saker. Dette omfatter 810 tjenesteytere.

Det er innkommet 296 meldinger om skadeavvergende tiltak overfor i alt 38 tjenestemottakere, jf. sosialtjenestelovens § 4A5, tredje ledd, bokstav a, i løpet av året.

Det er foretatt 15 stedlige tilsynsbesøk knyttet til vedtak etter sosialtjenestelovens kap 4A.

Det har vært avholdt månedlige samarbeidsmøter med Habiliteringstjenesten i Hedmark. I tillegg råd- og veiledningsvirksomhet inkludert møter med enkeltkommuner.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen i Hedmark i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland og Helsedirektoratet arrangerte en dagskonferanse for kommunene i august 2010. Det var meget bra oppslutning om konferansen og det ble gitt mange bra tilbakemeldinger.

Fylkesmannen påpeker i de sammenhenger det er naturlig at kommunens ledelse må benytte Iplos data og kvalitetsindikatorer som ett av flere styringsdata. Det er imidlertid et stort savn at det ikke finnes elektroniske systemer som kan vise samledata (rapporter) for den enkelte kommune. Vi er kjent med at flere av dataene finnes i Kostra tallene, men for at kommunens ledelse skal bruke dataene aktivt hadde det vært en stor fordel å kunne hente ut lokale rapporter.

Fylkesmannen har oppfattet at Helsedirektoratet arbeider med kravspesifikasjoner i den sammenheng. Vi mener at før disse systemene er på plass er det for problematisk for kommunene å benytte den kunnskap som ligger i Iplos dataene som styringsverktøy for egen virksomhet.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen saker i 2010.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Vi viser til rapport til Statens Helsetilsyn i RegRot.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen saker i 2010.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Anbefalinger sendt til Helsedirektoratet.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen spørsmål eller saker.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen rapporteringskrav i følge embetsoppdraget.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Følge utviklingen på psykisk helsefeltet i kommunene

Det er innhentet informasjon om kommunenes budsjetter på dette feltet for 2010. Hensikten er å følge utviklingen av det psykiske helsearbeidet i kommunene, og det er sendt rapport om dette til Helsedirektoratet.

Råd og veiledning med sikte på kvalitets- og kompetanseheving

Se punktene under.

Sammenhengen psykisk helse, rusarbeidet, folkehelsearbeidet og omsorgsfeltet

Det er et tett samarbeid mellom rus- og psykisk helserådgiverne og vårt arbeid, og også i stor grad med folkehelsearbeidet.

Søknader til de tverrfaglige videreutdanningene i psykisk helsearbeid

Søknader til de tverrfaglige videreutdanningene i psykisk helsearbeid og psykososialt arbeid med barn og unge er behandlet og prioritert. Fylkesmannen har deltatt i arbeids-, og samarbeidsgrupper på Høgskolen i Hedmark knyttet til de tverrfaglige videreutdanningene, og bidratt til at kommunene har fått informasjon om studiet og finansieringsordningen. Det er sendt oversikt over bruk av midler og søknad om økonomisk støtte til nye søkere ved omfordelingen av ubrukte midler.

Samarbeid med R-BUP om kommunenes arbeid på feltet

Deltatt i ett møte med R-BUP region Øst og Sør. Vi har tatt initiativ til å trekke med R-BUP i et samarbeid vi har mellom ulike etater i Hedmark hvor hensikten er å koordinere innsatsen når det gjelder kompetanseutvikling m.m. i forhold til barn og unge. De har deltatt på ett møte.

Samarbeid med NAPHA. Etablering av nettverk for kommunene

Det har ikke vært samarbeidsmøter med NAPHA i 2010. Det er etablerte nettverk for kommune, brukerorganisasjonene og spesialisthelsetjenesten i Hedmark. Vi deltar i K8 samarbeidet i Midt-fylket, og har deltatt i planlegging og oppstart av K-6 samarbeidet i Sør-fylket. Målet er å bedre samarbeidet mellom DPS/BUP, kommunene i opptaksområdene i samarbeid med brukerorganisasjonene for å oppnå et bedre tjenestetilbud og kvalitetsforbedring av tjenestene.

Kvalitetssikre og videresende kommunenes rapportering

Sendt ut, og purret opp svar på rapporterings skjema til kommunene, IS-24/2009. Kvalitetssikret og korrigeret rapporter fra kommunene for SINTEF.

Stimulere kommunene til økt reell brukermedvirkning, og styrke samarbeidet med brukerorganisasjonene

Det er opprettet flere arenaer hvor brukerorganisasjonene, fylkesmannen og andre aktuelle parter møtes, og vi har et sterkt fokus på alle nivåer av brukermedvirkning, men spesielt på systemnivå. Vi har gjennomført faste møtene med brukerorganisasjonene og brukerstyrt senter. Vi har ansatt to stillinger for rådgivere i brukermedvirkning. Fylkesmannen har ansvaret for praktisk tilrettelegging, innhold og styring av prosjektet. Internt er dette et samarbeid mellom rus- og psykisk helserådgiver. Vi har gjennomført opplæring av tjenesteapparatet og brukere i tre regioner i Hedmark i samarbeid med brukerorganisasjonene ved hjelp av metoden "Verktøykassa for brukermedvirkning" i 2010.

Vi har tilrettelagt for en fagdag for brukere og ansatte fra nordfylket på Sagatun Brukerstyrt senter. Vi har samarbeidet med fylkeskontakten for Verdensdagen for psykisk helse, kommuner og lokale brukerorganisasjoner om arrangementer og aktiviteter. Vi har deltatt i vurdering av søknader, fordeling av midler og informasjonsarbeid.

Bidra til å gjøre selvhjelp mer tilgjengelig og kjent

Vi har videreformidlet informasjon om dette.

Stimulere kommunene til oppdatering av god informasjon til befolkningen

Viktigheten av god og lett tilgjengelig informasjon er blitt tatt opp som tema i de anledninger det har vært naturlig.

Samarbeid med NAV fylket om Nasjonal strategiplan

Vi har samarbeid med NAV og Oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen om ungdom som faller ut av videregående opplæring for å få kjennskap til hverandres ulike tiltak og vurdere samarbeide for og nå felles mål. Det er gjennomført konferanser i 2010 i de fire videregående skoleregionene, dette også som en del av oppfølgingen av satsningen på psykisk helse i skolen.

Møter med NAV Hedmark og NAV Elverum angående prosjekt og ansettelse, og den kommende satsningen på "Medarbeider med brukererfaring". Deltatt i referansegruppe/ressursgruppe for satsingen "Mestringsveier til arbeid" i regi av NAV.

Bistå kommunene i arbeidet for å redusere antall tvangsinnleggelse

Ikke gjort noe spesielt på dette.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen spørsmål eller saker.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen rapporteringskrav i følge embetsoppdraget.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Ingen spørsmål eller saker.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholloven

Ingen klager.

Veiledning til kommunene skjer i alt vesentlig gjennom å besvare løpende henvendelser om råd i konkrete saker.

88.2 Rusmiddelarbeid

Sammenstille og kvalitetssikre kommunens rapporter om bruk av tilskuddsmidler

Hedmark hadde en fortsatt økning i antall prosjekter støttet av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid i 2010. Kvalitetssikringen er gjennomført etter helsedirektoratets veiledende krav til rapportering og etter maler som er utarbeidet. Rusrådgiver i Hedmark har valgt å følge opp kommunene som mottar tilskudd gjennom bla deltagelse i styringsgrupper for prosjektene. Det er utviklet ulike interkommunale nettverkssmodeller for de ulike tilskuddene etter "gammel" tilsagnsmodell, dvs. nettverk for LAR prosjekter, KTP prosjekter og STYRK prosjekter.

For å kvalitetssikre prosjektorganiseringene i de ulike kommunene så har alle prosjektledere fått tilbud om, og gjennomført, opplæring i prosjektledelse og prosjektorganisering. Dette arbeidet har vært utført i tett samarbeid med KoRus- Øst.

Tillitspersonsforsøket, KTP

Hedmark har to KTP prosjekter. Ett i Ringsaker og ett interkommunalt i nordfylket hvor Tynset, Tolga og Os deler to stillinger. Os er vertskommune for forsøket. Rusrådgiver sitter i styringsgruppene for begge prosjektene og følger disse tett. I tillegg de nasjonale nettverkssamlingene har vi etablert lokal nettverksarena hvor Oppland var invitert inn. KTP tiltaket der er nå avsluttet, men nettverksmøtene mellom prosjektene her i Hedmark fortsetter.

Råd, veiledning og bistand til kommunene

Samarbeidet med kommunene om kompetanse- og kvalitetsutvikling er godt men variabelt fra kommune til kommune. Hedmarks har lang tradisjon på nettverksløsninger og vi har jobbet mye gjennom effektiviseringsnettverk som K8 for midtfylket og nyetablert K6 i sørfylket. Her er utviklingsarbeid og kompetanseheving sentrale temaer og fokus ligger på samhandling mellom de ulike tjenestenivåene med fokus på brukermedvirkning. Utvikling av kvalitetssystem og internkontrollrutiner er tema i dette samarbeidet.

Fylkesmannen samhandler godt med fagmiljøene gjennom bla faste NAV leder møter og ruskonsulentmøter. Styringsgruppene for prosjektene i Hedmark er ulikt sammensatt med de fleste styringsgruppene ledes av NAV leder, enhetsledere, kommunalsjefer, ordførere eller rådmenn. Styringsgruppene blir derfor viktige arenaer for å formidle fag og metodeutvikling i den respektive kommune. Flere kommuner har mottatt veiledning av oss og KoRus-Øst når det gjelder arbeidet med å rullere ruspolitiske- og boligsosiale handlingsplaner.

Faglige nettverkssamlinger og regionale rusfora

Alle kommuner i Hedmark har vært representert ved de ulike opplæring- og informasjonstiltak som

Fylkesmannen arrangerer alene, eller i samarbeid med KoRus-Øst eller andre. Dette i hovedsak gjennom nettverksarenaene R22 (ruskonsulentmøter), kommunale/regionale rusforum og Rusforum Innlandet. R22 arrangeres to ganger i året, dette i samarbeid med KoRus-Øst, brukerorganisasjonene og DPS Hamar.

Rusforum Innlandet arrangeres hver høst og hovedtema i 2010 var Tvang etter lov om sosiale tjenester. Rusforum Innlandet er et samarbeid mellom fylkesmennene i Oppland og Hedmark, KoRus-Øst, Sykehuset Innlandet og brukerorganisasjonene.

Det er arrangert 5 ulike regionale eller kommunale rusforum i 2010 hvor 14 kommuner har vært med. I tillegg er det gjennomført 4 K8 Effektiviseringsnettverk. Disse tiltakene har inkludert deltagelse fra brukerorganisasjonene, sykehusene, spesialisthelsetjenestene og kommunene.

Tiltak for å øke bruken av individuell plan og brukermedvirkning

I Hedmark er det gjennomført 4 opplæringstiltak for 11 kommuner som har tema individuell plan. (IP). I tillegg er IP tema i styringsgruppene for prosjektene da økt bruk av IP er et klart mål i dette arbeidet.

Tillitspersonsforskene i Hedmark fortsetter sitt fokus på dette arbeidet da økt bruk av IP er en del av hovedmålsetningen for forsøket.

Brukermedvirkning er hovedtema for rus og psykisk helsearbeidet hos Fylkesmannen i Hedmark. Vi samhandler godt med brukerorganisasjonene gjennom egne VIP møter. Brukerorganisasjonene inviteres til alle våre tiltak. Utvikling av brukerstyrte sentrer og brukerstyrte tiltak er klare mål. Vi har ansatt tre personer med brukererfaring i prosjektet "Rådgivere i brukermedvirkning". Dette tiltaket er for oss en spydspiss i arbeidet rettet mot tjenesteapparatet i Hedmark. I tillegg er rådgivernes målsetning å bistå brukerorganisasjonen for å rekruttere flere med brukererfaring og støtte de som allerede er der. Gjennom effektiviseringsnettverkene K8 og K6 kommer vi tett inn på de 14 kommunene som deltar i dette arbeidet. Brukermedvirkning er en stor og viktig del av dette arbeidet. De resterende 8 kommunene er organisert i rusforum Østerdal hvor brukerorganisasjonene er en del av rusforum. I disse dager foregår en kartlegging av alle kommunene i Hedmark for å få informasjon om status når det gjelder brukermedvirkning på systemnivå. Vi kan oppsummere med at det er høy bevissthet rundt tema brukermedvirkning i Hedmark.

Fylkesmannen har bistått i implementeringen av Selvhjelp Norge. Selvhjelpsbegrepet er nå godt kjent i Hedmark gjennom ulike informasjonstiltak, igangsetteropplæring samt deltagelse i eget implementeringsprosjekt finansiert av helsedirektoratet.

Forpliktende samarbeid med kompetansesenteret, KoRus-Øst

Fylkesmannen i Hedmark har tradisjonelt hatt et godt samarbeid med KoRus-Øst i mange år. Dette samarbeidet er ytterligere utviklet og vi har skrevet felles kompetanseplan for regionen. Vi samarbeider om drift og utvikling av de kommunale, interkommunale og regionale arenaene som vi samhandler på. Vi har fordelt ansvar og roller ifb med oppbyggingen av det kommunale rusarbeidet i kommunen gjennom tilskuddsordningene. Våre opplæringstiltak rettet mot tjenesteapparatet blir utviklet og gjennomført i samarbeid. Rusforaene og nettverksarenaene er samarbeidstiltak hvor vi fordeler ansvar etterhvert som vi avtaler dem.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 1 083 723,84	kr 987 171,24
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 885 592,97	kr 224 713,59
83 Folkehelsearbeid	kr 622 045,00	kr 112,80
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 506 256,81	kr 345 080,97
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 585 419,64	kr 263 881,89
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 317 342,19	kr 460 398,34
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 879 933,39	kr 440 267,54
Andre oppgaver under HOD	kr 1 755,70	kr 2 852,50
Sum:	kr 8 882 069,00	kr 2 724 478,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi har ikke hatt avkjørselssaker etter vegloven.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen har behandlet 4 konesjonssøknader i henhold til gjeldende instruks. Videre er Fylkesmannens database over gjeldende konesjoner ajourført i flere omganger med endringer i opplysninger vedrørende forsikringer, driftstillatelser og driftsansvarlige for ulike taubaner.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Embetet behandlet 445 søknader om apostille i 2010 mot 397 i 2009.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

15 - registrerte

7 - uregistrerte

Utbetalt totalt kr 947 954,-.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi mottok 24 søknader om askespredning hvorav 1 ble avslått.

Resultatområde 97 Lov om Helligdager

5 søknader om dispensasjon, alle innvilget

1 søknad om godkjenning som typisk turiststed - innvilget

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Avtalene om inkluderende arbeidsliv og seniorpolitiske tiltak følges opp i henhold til interne avtaler inngått i 2008.

Internkontrollrutinene er gjennomgått og oppdatert, og følges opp i henhold til arbeidsmiljø og sykefravær. Det ble i 2010 gjennomført en medarbeiderundersøkelse initiert av FAD. Undersøkelsene er gjennomgått både i plenumssamlinger og avdelingsvis. Nødvendige tiltak er iverksatt.

Det ble i 2010, som et resultat av medarbeiderundersøkelser, kommuneundersøkelser og lederopplæringsprogrammet, satt i gang et organisasjonsutviklingsprosjekt. Gruppen ble bredt sammensatt med representanter fra alle avdelinger og organisasjonene. Arbeidet er ikke avsluttet.

Det legges stor vekt på å utvikle kompetanse hos medarbeiderne, og det drives en aktiv lønnspolitikk for å beholde og rekruttere kvalifiserte medarbeidere.

Vi lyste ut 13 stillinger i 2010, hvor av en ble lyst ut internt. Det var til sammen 174 søkere, fordelt på 74 menn og 100 kvinner. Vi har ikke hatt søkere med innvandrerbakgrunn i 2010. Det har søkt en mann som har oppgitt å være funksjonshemmet. Han ble vurdert særskilt.

Stillinger lyses ut med at ”Fylkesmannen i Hedmark er IA-virksomhet og har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønnsammensetning, og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Arbeidsplassen vil om nødvendig bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne”

Vi har ingen ubesatte stillinger.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMHE	1	0,9	2	1,8
Sum	1	0	2	0

98.2 Kompetanseutvikling

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMHE	1	0	100	4	6

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMHE	47	53	43	57

98.3 Medvirkning

Arbeidet med medbestemmelse er i nedfelt i våre personalpolitiske og lønnspolitiske dokumenter. Medvirkning utøves gjennom Samarbeidsutvalget med fagforeningene, 6 – 7 årlige møter, arbeidsmiljøutvalget, 4 - 5 årlige møter, forhandlingsutvalget for lokale forhandlinger, samt avdelingsvise møter med fagforeningene.

I tillegg holdes allmøter, og det er en årlig embetssamling.

Partssammensatte utvalg

I 2010 har vi gjennomført et organisasjonsutviklingsprosjekt der en partssammensatt gruppe utgjorde arbeidsgruppen.

Det er inngått ny tilpasningsavtale til Hovedavtalen i 2010.

Fylkesmannen v/administrasjonsavdelingen har ledet og deltatt aktivt i Nettverk Innlandet i prosjekt "Samarbeidskompetanse og medbestemmelse".

98.4 Likestilling og likeverd

Se kapittel 1.3. Der er hele likestillingsrapporten tatt inn.

98.5 Føringer på IKT-området

Kart og stedfestet informasjon

Den samordnende satsningen på GIS mellom fylkeskommunene og fylkesmennene i Hedmark og Oppland har fortsatt gjennom 2010. Statens kartverk regionalt koordinerer arbeidet inklusive budsjett. Dette gir stabile og forutsigbare rammer for aktivitet og økonomi. Også de interkommunale GIS-samarbeidene nyter godt av denne samordningen da helheten innenfor kart- og geodataarbeidet blir ivaretatt av satsingen.

De interkommunale samarbeidene blir stadig viktigere i den lokale forvaltningen, de berører mange saksfelt og er en viktig bidragsyter til at kvalitet på etablerte data blir opprettholdt gjennom et kontinuerlig vedlikehold. Innad i samarbeidene er det etablert ulike grupper og nettverk som de ansatte i kommunene benytter aktivt. Dette er også nyttige fora fylkesnivået spiller på.

Fellesprosjektet mellom Statens kartverk, fylkesmennene og fylkeskommunene i Hedmark og Oppland, "Innlandsgis" er videreført i 2010. Hovedmålene med samarbeidet er å bidra til å sette intensjonene i [St.meld. nr. 30 \(2002-2003\) "Norge digitalt"](#) ut i livet. Innsynsløsningen, www.innlandsgis.no, har også gjennom året vært i operativ drift, men har stort behov for oppgradering. Arbeidet er igangsatt, men ikke fullført. De daglige oppgavene ivaretas av ei gruppe for drift. Denne fungerer i tillegg som ett felles fagforum for de samme etater. Kartverket er også representert her.

Fylkesmannen har vært representert i alle relevante utvalg knyttet til geodataarbeidet regionalt. Samarbeidet med kartverket fungerer svært godt. Organiseringen er nærmere beskrevet i fylkets [geodataplan](#).

Plansatsingsprosjektet er videreført og følger den oppsatte planen for framdrift. De viktigste målene er å sikre god elektronisk flyt av dokumenter i en digital planprosess, legge til rette for en større grad av medvirkning og forbedre effektiviteten og kvaliteten i planbehandlingen.

Med full tilgjengelighet til alle kartdata gjennom samordnet partnerskap i Norge digitalt via FAD, har vi også fått utvidet vår bruk innenfor de tradisjonelle driftsoppgavene spesielt for landbruk og miljø. Felles referansegruppe GIS hos Fylkesmannen i Hedmark gjør at dette fagområde er forankret i alle avdelinger. Ulike kartrelaterte prosjekt er gjennomført og tilrettelagt for brukerne. På beredskapssiden er det bistått med utarbeidelse av kart til bruk ved skogbrannovervåkningen. Kartene inneholder bl.a. områdene og flyrutene overvåkningsflyene skal dekke.

Økt kompetanse har også 2010 hatt fokus med løpende deltagelse på relevante kurs og konferanser. I tillegg er det gitt opplæring internt når behov har meldt seg.

Stillingen som GIS-koordinator har stått ubesatt fra i sommer. Ny person var på plass ved årets slutt. Dette har medført noe redusert GIS-aktivitet internt i embetet i andre ½ del av 2010.

Etablering av geodata, drift og vedlikehold av etablerte geodata

Dekningen av geodata for ulike målestokker har etter mange års målbevisst arbeid blitt heldekkende. I tillegg er det etablert avtaler i alle kommuner om forvaltning, drift og vedlikehold av eksisterende geodata. Dette sikrer investeringene som er lagt inn i førstegangsetableringen. Det er fortsatt viktig at regionale etater er sitt ansvar bevisst med å øve påtrykk overfor kommunene til gjøre dette arbeidet som en del av den ordinære saksbehandlingen.

Økt bruk av dataene setter større krav til fullstendige og ajourført innhold. Dette er en av de største utfordringene i dag på kart- og geodataområdet og må sees i sammenheng med avsnittet over.

Vegnetts- og adresseringsprosjektet i samarbeid med Statens kartverk fortsatte også i 2010. Dette er et viktig bidrag for fullstendighet på vegsiden, samtidig gjør adresseringen det enklere å finne fram for alle som har dette behovet, inklusive utrykningskjøretøy.

Den største delen av nyetablering kommer gjennom store laserdata-prosjekt i regi av Geovekst. Dette gir nytt og bedre høydegrunnlag for stadig større deler av fylket, se [geodataplanen](#). I de fleste tilfellene kompletteres denne etableringen også med nye ortofoto. Sammen med ortofoto fra omløpsfotograferingsprogrammet, er større arealer nå dekket av flere generasjoner flyfoto. Dette gir mulighet for å se endringer over tid, og har et stort potensiale for enkelte saksområder hos fylkesmannen.

Landbruksparten i Geovekst har deltatt i alle Geovekstprosjekt gjennom året. Det er stor aktivitet og spesielt skogbruksplanleggingen har gjennom 2010 hatt stor nytte av samarbeidet med infrastrukturdata på rett form og til rett tid.

98.6 FRI (Fylkesmennes regionale informasjonsnett)

Fylkesmennes Regionale Informasjonsnett (FRI)

FRI har i 2010 en oppetid på 99,9 %.

Det har ikke vært større endringer i infrastrukturen på Hamar siste år, med unntak av at pågående prosjekter har medført drift og vedlikehold av et større antall serverinstallasjoner. Dette er installasjoner tilknyttet prosjektene ”Elektroniske møter”, ”Felles geodatabase” og ”Elektroniske publikumstjenester”. Det er hovedsaklig prosjekt ”Elektroniske møter” som har forårsaket serverinstallasjoner av mer ressurskrevende karakter.

VPN nodene på utelokasjonene er oppgradert fra de gamle appliencene anskaffet i 2004 til en software plattform på åpen server arkitektur. De gamle appliencene er beholdt som en primitiv HA-løsning. Vi kan med enkle, manuelle grep bytte tilbake ved eventuelt server havari. Bakgrunnen for byttet er særlig behov for økt ytelse for tunnellerede tjenester, samt at de gamle appliencene etter hvert har begynt å svikte.

Det er tegnet serviceavtaler for UPS og kjølesystemer, slik at vi har bedret sikkerhet og tilgjengelighet på servicepersonell.

Felles lisenspool (kart)

Felles lisensserver med ArcGIS programvare ble offisielt satt i drift 2. mars 2007. Fylkesmannen i Hedmark har forstått drift og vedlikehold av nødvendig programvare og maskinvare satt opp i FRI. Samt support mot embetene på det tekniske grunnlaget for å benytte lisenspoolen.

Det er ikke avholdt ordinært ½ årsmøte om oppfølging av kontrakt med leverandør. Men det er gjennomført flere møter med tema mulig overgang til en Enterprise License Agreement (ELA). Dette arbeidet er fullført og de økonomiske konsekvensene ligger til vurdering hos FAD, denne prosessen har omfattet lisenser, tilgang til tilrettelagte data for felles administrert geodatabase og lokal matrikkelkopi.

På fagutvalgets sider er det opprettet et eget sted for informasjon knyttet til lisenspoolen. Se her for nærmere informasjon: www.fm-nett.no+hoved.aspx?m=35940

FRI drifter nå ca 120 ulike nett hos embetene.

Virtual Private Network (VPN)

FRI VPN er en kryptert baretjeneste for samtlige embeter mot embetenes eksterne tjenesteleverandører som har krav om kryptering. Dette omfatter i dag tjenesteleverandørene Udanningsdirektoratet, Helsetilsynet, Senter for statlig økonomistyring, Statens landbruksforvaltning, Ergo Integration og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (Trippelnett og katalogtjeneste).

Domeneregistrering og Domain Name Service (DNS)drifting

Fylkesmannen i Hedmark ble i oktober 2004 godkjent Norid Registrar (REG699-NORID). To dns servere er i drift, på to fysiske lokasjoner og i to forskjellige ip-nett. Tjenesten er i så måte RFC kompatibel. FRI driftsorganisasjon hoster dns for alle landets Fylkesmenn (fmxx.no domenene)

Mailvask

16 fylker er brukere av mailvask systemet. Systemet fungerer som en relay, og videresender vasket e-post til fylkenes lokale e-postmottak. Systemet kan konfigureres med egne policyer pr. fylke. Hvert enkelt fylke kan dermed sette opp sin egen policy, hva gjelder spam/virus sjekking. All administrasjon foregår via et web grensesnitt.

Varslingsystem

Fri driftsorganisasjon utviklet i 2005 et system for å varsle om planlagt og uforutsett nedetid på tjenester i FRI. Systemet kan sende varsler via sms og/eller e-post. Varsel kan også vises på en webside. All administrasjon foregår via web grensesnitt.

Fjernaksess

Vi har valgt en SSL VPN løsning fra Juniper Networks, basert på en Secure Access appliance type SA4000. SA4000 støtter inntil 255 virtuelle systemer og 1000 samtidige brukere. Denne er foreløpig lisensiert for 250 samtidige brukere, foreløpig fordeling 10 samtidige brukere pr embete (20 hos FmOA).

Det største behovet er sikker tilgang til e-post og intranett/ekstranett, i noe mer begrenset omfang eksisterer det et behov for tilgang til andre typer tjenester, så som filtjenester og ulike applikasjonstjenester.

Nettadressen til FRI er: <http://www.fri-nett.no>

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 164 306,88	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 45 707,48	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 29 395 848,41	kr 0,00
Sum:	kr 29 605 862,00	kr 0,00